

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK PROGRAMI

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE NARSİSTİK
KİŞİLİK EĞİLİMLERİNİN ÖZNEL İYİ OLUŞ VE
ALGILANAN ANNE BABA TUTUMLARI AÇISINDAN
YORDANMASI**

DERYA EKİCİ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
DOÇ. DR. NURTEN SARGIN

KONYA, 2017

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK PROGRAMI

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE NARSİSTİK
KİŞİLİK EĞİLİMLERİNİN ÖZNEL İYİ OLUŞ VE
ALGILANAN ANNE BABA TUTUMLARI AÇISINDAN
YORDANMASI**

DERYA EKİCİ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
DOÇ. DR. NURTEN SARGIN

KONYA, 2017

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
 Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Adı Soyadı	Derya Ekici
Numarası	138301051101
Ana Bilim / Bilim Dalı	Eğitim Bilimleri /PDR
Programı	Tezli Yüksek Lisans
Tezin Adı	Üniversite Öğrencilerinde Narsistik Kişilik Eğilimlerinin Öznel İyi Oluş ve Algılanan Anne Baba Tutumları Açısından Yordanması

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

 Öğrencinin imzası
 (İmza)

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Derya Ekici
	Numarası	138301051101
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Eğitim Bilimleri /PDR
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Nurten Sargın
	Tezin Adı	Üniversite Öğrencilerinde Narsistik Kişilik Eğilimlerinin Öznel İyi Oluş ve Algılanan Anne Baba Tutumları Açısından Yordanması

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan "Üniversite Öğrencilerinde Narsistik Kişilik Eğilimlerinin Öznel İyi Oluş ve Algılanan Anne Baba Tutumları Açısından Yordanması" başlıklı bu çalışma 27/10/2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı

Danışman ve Üyeler

Doç. Dr. Nurten Sargın

Doç. Dr. Selahattin Avşaroğlu

Yrd. Doç. Dr. Habib Hamurcu

İmza

ÖNSÖZ

Tez süreci oldukça uzun, meşakkatli ve bir o kadar da öğretici bir dönem oldu. Daha önce tatmadığım duyguları bazen sınırdan yaşadım. Bu zor süreci başarı ile sonlandırabilmemde çevremdeki insanların desteği ve yardımları etkili oldu.

Tezimin başarı ile sonuçlanmasında ve her aşamasında değerli öneri ve katkılarıyla bana yol gösteren, kişisel ve akademik anlamda beni destekleyen danışman hocam ve değerli bilim insanı Doç. Dr. Nurten Sargın'a şükranlarımı sunarım.

Lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca akademik anlamda kendisinden istifade ettiğim, tez konusunun belirlenmesi aşamasında verdiği önerilerle önüme ışık tutan değerli hocam Doç. Dr. Baki Duy'a; veri toplama sürecinde verdiği desteklerden dolayı Doç. Dr. Recep Dünder'a; tezimin daha nitelikli hale gelmesinde katkıları bulunan değerli Doç. Dr. Selahattin Avşaroğlu ve Yrd. Doç. Dr. Habib Hamurcu'ya teşekkür ederim. Yüksek lisans eğitimim boyunca beni destekleyen, bilgi ve deneyimlerinden istifade ettiğim değerli büyüğüm saygıdeğer bilim insanı Prof. Dr. Abdullah Özbek'e ve değerli eşine şükranlarımı sunarım.

Yaşanan bu zorlu süreçte ihtiyaç duyduğum her an yanımda olan, manevi desteklerini esirgemeyen ve önümde umut projektörünü yakan değerli arkadaşlarım Ümmügülsüm Polat, Ayşenur Onat ve değerli bilim insanı Dr. Fatma Balcı Arvas'a çok teşekkür ederim.

Ve değerli ailem... Tez zamanda bitmeyen tezimin bitmesini sabırla beklediler ve manevi desteklerini üzerimden hiç eksik etmediler. Annem, babam, kardeşlerim, yengelerim ve tatlı yeğenlerim... Onlara sonsuz şükranlarımı sunuyorum... Sizin evladınız ve kardeşiniz olmak Allah'ın en büyük ikramlarından biri...

Bu çalışmayı varlıkları ailemizin neşe kaynağı yeğenlerim Yusuf Mirza'ya, Esad'a, Asaf'a ve Muhammed Talha'ya adıyorum...

Derya Ekici

ÖZET

Bu araştırmanın temel amacı, üniversite öğrencilerinde algılanan anne baba tutumlarının ve öznel iyi oluşun narsistik kişilik eğilimlerini yordayıp yordamadığını araştırmaktır. Ayrıca narsistik kişilik eğilimlerin, öznel iyi oluşun ve algılanan anne baba tutumlarının; cinsiyet, yaş, fakülte ve sınıf seviyesi değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği de incelenmiştir. Araştırmanın bağımsız değişkenleri cinsiyet, yaş, fakülte ve sınıf seviyesidir. Bağımlı değişkenleri ise narsistik kişilik eğilimleri, öznel iyi oluş ve algılanan anne baba tutumlarıdır.

Araştırma 2014-2015 eğitim öğretim yılında İnönü Üniversitesi'nin çeşitli fakültelerinde öğrenim gören ve araştırmaya gönüllü katılan 1377 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Elde edilen verilerden eksiksiz doldurulan 1146'sı araştırma kapsamına alınmıştır. Örneklem grubu; 739 erkek, 407 kadından oluşmaktadır ve yaşları 18 ile 37 arasında değişmektedir.

Araştırma katılımcılarının narsistik kişilik eğilimlerini belirleyebilmek amacıyla "Narsistik Kişilik Envanteri"; öznel iyi oluş durumlarını belirleyebilmek amacıyla "Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği" ve "Yaşam Doyumu Ölçeği"; algılanan anne baba tutumlarını belirleyebilmek amacıyla "Anne Baba Tutum Ölçeği"; demografik değişkenleri hakkında bilgi edinmek amacıyla da araştırmacı tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır.

Araştırmadan elde edilen verilerin analizi SPSS 18.0 paket programı ile yapılmıştır. Verilerin analizinde bağımsız örneklem t testi, tek yönlü varyans analizi ve doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda narsistik kişilik eğilimlerinin; cinsiyet, yaş ve sınıf seviyeleri değişkenlerine göre farklılaşmadığı, fakülte değişkenine göre ise Eğitim Fakültesi lehine farklılaştığı bulunmuştur. Öznel iyi oluşun; cinsiyet, yaş, fakülte ve sınıf seviyeleri değişkenlerine göre farklılaşmadığı belirlenmiştir. Algılanan anne baba tutumları ölçeğinin kabul/ ilgi alt boyutunun cinsiyet değişkenine göre erkekler lehine, yaş değişkenine göre 19 ve altı yaş grubu lehine, fakülte değişkenine göre İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi lehine, sınıf seviyesi değişkenine göre ise 2. sınıflar lehine farklılaştığı belirlenmiştir. Denetleme alt boyutunun cinsiyet

değişkenine göre erkekler lehine, yaş değişkenine göre 19 ve altı yaş grubuna lehine, fakülte değişkenine göre Mühendislik Fakültesi aleyhine ve sınıf seviyesi değişkenine göre ise 2. sınıflar lehine farklılaştığı belirlenmiştir. Psikolojik özerklik alt boyutunun yaş değişkenine göre farklılaşmadığı; cinsiyet değişkenine göre kadınlar lehine, fakülte değişkenine göre İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi aleyhine, sınıf seviyesi değişkenine göre ise 3. sınıflar lehine farklılaştığı belirlenmiştir.

Öznel iyi oluşun, narsistik kişilik eğilimlerin alt boyutlarını yordama düzeyinin çok düşük olduğu bulunmuştur. Yaşam doyumunun narsistik kişilik eğilimlerin alt boyutlarını yordamadığı; pozitif ve negatif duyguların ise kendine yeterli, hak iddia etme, üstünlük ve sömürücülük alt boyutları üzerinde çok düşük varyanslarla etkili olduğu belirlenmiştir. Hak iddia etme ve kendine yeterli boyutları üzerinde pozitif duygu durumunun daha fazla etkili olduğu; üstünlük ve sömürücülük alt boyutları üzerinde negatif duygu durumunun etkisinin olmadığı bulunmuştur. Algılanan anne baba tutumlarının da narsistik kişilik eğilimlerinin alt boyutlarını yordamadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Narsistik kişilik, öznel iyi oluş, pozitif ve negatif duygu, yaşam doyumunu, algılanan anne baba tutumu, üniversite öğrencileri

ABSTRACT

The main purpose of this study was to investigate whether narcissistic personality tendencies were predicted by subjective well-being and parental attitudes as perceived by university students. Furthermore, it was also examined whether narcissistic personality tendencies, subjective well-being and perceived parental attitudes differed significantly based on the variables of gender, age, faculty and school year. Gender, age, faculty and school year were the independent variables while narcissistic personality tendencies, subjective well-being and perceived parental attitudes constituted the dependent variables in the present study.

The study was conducted in 2014-2015 academic year with 1377 volunteer students enrolled in various faculties of Inonu University. 1146 forms that were completed appropriately were included in the analysis. Sample of the study included 739 male and 407 female students with an age range of 18 to 37 years.

The following instruments were used to collect the study data; “Narcissistic Personality Inventory” to determine the narcissistic personality tendencies of the participants; “Positive and Negative Affective Scale” and “Life Satisfaction Scale” to determine subjective well-being; “Parental Attitude Scale” to discover perceived parental attitudes; and “Personal Information Form” to obtain demographic data about the participants.

Analysis of the study data was made using SPSS 18.0. Independent samples t-test, one-way variance analysis and linear regression analysis were performed for the analysis of the data.

The results of the study indicated that narcissistic personality tendencies did not differ significantly based on gender, age and school year but differed in favour of Faculty of Education according to the variable of faculty. It was found subjective well-being did not differ significantly according to gender, age, faculty and school year. It was revealed that acceptance/interest dimension of the parental attitude scale differed in favour of males according to the variable of gender, in favour of 19 year-olds and youngers according to the variable of age, in favour of Faculty of Economics and Administrative Sciences according to the variable of faculty and in favour of second-year students according to the variable of school year.

Discipline/control dimension of the scale differed in favour of males according to the variable of gender, in favour of 19 year-olds and youngers according to the variable of age, in favour of Faculty of Engineering according to the variable of faculty and in favour of second-year students according to the variable of school year. And the dimension of psychological autonomy did not differ based on the variable of age but differed in favour of females according to the variable of gender, in favour of Faculty of Economics and Administrative Sciences according to the variable of faculty and in favour of third-year students according to the variable of school year.

It was found that subjective well-being had a very low level of predictive power for the dimensions of narcissistic personality tendencies. It was discovered that life satisfaction did not predict the dimensions of narcissistic personality tendencies, yet positive and negative affects were influential with slight variances in the dimensions of self-sufficiency, entitlement, superiority and exploitativeness. Positive affect was found to be more influential in entitlement and self-sufficiency while negative affect had no effect on superiority and exploitativeness. Perceived parental attitudes did not predict the dimensions of narcissistic personality tendencies.

Keywords: Narcissistic personality, subjective well-being, positive and negative affect, life satisfaction, perceived parental attitude, university students

KISALTMALAR SAYFASI

NKE	: Narsistik Kişilik Envanteri
PNDÖ	: Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği
YDÖ	: Yaşam Doyumu Ölçeği
ABTÖ	: Anne Baba Tutum Ölçeği
İİBF	: İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Katılımcıların Devam Ettikleri Fakültelere Göre Cinsiyetlerinin Dağılımına İlişkin Bulgular.....	55
Tablo 2: Katılımcıların Devam Ettikleri Fakültelere Göre Yaş Gruplarının Dağılımına İlişkin Bulgular.....	56
Tablo 3: Katılımcıların Devam Ettikleri Fakültelere Göre Sınıf Seviyelerinin Dağılımına İlişkin Bulgular.....	57
Tablo 4: NKE'nin Puanlama Tablosu.....	60
Tablo 5: Katılımcıların Narsistik Kişilik Eğilimlerinin Cinsiyetlerine Göre Farklılaşmasına İlişkin t Testi Sonuçları.....	65
Tablo 6: Katılımcıların Narsistik Kişilik Eğilimlerinin Yaşlarına Göre Farklılaşmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	67
Tablo 7: Katılımcıların Narsistik Kişilik Eğilimlerinin Öğrenim Gördükleri Fakültelere Göre Farklılaşmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	69
Tablo 8: Katılımcıların Narsistik Kişilik Eğilimlerinin Sınıf Seviyelerine Göre Farklılaşmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	72
Tablo 9: Katılımcıların Öznel İyi Oluşlarının Cinsiyetlerine Göre Farklılaşmasına İlişkin t Testi Sonuçları.....	73
Tablo 10: Katılımcıların Öznel İyi Oluşlarının Yaşlarına Göre Farklılaşmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	75
Tablo 11: Katılımcıların Öznel İyi Oluşlarının Fakültelerine Göre Farklılaşmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	76
Tablo 12: Katılımcıların Öznel İyi Oluşlarının Sınıf Seviyelerine Göre Farklılaşmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	78
Tablo 13: Katılımcıların Algıladıkları Anne Baba Tutumlarının Cinsiyetlerine Göre Farklılaşmasına İlişkin t Testi Sonuçları.....	79
Tablo 14: Katılımcıların Algıladıkları Anne Baba Tutumlarının Yaşlarına Göre Farklılaşmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	80
Tablo 15: Katılımcıların Algıladıkları Anne Baba Tutumlarının Fakültelerine Göre Farklılaşmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	83
Tablo 16: Katılımcıların Algıladıkları Anne Baba Tutumlarının Sınıf Seviyelerine Göre Farklılaşmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	85
Tablo 17: Katılımcıların Pozitif ve Negatif Duygularının Narsistik Kişilik Eğilimlerini Yordamasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları.....	86
Tablo 18: Katılımcıların Yaşam Doyumunun Narsistik Kişilik Eğilimini Yordamasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları.....	88
Tablo 19: Katılımcıların Algıladıkları Anne Baba Tutumlarının Narsistik Kişilik Eğilimlerini Yordamasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları.....	89

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI.....	iv
YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU	v
ÖNSÖZ	vi
ÖZET	vii
ABSTRACT.....	ix
KISALTMALAR SAYFASI	xi
GİRİŞ.....	1
1.1 PROBLEM	1
1.1.1 Problem Durumu.....	1
1.1.2 Problem Cümlesi.....	5
1.1.3 Alt Problemler.....	5
1.2 ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ.....	6
1.3 ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI.....	8
1.4 ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	9
1.5 TANIMLAR	9
1.5.1 Narsisizm.....	9
1.5.2 Öznel İyi Oluş	9
1.5.3 Yaşam Doyumu	9
1.5.4 Pozitif Duygulanım	10
1.5.5 Negatif Duygulanım.....	10
1.5.6 Algılanan Anne Baba Tutumu	10
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	11
2.1 KURAMSAL ÇERÇEVE.....	11
2.1.1 Narsistik Kişilik Eğilimi.....	11
2.1.2 Anne Baba Tutumları.....	24
2.1.3 Öznel İyi Oluş	31
2.2 İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	36
2.2.1 Narsisizm İle İlgili Yapılan Araştırmalar	36
2.2.2 Anne Baba Tutumları İle İlgili Yapılan Araştırmalar	42
2.2.3 Öznel İyi Oluş İle İlgili Yapılan Araştırmalar	47
YÖNTEM	54
3.1 ARAŞTIRMANIN MODELİ	54

3.2	ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ.....	54
3.3	VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	58
3.3.1	Narsistik Kişilik Envanteri (NKE).....	58
3.3.2	Pozitif Ve Negatif Duygu Ölçeği (PNDÖ).....	60
3.3.3	Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ)	61
3.3.4	Anne – Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ).....	62
3.3.5	Kişisel Bilgi Formu	63
3.4	VERİLERİN TOPLANMASI.....	64
3.5	VERİLERİN ANALİZİ.....	64
4.	BULGULAR.....	65
4.1	Katılımcıların Narsistik Kişilik Eğilimlerinin Cinsiyetlerine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Betimsel Bulgular.....	65
4.2	Katılımcıların Narsistik Kişilik Eğilimlerinin Yaşlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Betimsel Bulgular.....	67
4.3	Katılımcıların Narsistik Kişilik Eğilimlerinin Öğrenim Gördükleri Fakültelere Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Betimsel Bulgular.....	68
4.4	Katılımcıların Narsistik Kişilik Eğilimlerinin Sınıf Seviyelerine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Betimsel Bulgular.....	71
4.5	Katılımcıların Öznel İyi Oluşlarının Cinsiyetlerine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Betimsel Bulgular.....	73
4.6	Katılımcıların Öznel İyi Oluşlarının Yaşlarına Göre Farklılaşma Durumuna Ait Betimsel Bulgular	74
4.7	Katılımcıların Öznel İyi Oluşlarının Öğrenim Gördükleri Fakültelerine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Betimsel Bulgular.....	76
4.8	Katılımcıların Öznel İyi Oluşlarının Sınıf Seviyelerine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Betimsel Bulgular.....	77
4.9	Katılımcıların Algıladıkları Anne Baba Tutumlarının Cinsiyetlerine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Betimsel Bulgular.....	78
4.10	Katılımcıların Algıladıkları Anne Baba Tutumlarının Yaşlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Betimsel Bulgular.....	80
4.11	Katılımcıların Algıladıkları Anne Baba Tutumlarının Öğrenim Gördükleri Fakülteye Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Betimsel Bulgular	82
4.12	Katılımcıların Algıladıkları Anne Baba Tutumlarının Sınıf Seviyelerine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Betimsel Bulgular	84
4.13	Katılımcıların Pozitif ve Negatif Duygularının Narsistik Kişilik Eğilimlerini Yordamasına İlişkin Betimsel Bulgular.....	86

4.14 Katılımcıların Yaşam Doyumunun Narsistik Kişilik Eğilimlerini Yordamasına İlişkin Betimsel Bulgular.....	87
4.15 Katılımcıların Algıladıkları Anne Baba Tutumlarının Narsistik Kişilik Eğilimlerini Yordamasına İlişkin Betimsel Bulgular	88
TARTIŞMA VE YORUM.....	90
SONUÇ VE ÖNERİLER	112
6.1 Sonuçlar	112
6.2 Öneriler.....	114
KAYNAKÇA	116
EKLER.....	129
EK-1: Kişisel Bilgi Formu	130
EK-2: Narsistik Kişilik Envanteri.....	131
EK-3: Yaşam Doyumu Ölçeği	132
EK-4: Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği.....	133
EK-5: Anne Baba Tutum Ölçeği	134
6. EK-6: Anket İzin Dilekçesi	137
Özgeçmiş.....	139

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemi, amacı, önemi, sınırlılıkları ve araştırma raporu içinde geçen bazı kavramların tanımlarına yer verilmektedir.

1.1 PROBLEM

1.1.1 Problem Durumu

Psikoloji ve yakın bilim dalları toplumun çekirdeği olan bireyin kişiliğinin ve ona etki eden etmenlerin araştırılmasında temel bilimler olarak yer almışlardır. Kişiliği incelerken patolojileri üzerinde de durmuşlar ve narsisizmi bir kişilik problemi olarak tanımlamışlardır (Köroğlu, 2007: 91). Narsistik kişilik eğilimine sebep olan etmenler ve narsistik kişilik eğiliminin kişiliğin diğer yönleriyle olan ilişkisi de merak konusu olmuştur.

Tarihçesine bakıldığında narsisizmin ilk olarak 1898 yılında Havelock Ellis'in "Narcissus-like" terimini kullanmasıyla literatüre girdiği görülmektedir. Ellis (1898), bu kavramı "cinsel duyguların kendine hayranlık duygusu içinde emilmesi ve kaybolması" olarak tanımlamaktadır. Bu tanımdan yaklaşık bir yıl kadar sonra ise kavram Nacke (1899) tarafından kullanılmıştır (Akt: Raskin ve Terry, 1988: 890). Paul Nacke (1899) tarafından narsisizm terimi kendi bedenine genellikle cinsel bir objenin bedenine davranıldığı gibi davranan, yani kendi bedenine tam bir tatmin elde edene kadar bakan, onu okşayan, seven bir insanın tutumunu tanımlamak üzere seçilmiştir (Freud, 2010: 23). Psikanalitik bakış açısı ile narsisizmi ele alan ilk kişi ise Otto Rank'tir. Rank, 1911 yılında yazdığı makalesinde narsisizmi cinsel öz-sevgiyi ifade etmek için kullanmış olsa da kibir ve hayranlık ile de ilişkilendirmiştir (Rataj, 2003; Akt. Atay, 2010: 3).

Kansi (2003) makalesinde narsisizmin tanımı ile ilgili kavram netliğinin olmayışına değinmekte ve tarihsel süreç içerisinde tanımın değiştiğini vurgulamaktadır. Narsisizmin ilk olarak, batı toplumunun günümüz ben-merkezli ve bireyci kültürünü tanımlamak için; ikinci olarak, çocukların kendi gerçek güç ve

eksikliklerinin farkına vararak kendilerinin ilk dönem büyüklenmeci kendilik kavramlarını belirledikleri gelişimsel dönemlerini nitelemek için; üçüncü olarak kliniksel bir bozukluk olan narsistik kişilik bozukluğundan bahsederken; son olarak da normal bireylerdeki bir özelliği veya kişilik tarzını tanımlamak için kullanıldığını söylemektedir (Kansi, 2003: 441).

Narsistler kendisini fiziksel ve ruhsal yönden aşırı beğenen ve üstün gören, sürekli beğeni, ilgi ve onaylanmayı bekleyen; gittikleri her yerde hemen özel bir ilgi hak ettiğine inanan kişiler olarak tanımlanmaktadır. En yakışıklı veya en güzel, en dikkat çekici kişi olma hayallerini süslemektedir. Böylesine yoğun narsistik beklentiler beraberinde hayal kırıklıkları, incinmeleri de beraberinde getirmektedir. Özsaygı genelde dışarıdan gelecek ilgi, beğeni ve onaylarla varlığını devam ettirmektedir. Eleştiriye dayanamamakta, sürekli övgü beklemektedirler. Bu nedenle davranışlarını övgüyü elde etmeye göre ayarlamaktadırlar. Beklentileri karşılanmadığında özsaygı zayıflamakta ve kırgınlık, bunaltı ve çökkünlük olabilmektedir (Öztürk, 1997: 326).

Yörükoğlu, ruh sağlığını güvence altına alan en önemli etkenin sıcak bir aile ortamında yaşanan çocukluk yılları olduğunu söylemektedir (Yörükoğlu, 2007: 85). Aile kişiliğin şekillenmesinde hem genetik anlamdaki katkıları hem de çevresel anlamdaki katkıları sebebiyle en önemli faktörlerden biri olarak değerlendirilmektedir. Türk Aile Yapısı Özel İhtisas Komisyonu aileyi kan bağıllığı, evlilik ve diğer yasal yollardan, aralarında akrabalık ilişkisi bulunan ve çoğunlukla aynı evde yaşayan bireylerden oluşan; bireylerin cinsel, psikolojik, sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarının karşılandığı, topluma uyum ve katılımların sağlandığı ve düzenlendiği temel bir birim olarak tanımlamaktadır (Akt: Nazlı, 2011: 19).

Araştırmalar, pozitif aile ilişkileri ve tutarlı disiplin yöntemlerinin uygulanmasının olumsuz, aykırı davranışı engellediği ve algılanan kontrolün niteliğinin psiko-sosyal uyuma yansıtıldığını göstermektedir (Kaner, 2001; Kındap vd., 2008; Akt: Yavuzer, 2014: 408). Bir çocuğun ilerleyen yıllardaki davranışlarını büyük ölçüde ana babalarının ona ve birbirlerine olan davranışları belirlemektedir (Taylor vd., 2007; Akt: Yavuzer, 2014: 409). Ailenin bireylerde narsistik eğilimlerin

oluşmasında da önemli bir etkiye sahip olduğu düşünülmektedir. Horney (1939) de bu doğrultuda görüş bildirmiş ve benlik şişmesi olarak adlandırdığı narsisizmin çocukluk dönemindeki bozuk ilişkilerden kaynaklandığını söylemektedir (Akt: Geçtan, 2010: 255). Bu görüşü doğrulayan araştırmalar da bulunmaktadır. Watson ve arkadaşları anne- baba tutumları ile narsisizmi ilişkisini inceledikleri araştırmalarında demokratik anne baba tutumunun narsistik uyumsuzluk ile daha az ilişkili olduğu; izin verici anne baba tutumunun ise ham kibir duygusu ile ilişkili olduğu bulgusuna ulaşmışlardır (Watson vd., 1992: 231). Barry ve arkadaşlarının narsisizmin uyumlu ve uyumsuz boyutlarını araştırdıkları çalışmalarında ise narsisizmin uyumlu tarafının pozitif ebeveynlik tutumlarıyla; uyumsuz tarafının ise negatif ebeveynlik tutumlarıyla ilişkili olduğu bulgusuna ulaşmışlardır (Barry vd., 2007: 508). Ebeveynlik tarzları ile çocukların narsistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi inceleyen dört ayrı psikolojik araştırması; anneleri hem sıcak hem de çocukları psikolojik açıdan kontrol altında tutan (başka bir deyişle helikopter) annelere sahip çocukların daha sonra en yüksek narsisizm puanını aldığı bulgusuna ulaşmışlardır (Twenge ve Campbell, 2010: 122).

Günümüzde narsistik eğilimleri tetikleyen ebeveyn davranışları arasında otoriteyi küçük çocuklara bırakma, onlara hak etmedikleri methiyeler düzme, onları öğretmenlerinin eleştirilerinden koruma, özgürlükler tanırken beraberinde sorumluluklar vermeme gibi davranışlar sayılabilir. Ebeveynler bu davranışları genellikle çocuğuna özgüven ve özsaygı aşılama için yapmaktadırlar. Bunun başarıyı da beraberinde getireceğini düşünmektedirler (Twenge ve Campbell, 2010: 121, 126). Ancak bunu yaparken narsistik kişilik eğiliminin temelini atıldığı düşünülmektedir.

Literatüre son zamanlarda yeni bir ebeveynlik tutumu yerleşmiş bulunmaktadır. Çocuklarının etrafından ayrılmayan, onları her şeyden koruyan anneler için helikopter ebeveynlik terimi kullanılmaktadır ve bu ebeveynlik türü, çocuklarda narsistik kişilik eğiliminin oluşmasında önemli bir faktör olarak görülmektedir. (Twenge ve Campbell, 2010: 121).

Araştırmanın bir diğer konusu ise öznel iyi oluşturmaktır. Psikoloji alan yazınında öznel iyi oluş mutluluk kavramı yerine kullanılmaktadır. Yaşamın amacının ne olduğu, bu amaçların arasında mutlu olmanın ne kadar yer aldığı ve mutluluğun nasıl sağlanacağı insanlık tarihi boyunca tartışılan konulardan birisi olmuştur (Yetim, 2001: 134).

Bilindiği gibi yaşam, mutlulukların yanı sıra olumsuz duygular, keder, üzüntü gibi zor koşulları ve öğeleri içermektedir. Psikologlar ve diğer sosyal bilimciler de uzun yollar boyunca yaşamın bu olumsuz yanlarını açıklamaya çalışmışlardır. Bu olumsuzluklar maddi ya da manevi olabilmekte ve bireylerin psikolojik durumlarında etkilenmelere ya da mutluluk duygularındaki farklılıklara yol açabilmektedirler. Bu noktada bireyin subjektif bakış açısı önem kazanmaktadır (Yetim, 2001:133).

Seligman ve Csikszentmihalyi'e (2000) göre psikoloji bilminde bireylerin olumsuz duygu ve yaşantılarının olumlu duygu ve yaşantılarına göre daha acil bir durum olarak algılanması sebebiyle olumsuz duygular üzerinde olumlu duygulara göre daha çok araştırma yapılmıştır. Araştırma sebeplerinden bir diğeri ise olumsuz duyguların genellikle acil sorunlar ve somut tehlikeleri yansıtması ve böylece bireyleri daha güçlü bir şekilde etkileyerek dikkatlerini o noktada arttırmasıdır. Bireyler olumsuz duygular içindeyken durumlarını sorgulamalarına ve bu duygulardan uzaklaşmanın çarelerini aramalarına rağmen olumlu duygular içindeyken böyle bir çabaları olmamaktadır (Akt: Dost, 2005: 224). Ancak yaşanan olumlu duyguların hayata katkısının hiç de azımsanmayacak ölçüde olduğu düşünülmektedir. Fredrickson (1998)'ın olumlu duyguların işlevi üzerine geliştirdiği modelde olumlu duyguların yaratıcılığı teşvik edebilir olduğu ve insanların yeni bir şeyler denemelerine sebep olabileceği vurgulanmıştır. Bu genişletilmiş yaklaşım mutlu insanların zorlukların üstesinden gelmeleri, yeni sosyal beceriler ve hatta yeni fiziksel araştırmalar geliştirebilmeleri için olanak sağlamaktadır (Lewis vd., 2008: 476). Bu anlamlı katkılarından dolayı olumlu duyguların da araştırılması gereken önemli konular arasında olduğu düşünülmektedir.

Öznel iyi oluşa en fazla katkı sağlayan araştırmacılardan biri olan Diener, insanların hayatlarını değerlendirme şekli olarak tanımladığı ve psikolojik sağlığın

önemli bir bileşeni olarak gördüğü (Diener vd., 1998: 34) öznel iyi oluş kavramını başka bir çalışmada; insanların nasıl ve niçin olumlu bir hayat yaşadıkları yani kişilerin kendi kendilerine algıladıkları yaşam kalitesine ilişkin kişisel deneyimleri şeklinde tanımlamıştır (Diener, vd., 1999; Akt: Yang vd., 2008: 1366). Wilson (1967) mutluluğa dair ilk ampirik çalışmalarının birinde öznel iyi oluşu, yüksek düzeyde mutluluk olarak tanımlamıştır (Akt: Diener vd., 1999: 276). Öznel iyi oluş tek boyutlu bir yapı değildir. Negatif duygu, pozitif duygu ve yaşam doyumu olmak üzere üç ayrı boyuttan meydana gelmektedir (Diener, 2009: 11).

Türkiye’de narsisizm üzerine çok az sayıda çalışma yapıldığı görülmektedir. Yapılan çalışmalar arasında ise narsisizmin algılanan anne-baba tutumları ve öznel iyi oluşla ilişkisinin araştırılmadığı belirlenmiştir. Yurtdışında narsisizm ile ilgili daha çok çalışma yapıldığı görülmektedir. Yapılan çalışmalar arasında narsistik kişilik eğilimlerinin algılanan anne baba tutumları ile ilişkisi de bulunmaktadır (Watson ve ark., 1992; Cramer, 2011). Ancak öznel iyi oluşla ilişkisinin incelendiği herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle aşağıdaki problem cümlesine ve alt problem cümlelerine yer verilmiştir.

1.1.2 Problem Cümlesi

Üniversite öğrencilerinde algılanan anne baba tutumları ve öznel iyi oluş düzeyleri narsistik kişilik eğilimlerini yordamakta mıdır?

1.1.3 Alt Problemler

- 1 Örneklem grubundaki üniversite öğrencilerinin narsistik kişilik eğilimleri, cinsiyetlerine göre farklılaşmakta mıdır?”
- 2 Örneklem grubundaki üniversite öğrencilerinin narsistik kişilik eğilimleri, yaşlarına göre farklılaşmakta mıdır?
- 3 Örneklem grubundaki üniversite öğrencilerinin narsistik kişilik eğilimleri, fakültelerine göre farklılaşmakta mıdır?
- 4 Örneklem grubundaki üniversite öğrencilerinin narsistik kişilik eğilimleri, sınıf seviyelerine göre farklılaşmakta mıdır?

- 5 Örneklem grubundaki üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluşları, cinsiyetlerine göre farklılaşmakta mıdır?
- 6 Örneklem grubundaki üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluşları, yaşlarına göre farklılaşmakta mıdır?
- 7 Örneklem grubundaki üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluşları, fakültelerine göre farklılaşmakta mıdır?”
- 8 Örneklem grubundaki üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluşları, öğrenim gördükleri sınıf seviyelerine göre farklılaşmakta mıdır?
- 9 Örneklem grubundaki üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumları, cinsiyetlerine göre farklılaşmakta mıdır?
- 10 Örneklem grubundaki üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumları, yaşlarına göre farklılaşmakta mıdır?
- 11 Örneklem grubundaki üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumları, öğrenim gördükleri fakültelerine göre farklılaşmakta mıdır?
- 12 Örneklem grubundaki üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumları, öğrenim gördükleri sınıf seviyelerine göre farklılaşmakta mıdır?
- 13 Örneklem grubundaki üniversite öğrencilerinin pozitif ve negatif duygu durumları, narsistik kişilik eğilimlerini anlamlı olarak yordamakta mıdır?
- 14 Örneklem grubundaki üniversite öğrencilerinin yaşam doyumları, narsistik kişilik eğilimlerini anlamlı olarak yordamakta mıdır?
- 15 Örneklem grubundaki üniversite öğrencilerin algıladıkları anne baba tutumları, narsistik kişilik eğilimlerini anlamlı olarak bir yordamakta mıdır?

1.2 ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Yapılan bu araştırmanın temel amacı üniversite öğrencilerinde algılanan anne baba tutumlarının ve öznel iyi oluşun narsistik kişilik eğilimlerini yordayıp yordamadığını araştırmaktır.

Narsisizme dair son yıllarda yapılan çalışmalar narsisizmin günümüzün önemli problemleri arasında olduğunu göstermektedir. (Campbell vd., 2000; Selesova, vd., 2013; Delic vd., 2011; Meier ve Semmer, 2012). Twenge ve Campbell (2010) bu problemi asrın vebası olarak nitelendirmişlerdir. Twenge ve Campbell

(2010) özellikle Amerika toplumunda çocukların eğitiminde özsaygısı ve özgüveni yüksek bireyler yetiştirmek istenirken narsist bir toplumun temelini atıldığı vurgusunu yapmakta; Amerikan hazır yemek kültürünün dünyaya hızla yayılması gibi narsisizm ve basının da hızlı bir şekilde yayılacağını öngörmektedirler. Dünyanın artık küçük bir köy halini aldığı son yıllarda Türkiye'nin de bu yaşam kültüründen etkilendiği düşünülmektedir.

Seligman (1996) özsaygıya dair programların içinin boş ve uzun vadede yetersiz kaldıklarını bildirmektedir. Dayanağı olmayan özsaygının uzun dönemde çocuklara bir yararı olmayacağını söyleyen Seligman, çocukların yeteneklerini geliştirerek ve bir şeyleri başararak özsaygı edinmelerinin daha yararlı olacağını söylemektedir (Akt: Twenge, 2009: 94). Özgüveni ve özsaygısı yüksek bireyler yetiştirilmek istenirken narsist insanlardan oluşan bir topluluk meydana getirme riski bulunmaktadır. Özgüven, bireyin hatalı ve eksik yönlerinin farkında olmakla beraber kendisiyle barışık olması ve kendisine güvenmesidir (Twenge ve Campbell, 2010: 84). Ancak bireylerin eğitiminde hiç hataları yokmuş ve mükemmelmiş gibi davranılması sonucu özgüveni yüksek bireyden ziyade narsist birey meydana geldiği düşünülmektedir.

Narsist kişilik eğilimi beraberinde başka kişilik problemlerini de getirmektedir. Narsisizm ve diğer kişilik bozuklukları arasındaki ilişkinin araştırıldığı araştırmalarda, narsisizmin antisosyal kişilik ve saldırganlık ile (Wink, 1991: 590; Rhodewalt ve Morf, 1998: 683; Kernberg, 2012: 31), kızgın olma durumu ile (Bogart vd., 2004: 36, Meier ve Semmer, 2012: 56), siber zorbalık ile (Scaglione, 2006; Akt: Ekşi, 2012: 1684; Dilmaç, 2009: 1291), depresyon ile (Fromm, 2014: 68; Kohut, 2006: 26; Trumpeter vd., 2008: 62; Arie vd., 2005: 37) ilişkili olduğu bulunmuştur. Bu sonuçlar bireyleri narsisizme sürükleyen etmenlerin belirlenip yok edilmemesi halinde başka problemlere de yol açacağını düşündürmektedir. Dolayısıyla bu konuda önleyici çalışmaların yapılmasının önemli olduğu görülmektedir.

Yapılacak önleyici çalışmaların başlangıç yerinin aile olabileceği; çünkü bireyleri narsisizme sürükleyen etmenlerin en önemlilerinden birinin aile ve ailenin çocuğa yaklaşım biçimi olduğu düşünülmektedir. Freud çocuğun kişiliğinin

temelinin ilk beş yasta atıldığını vurgulamaktadır. Çocukların tutum ve davranışlarının da oluşmaya başladığı bu dönemde, ailenin çocuklar ve davranışları üzerinde şekillendirici bir etkisi bulunmaktadır. Bu dönemde anne babaların benimsedikleri çocuk yetiştirme stilleri çocuğun kişilik yapısının ve duygusal gelişiminin önemli belirleyicilerinden biri olarak görülmektedir (Özgüven, 2010: 209). Çocuklarda uyum bozukluğuna yol açan birçok duruma yeterli olmayan ilk anne baba ve çocuk ilişkilerinin neden olduğu belirlenmiştir (Yavuzer, 1994; Akt. Biricik; 2011: 2).

Yurtdışında yapılan bazı araştırmalar ebeveyn tarzlarıyla narsistik kişilik eğilimleri arasında önemli bir ilişki olduğunu bulmuştur (Segrin vd., 2013: 569; Cramer, 2011: 19:). Türkiye’de anne-baba tarzlarının narsisizmle olan ilişkisine dair bir çalışmanın bulunmadığı görülmektedir. Türkiye’ye ait kültürel faktörlerin anne-baba tutumları üzerindeki etkisi göz önünde bulundurulduğunda yapılacak çalışmanın başarılı olması halinde önemli bir boşluğun doldurulacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın bir diğer konusu ise öznel iyi oluşun narsistik kişilik eğilimini yordayıp yordamadığı ile ilgilidir. Paul (2002) bu konuya dair yaptığı bir araştırmasında narsist bireylerin daha mutlu olduğu ve bunun da yüksek özsaygıdan kaynaklandığı sonucuna ulaşmıştır (Paul, 2002: 379). Campbell (1981), benlikten alınan doyumla öznel iyi oluşun alt boyutlarında biri olan yaşamdan alınan doyum arasında anlamlı bir ilişki olduğunu bulmuştur. Çeşitli alanlarda “gerçek” ve “ideal” olana ilişkin benlik tasvirlerinin, öznel iyi olmanın öz bildirim ölçümleri ve diğer ölçümler ile olumlu korelasyonlara sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Pavot, Fujita ve Diener, 1997, Akt: Yetim, 2001:186). Ancak bu konu Türkiye’de henüz araştırılmamıştır. Yapılacak bu çalışma ile bu konudaki boşluğun doldurulması ve narsisizme başlıktaki değişkenler açısından bakılmasının sağlanması amaçlanmaktadır.

1.3 ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI

- a. Araştırmanın örneklem grubunun evreni yeterince temsil niteliğine sahip olduğu,

- b. Araştırmanın örneklem grubunun kullanılan ölçeklere içtenlikle ve doğru cevap verdikleri,
- c. Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının geçerli ve güvenilir bilgileri sağlayacak nitelikte olduğu varsayılmaktadır.

1.4 ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

- a. Araştırma İnönü Üniversitesi öğrencileri ile,
- b. Araştırmada incelenen narsisizm Narsistik Kişilik Envanteri ile, öznel iyi oluş halinin ölçülmesi Yaşam Doyumu Ölçeği ve Pozitif ve Negatif Duygular Ölçeği ile, anne baba tutumları ise Anne-Baba Tutum Ölçeği ile ölçülen niteliklerle,
- c. Ulaşılabilen kaynaklarla sınırlıdır.

1.5 TANIMLAR

1.5.1 Narsisizm

Narsisizm; kendini beğenmişlik, benmerkezcilik, başkalarının yaşadıklarına duyarsızlık, objelerle ilişki sürekliliğinin olmaması ve psikolojik dokudan yoksunluk ile ilişkili bir kişilik eğilimi olarak tanımlanmaktadır (Geçtan, 2010:254).

1.5.2 Öznel İyi Oluş

Öznel iyi oluş, bireyin yaşamını değerlendirmesi ve yaşamı hakkında yargı bildirmesi anlamına gelmektedir (Haybron, 2000: 214).

1.5.3 Yaşam Doyumu

Yaşam doyumu bir bireyin kendi belirlediği kriterlere uygun bir biçimde bireyin tüm yaşamını olumlu olarak değerlendirmesi olarak tanımlanmaktadır (Diener, Emmons, Larsen ve Griffin,1985; Veenhoven, 1996; Akt. Deniz, Arslan, Özyeşil ve İzmirli, 2012: 430).

1.5.4 Pozitif Duygulanım

Pozitif duygulanım; isteklilik, enerjik olma, ruhsal uyarılmışlık ve kararlılık terimlerinin birleşimini ifade etmektedir (Watson, 1988; Watson ve Pennebaker, 1989; Akt. Cenkseven ve Akbaş, 2013: 44).

1.5.5 Negatif Duygulanım

Negatif duygulanım; üzüntü, kaygı, korku, öfke, suçluluk ve küçümseme gibi hoş olmayan duygu durumlarının geniş bir aralığını yansıtmaktadır (Watson, 1988; Watson ve Pennebaker, 1989; Akt. Cenkseven ve Akbaş, 2013: 44).

1.5.6 Algılanan Anne Baba Tutumu

Anne baba tutumu, anne ve babanın çocuğunu yetiştirirken kullandığı tutum, davranış ve yöntemlerin bütünü olarak tanımlanabilir. Algılanan anne baba tutumu ise çocukların anne ve babalarını nasıl algıladıklarını yansıtmaktadır. Çocuğun anne babalarının kendisine gösterilen tutum ve davranışı nasıl anlamlandırdığı, nasıl tanımladığı, davranışı hakkında ne düşündüğü ve kendisine yöneltilen tutum ve davranışlara ne anlam yüklediği ile ilişkili olduğu düşünülmektedir.

BÖLÜM 2

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1 KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde narsisizmin tanımına, genel özelliklerine, diğer kişilik özellikleriyle ilişkisine, narsistik kişilik bozukluğu ile narsistik kişilik eğilimi arasındaki farklara, narsisizmin bileşenlerine ve boyutlarına dair açıklamalara; anne baba tutumları ile ilgili olarak literatürde geçen anne baba tutumlarının tanımlarına, demokratik aile yapısının bireyin yaşamındaki önemine ve anne baba tutumları ile kültür ilişkisine; öznel iyi oluş ile ilgili de tanımına ve öznel iyi oluşa etki eden etmenlere dair açıklamalara yer verilmiştir. Ayrıca narsistik kişilik eğilimi, algılanan anne baba tutumları ve öznel iyi oluşla ilgili araştırmalara da yer verilmiştir.

2.1.1 Narsistik Kişilik Eğilimi

2.1.1.1 Narsisizm Nedir?

Mitolojik bir öyküde, narsisizmin özelliklerine ve isminin nereden geldiği şu şekilde anlatılmaktadır: Narkissos adında mükemmel güzellikte genç bir adam vardır. Bütün periler ona tutkulu bir şekilde bağlı iken o hiçbir periye ilgi göstermemektedir. Ona aşık olan Ekho isimli su perisi bir gün Narkissos'a yaklaşır ancak sert bir şekilde reddedilir. Olayın mahcubiyeti ve üzüntüsüyle Ekho geride yalnızca yankılanan sesini bırakarak kaybolup gider. Diğer su perileri Ekho'nun intikamını almak için Tanrılara yalvarırlar. Tanrılar da Narkissos'un yaptıklarına ceza olarak karşılıksız bir aşka tutulmasına karar verirler. Bir gün nehrin kenarından geçmekte olan Narkissos suda kendi aksini görür. Kendi aksi olduğunu fark etmeden de nehirdeki o kişiye aşık olur. Aşık olduğu o kişiye sarılmak için nehre yaklaşır ve nehirdeki suda boğularak ölür (Geçtan, 2010: 254).

Etimolojik olarak Yunanca'da kuntluk ya da duyarsızlık anlamına gelen narke sözcüğü ile ilintili (Geçtan, 2010: 254) olan ve dilimize "özseverlik" olarak çevrilen narsisizm yakın dönem araştırmalarında; üstünlük, kişiliğinin büyülenmeci görünüşü, hak iddia etme hissi, diğerlerine göre daha düşük empati ve büyüklük

fantezileri ile karakterize edilmiş bir kişilik tipi (Schnieders ve Gore, 2011: 177); kişinin kendine karşı olan yoğun psikolojik ilgisi (Zondag, 2006: 230); şişirilmiş benlik görüntüsünü ve zayıf ilişkisel işleyişi korumaya dönük iç ruhsal ve kişilerarası stratejilerden oluşan kompleks bir nitelik (Twenge ve Campbell, 2003: 262) olarak tanımlanmaktadır.

Freud'un narsisizm konusunda en geniş kapsamlı araştırmayı yapan araştırmacıların ilki olduğu görülmektedir. Narsisizm üzerine yapılan sonraki araştırmaların çoğu onun görüşleri üzerine şekillenmiştir. Freud'un narsisizmi araştırma süreci şizofreni hastalarında dış dünyadan geri çekilen libidinal enerjinin nereye yöneldiğini araştırmasıyla başlamıştır. Bu libidinal enerjinin bene yöneldiğini ve bunun da narsisizm adı verilebilecek bir tutuma yol açtığını bulmuştur. Freud narsisizmi kendini koruma içgüdüsünün bencilliğinin libidinal bir tamamlayıcısı ve her canlıya bir ölçüde atfedilebilecek bir özellik olarak yorumlamaktadır. Ancak narsisizme dair araştırmalarını yoğunlaştırdığında narsisizmin birincil ve ikincil narsisizm olmak üzere iki türü olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çocuksu narsisizm olarak da adlandırılan birincil narsisizmi, çocuğun libidosunun dış nesnelere kendi benliğine yöneldiği temel bir süreç olarak tanımlamış ve herkeste olduğunu söylemiştir. İkincil narsisizmi ise, dış dünyadan çekilen libidonun "ben"e yöneltmesi şeklinde açıklamıştır (Freud, 2010: 23, 24).

Fromm da Freud gibi her insanda ulaşılamayacak her türlü çözülme çabasına direnen narsist bir çekirdek kaldığını söylemiştir (Fromm, 2014: 57). Fromm'un Freud'dan farklı düşündüğü hususlar da bulunmaktadır. Freud'un narsisizm konusundaki görüşlerini "libido" kavramı üzerinde şekillendirmesine rağmen Fromm libido kavramının narsisizmin daraltılmasına sebep olduğunu söylemiş ve libido yerine Jung'a ait olan "ruhsal enerji" kavramını kullanmıştır. Ona göre ruhsal enerji, bireyi dış dünyayla ilişkileri içinde olduğu gibi kendi içinde de bağlamakta, bütünleştirmekte ve birleştirmektedir. Fromm, narsisizmi sadece klinik olarak inceleyen Freud'un aksine terimin anlamını bireylerdeki her türlü kendini beğenmeyi kapsayacak şekilde genişletmiştir (Fromm, 2014: 57).

Fromm'a göre narsisizm insan yaşamı için gereklidir çünkü yaşam içgüdüğü açısından insan kendisine başkasına verdiği kadar önem vermek zorundadır. Bunu aynı zamanda başkalarına karşı kendini savunmak, yaşamını sürdürmek amacıyla savaşmak için yapmaktadır (Fromm, 2014: 65). Ama özellikleri açısından tehlikeli boyutları da bulunmaktadır. Özellikle kişilerarası ilişkilerde bozucu etkilere sahip olmaktadır. Değerler açısından bakıldığında da akıl ve sevgiyle narsisizmin çeliştiği açıkça görülmektedir. Narsisizme dair bu çelişkili durum Fromm'a göre ancak iki şekilde çözülebilmektedir. Bunlardan birincisi yaşamı sürdürmeyi sağlayan narsisizmin maksimal değil optimal olmasıdır. Yani biyolojik açıdan gerekli olan narsisizmin yoğunluğunun, toplumsal işbirliğiyle bağdaşabilecek düzeye indirgenmiş olmasıdır. İkincisi ise bireysel narsisizmin toplumsal narsisizme dönüştürülmesidir. Bu durumda narsist tutkunun nesnelere birey yerine boy, ulus, toplum, ırk vb. olmuştur. Böylece narsist enerji bireyin yaşamını sürdürmekten çok topluluğun yaşamını sürdürebilmek amacıyla korunmuş olmaktadır. Varlığını sürdürmek isteyen örgütlü bir topluluk açısından üyelerin narsist enerjiyle yüklenmesi gerekmektedir (Fromm, 2014: 66). Toplumsal narsisizmin olumsuz yanı, insancılığı geride bırakıyor olmasıdır (Fromm, 2014: 74).

Kernberg, narsisizm teriminin hem suistimal edildiğini hem de kullanımında aşırıya kaçıldığını söylemiştir. Kernberg, nesne ilişkilerinde özgül bozulmalarla bağlantılı olarak kendilik saygısında bozulmalar olduğu ve patolojik narsisizm gelişiminin saf bir kültürü olarak nitelendirilebilen hastalar olarak yorumladığı narsist kişilerin özelliklerini şu şekilde sıralamaktadır: Diğer insanlarla iletişim kurarken aşırı bir şekilde kendilerinden bahsetmektedirler. Başkaları tarafından beğenilme, sevilme, hayranlık duyulma onlar için önemli bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkmaktadır. Hatta bu ihtiyaçlarını yansıtmaya şekilleri sebebiyle bağımlı oldukları bile düşünülmektedir. Ancak başkalarını sürekli küçümseyen narsistlerin gerçek anlamda bağımlı olmaları asla düşünülemez. Duygusal hayatları çok yüzeyseldir. İçten hissedilen özlem ve üzüntü duyguları onlara uzaktır. Başkalarının duygularına karşı empati yoksunluğu yaşamaktadırlar (Kernberg, 2012: 31).

Kohut'un narsisizm konusundaki çalışmaları bir dönüm noktası olarak değerlendirilmektedir. Çünkü narsisizme bakış açısını olumlu yönde değiştirmiştir. Kohut narsistik eğilimlerin rehabilite edilebileceğini ve narsistik bozuklukların da eşduyum metoduyla tedavi edilebileceğini söylemiştir (Kohut, 2006: 213).

Önemli bir sosyal bilimci olan Christopher Lasch ise narsisizmi, en basit tanımında bencilliğin eş anlamlısı, en kesin tanımında ise yalnızca dünyanın kendiliğinin bir aynası gibi görüldüğü bir zihin durumunu betimleyen bir eğrileme olarak tanımlayan yazarları eleştirmektedir (Lasch, 2006: 68). Narsisizmi bencil ve hoş gitmeyen her şeyle bir tutma yönündeki uygulamanın yanlışlığına değinirken insanların daima bencil gruplarınsa her zaman etnik merkezci olduğu savını ileri sürmektedir (Lasch, 2006: 67). Narsist bireyi kendi kesin gerçeklerini başkalarına dayatmaya çalışan kişiler olarak değil yaşamda anlam bulmaya çalışan kişiler olarak tanımlamaktadır (Lasch, 2006: 14). Ayrıca Lasch narsistleri kronik biçimde sıkılan, umarsızca anlık samimiyetleri olan, mecburiyetleri ve bağımlılıkları olmayan duygusal heyecanlar arayan kişiler olarak değerlendirmektedir (Lasch, 2006: 78).

Lasch, günümüzdeki toplumun narsistik kültürü pekiştirdiğini söylemektedir. Bu durumu ise, kavgacı bir toplumun kalben toplum karşıtı kadınlar ve erkekler üretme eğiliminde olduğu, bunun toplumsal bağların zayıflamasına ve onun da bireylerde narsistik savunmaya dönüşmesi ile açıklamaktadır. Ona göre narsisizm modern yaşamın gerilimleri ve kaygıları ile başa çıkmanın en iyi yolunu temsil ediyor gibi görünmektedir. Günümüzde hakim olan toplumsal koşulların da herkeste değişen derecelerde var olan narsistik özellikleri ortaya çıkarma eğiliminde olduğu görülmektedir (Lasch, 2006: 93).

2.1.1.2 Narsistlerin Genel Özellikleri

Genel olarak “şişirilmiş benlik algısı” na sahip kişiler olarak tasvir edilen narsist bireylerde olağanüstü olduğu duygusu bulunmaktadır. Narsist bireye göre kendisi her şeyi herkesten daha çok hak etmektedir. Aşk ve meslek yaşamında yaşayacağı başarılarla odaklanmıştır. Genel olarak fiziksel görünümüne önem vermektedirler (Andre ve Lelord, 2007: 122).

Narsistlerin kendi güçlerini geçerli kılmaya yönelik güçlü bir arzularının olduğuna inanılmaktadır. Güç onlar için hayranlık kazanma ve kendi büyüklük, üstünlük ve yetkinlik duygularını geçerli kılma için bir araç olabilmektedir (Gebauer vd., 2012: 856). Narsistler, kendi görkemlilik, saygı, yetki, güç ve görüşlerini gerçekçi olmayan pozitif öz-değerlendirmelerle beslemektedirler (Raskin vd.,1991: 911). Toplumsal narsisizm üzerine yapılan bir araştırmada narsistlerin kendi zekalarını, ders notlarını, yaratıcılıklarını ve akademik bilgilerini abarttıkları bulgusuna ulaşılmıştır (Gebauer vd., 2012: 854). Narsistlerin daha iyi performans gösterdiklerine dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Hatta yapılan bir araştırmada tahmin edilenden daha düşük performans sergiledikleri bulunmuştur (Campbell vd., 2004: 306, 307).

Narsisizmin temel özelliklerinden birinin empati yoksunluğu olduğu belirtilmektedir. Narsistlerin, narsist olmayanlarla karşılaştırıldıklarında empati seviyelerinin çok düşük çıktığı görülmüştür. Narsist olmayanların olanlara oranla daha empatik, uzlaşmacı ve topluma dönük kişiler olduğu bilinmektedir (Selesova vd., 2013: 30, Watson vd., 1993; Akt: Campbell vd., 2004: 308; Delic vd., 2011: 477).

Duygusal zekanın narsisizmin çok güçlü bir yordayıcısı olduğu belirtilmektedir. Narsistler; anlama, algılama, etiketleme, ifade etme ve başkalarının duygularını yönetme konusunda yetenekli kişiler olarak değerlendirilmektedir. Narsist bireyler başkalarının davranışlarını anlamada ve öngörmede yetenekli olma becerilerini kullanarak gösterişe ilişkin amaçlarının peşinde koşmaktadırlar (Delic vd., 2011: 484).

2.1.1.3 Narsisizmin Bazı Kişilik Özellikleriyle İlişkisi

Narsistler, kişilerarası ilişkilerde çok başarısız olmaktadır. Bunun nedenlerinden biri narsistlerin ilişkilere değer vermiyor olmalarıdır. Narsist olmayanlar narsist olanlara oranla daha kişilerarası yönelimli olarak değerlendirilmektedir. Narsistik ilişki; kişisel hak hissi, partner sömürücülüğü, partnerin ihtiyacına karşı ilgisizlik ile karakterize edilmektedir (Campbell vd., 2000: 330). Narsistlerin başkalarıyla olan ilişkilerinde empati yoksunluğu başarısızlık

sebebi olarak görülmektedir. Kendileri ilgi ve ayrıcalık beklemektedirler ama başkalarına ilgi ve ayrıcalık göstermemekte, bu konuda mecburiyet de hissetmemektedirler. Beklediği ayrıcalıklar kendilerine sunulmazsa sinirlenmektedirler (Andre ve Lelord, 2007:122). Başkalarını denetlemek, onlara sahip olmak ve onları sömürmek hakkına sahip olduklarını düşündükleri için de bunları yaparken suçluluk duygusu hissetmemektedirler. Narsist bireylerin başkalarıyla olan ilişkileri sömürüye dayalı olmaktadır (Kernberg, 2012: 200). Kendilerine fazlaca odaklanıp diğer insanların bakış açılarını anlamaya yanaşmamaktadırlar. Ayrıcalık hak ettiklerini düşünmekte ve diğer insanlardan üstün olduklarına inanmaktadırlar (Geçtan, 2010: 258).

Narsisizmin tehlikeli yönlerinden birinin narsisizminden kaynaklı tutumlara yönelik eleştirilere dönük gösterilen duygusal tepki olduğu görülmektedir. Normal olan eleştirinin haklılığı varsa ve kötü niyetle yapılmamışsa kızılmaması, makul karşılanmasıdır. Oysa narsist kişi eleştirildiğinde büyük bir öfkeyle reaksiyon göstermektedir. Narsisizmi eleştirinin haklılığını görmesini engellemekte ve bu eleştirileri düşmanca bir tutum olarak değerlendirmektedir (Fromm, 2014: 68). Narsisizm ile sinirlilik, kızgın olma durumu arasında da pozitif ilişki olduğu bulgusuna ulaşan başka çalışmalar da bulunmaktadır (Rhodewalt ve Morf, 1998: 672, Bogart vd., 2004: 36, Meier ve Semmer, 2012: 56). Narsistlerde başarısızlığı başarı takip ettiği zaman verdikleri tepki depresyon ve anksiyetenin düşmesi ve mutluluğun artması olarak görülmektedir. Başarıyı başarısızlık takip ettiğinde ise daha az narsist olanlara göre daha fazla kızgınlık göstermektedirler (Rhodewalt ve Morf, 1998: 683). Narsist bireylerde kızgınlık sosyal redde uğramanın narsistlerdeki yanıtı olmaktadır. Ancak araştırma sonuçları, sosyal ret karşısında narsist olanların narsist olmayanlara göre daha az içselleşmiş negatif duyguları olduğunu belirtmektedir (Twenge ve Campbell, 2003: 261).

Narsisizm ile antisosyal davranışlar arasında önemli bir ilişki bulunmaktadır. Kernberg antisosyal kişiliği narsist kişiliğin bir alt grubu olarak kabul etmekte ve buna delil olarak da antisosyal kişilik yapılarında ciddi üst ben patolojisi bulunduğunu söylemektedir (Kernberg, 2012: 31). Saldırganlık bu antisosyal

davranışlardan biri olarak değerlendirilmektedir. Narsisizm ve saldırganlık arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmaktadır (Wink, 1991: 590). Bencil bir birey saygısızlık olarak nitelediği şeye sıklıkla şiddetle cevap verebilmektedir. Şiddet sebebiyle mahkum olmuş erkek bireyler üzerinde yapılan bir araştırmada beklendiği gibi NKE puanları daha yüksek bulunmuştur (Bushman vd, 2001, Akt: Twenge ve Campbell, 2003: 263). Narsistlerin saldırganlıklarının bir sebebi de kendilerini çok sevmelerinden ve kendi ihtiyaçlarının öncelikli olduğuna inanmalarından kaynaklanmaktadır. Başkalarının duygularıyla empati kurma yeteneğinden yoksun bulunmakta ve genellikle hak ettikleri saygıyı görmediklerini hissettiklerinde saldırıya geçmektedirler. Narsistler ayrıca biri özgürlüklerini kısıtlamaya çalıştığı zaman da saldırganlaşmaktadırlar (Campbell ve Twenge, 2010: 274, 275). Rhodewalt ve Morf ise bu saldırganlığı narsistlerde ego tehdidine karşı artan bir duyarlılıkla açıklamaktadır. Bu duyarlılığın düşmanlık hislerini kuvvetlendirdiğini ve ego tehdidi gerçekleştiğinde saldırıya dönüştüğünü söylemektedir (Rhodewalt ve Morf, 1998: 683). Makyavelcilik, psikopati ve narsisizmin ilişkisini araştırıldığı bir araştırmada bu üç kişilik eğiliminin birbirleriyle ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır. Özellikle narsistik kişilik özeliğinin açık saldırı, ilişkiel saldırı, duygusal bozukluk ve davranışsal bozukluk ile güçlü bir ilişkisinin olduğu araştırmanın bulguları arasında bulunmaktadır (Lau ve Marsee, 2013: 355).

İnternetin günümüzde yaygın kullanımı güzel gelişmelere yol açtığı gibi, kötü kullanımı ile birlikte bazı olumsuzluklara da yol açmıştır. İnternet, hayal dünyası ilkesinin gerçeklik ilkesini gölgede bırakmasını kolaylaştırıcı bir faktör olarak değerlendirilmektedir. Olduğundan farklı görünmek ve alternatif bir kişilik oluşturmak için en ideal ortamı oluşturmaktadır. Bu durum narsist kişilerin artmasına ve narsisizmin yayılmasına sebep olmaktadır. İnternetin yanlış ve kötüye kullanımının açtığı bir diğer olumsuzluk siber zorbalıktır. Scaglione (2006) sanal zorbalığı geleneksel zorbalığın sanal ortama taşınması olarak tanımlamaktadır (Akt: Ekşi, 2012: 1684). Menesini ve arkadaşlarına (2003) göre siber zorbalar genellikle yaptıklarının diğerlerine ne hissettirdiğinin farkında olmakta ancak bu hislerin kendilerini etkilemesine izin vermemekte ya da verememektedirler (Akt: Dilmaç, 2009: 1295). Dilmaç da (2009) yaptığı araştırmada bu paralelde sonuç elde etmiş;

duyguları anlama ve sanal zorbalık arasında negatif yönde bir ilişki bulmuştur (Dilmaç, 2009: 1291). Duyguları anlama ile empatinin yakından ilişkili bir kavram olduğu düşünülürse bu durumun narsisizm ile siber zorbalık arasındaki önemli ortak noktalardan biri olduğu söylenebilir. Sanal zorbalıların hem proaktif hem de saldırgan davranışlar sergiledikleri ve proaktif saldırganlığı akran gruplarında üstünlük kurmak ve lider olmak için kullandıkları gözlenmiştir (Juvonen vd., 2003; Pelegrini vd., 1999; Akt: Dilmaç, 2009: 1295). Ekşi yaptığı araştırmada narsisizm ve siber zorbalığın benzer yönlerinin olmasının ötesinde narsisizmin siber zorbalık üzerinde de önemli bir etkisi olduğu bulgusuna ulaşmıştır (Ekşi, 2012: 1683). Yurt dışında yapılan araştırmalarda da bu sonucu destekleyici sonuçlar elde edilmiştir (Goodboy ve Martin, 2015: 1; Ang vd., 2011: 2619).

Narsisizmin sosyal medya kullanımı ile önemli bir ilişkisi vardır. Facebook ve twitter gibi sosyal medya ortamları, narsistlerin amaçlarına hizmet eden çok ideal ortamlar olarak görülmektedir. Çünkü bu internet sitelerinde narsist kişi kendini olduğundan daha iyi gösterebilmekte, beğenilebilmekte, kendini tanıtılabilmektedir. Yakın dönemde yapılan araştırmalardan birinde Facebook kullanımının narsisizmin “üstünlük” boyutu ile; twitter kullanımının ise “teşhircilik” boyutu ile önemli derecede pozitif ilişkisi olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Panek vd., 2012: 2004). Twenge ve Campbell (2010), sosyal paylaşım sitelerinin narsisizmi bir kısır döngüde pekiştirdiğini söylemişlerdir. Narsist bireylerin sosyal paylaşım sitelerinde daha fazla arkadaşları ve bağlantıları bulunmakta ve narsistik davranışlarla görüntüler daha çok yorum yapılarak ve eklenerek ödüllendirilmektedir. Böylece kullanıcılar ortalama kullanıcıdan daha çok narsistik olan kişilerle irtibat kurmaktadır. Narsistik kendini tanıtmayı kolaylaştıran site yapısına ek olarak kullanıcıları iletişim yolları da davranış ve kendini tanıtma normlarını narsisizme doğru çekmektedir (Twenge ve Campbell, 2010: 164).

Depresyon ve narsisizm ilişkisi araştırmacıların ilgilendiği önemli bir alandır. Bazı kaynaklarda depresyon narsistik bir rahatsızlık olarak nitelendirilmiştir (Weiner ve White, 1982: 491). Fromm, narsistlerde depresyonu narsisizmin zedelenmesi neticesinde öfke patlamasının yerini alabilecek bir tepki olarak değerlendirmektedir.

Narsist kişi narsisizmi zedelendiğinde öfkelenemezse, ruhsal bir çöküntüye uğramaktadır. Dünyayla ilişkisi de yok olmaktadır. Hatta Fromm melankolide görülen yas tutma ögesini çöküntü içindeki kişinin olağanüstü saydığı “ben”inden oluşan narsist imgenin ölümüne tuttuğu yas olarak değerlendirmektedir (Fromm, 2014: 68). Kohut ise narsist kişilerde dikkat çeken canlılığı ve aşırı heyecanı depresyon duygusuna direnme girişimi olarak yorumlamaktadır. Bu direnme duygusu narsist kişinin çocukluğundan öğrendiği duygulardandır. Çocukluklarında duygusal olarak karşılık görmediklerini hissetmiş, erotik ve büyüklenmeci fantezilerle yalnızlık ve depresyonlarının üstesinden gelmeye çalışmışlardır. Yani depresyon duygusu narsist kişilerde temelde yatan duygulardandır. (Kohut, 2006: 26). Narsisizm ile depresyon arasında pozitif bir ilişki tespit eden yakın dönem araştırmacılar da bulunmaktadır (Trumpeter vd., 2008: 62; Arie vd., 2005: 37). Kernberg ise bu bulguların aksine olarak depresif tepkiler yaşamamalarını narsist kişiliğin temel özelliği olarak kabul etmektedir. “Başkaları tarafından terk edildiklerinde ya da düş kırıklığına uğradıklarında yüzeyde depresyona benzer bir tepki gösterirler ancak daha yakından incelendiğinde bunun değer verdikleri bir kişinin kaybı dolayısıyla gerçek bir üzüntüden çok intizam arzularıyla yüklü öfke ve gücenme olduğu ortaya çıkar.” demektedir. (Kernberg, 2012: 200). Twenge ve Campbell (2010) ise depresyonu narsistik kişilik bozukluğu ile narsist kişiliği birbirinden ayıran öğelerden biri olarak kabul etmekte ve depresyonu narsistik kişilik bozukluğunun özellikleri arasında saymaktadır (Twenge ve Campbell, 2010: 49).

Narsist kişilerin önemli özelliklerinden birinin de haset duygusu olduğu belirtilmektedir. Narsist kişiler, kendilerinin sahip olmadığı şeylere sahip görünen ya da hayatlarından memnun görünen kişilere yoğun haset duymaktadırlar (Kernberg, 2012: 199). İncinebilir narsisizmin ruhsal kıskançlık ve başkalarının acılarından zevk duyma ile pozitif güçlü bir ilişkisinin olduğunu; büyüklenmeci narsisizm ile ise negatif bir ilişkisinin olduğu görülmüştür (Krizan ve Johar, 2012: 1415). Affetme eğilimi düşük kinci insanların narsistik düzeyleri yüksek bulunmuştur (Brown, 2004: 576).

Narsisizm ile düşmanlık hisleri arasında pozitif yönde ilişki bulunmaktadır (Raskin vd., 1991: 911, Geçtan, 2010: 258). Bogart ve arkadaşları yaptıkları araştırmada narsisizmin boyutlarından olan hak iddia etme ve sömürücülük boyutlarının düşmanlık ile yüksek düzeyde ilişkili olduğu bulgusuna ulaşmışlardır (Bogart vd., 2004: 42).

Bununla birlikte narsistik duyguların narsist kişiye kattığı olumlu yönlerden bahseden araştırmacılar da bulunmaktadır. Sedikides ve arkadaşları, psikolojik sağlık ve narsisizmin ilişkisini araştırdıkları çalışmalarında daha önceki sonuçlarda farklı sonuçlar elde etmişlerdir. Narsisizmin üzgünlük, ruhsal depresyon, ruhsal yalnızlık, kaygı ve nörotizmle ters ilişkili olduğunu; öznel iyi oluşla ise pozitif ilişkili olduğunu söylemiştir (Sedikides vd., 2004: 400). Ayrıca narsist kişilerde, aşırı güven duygusunun varlığı sebebiyle güvengeliklerinin de narsist olmayanlara göre fazla olduğu belirtilmektedir (Mathieu ve St. Jean, 2013: 527, Watson vd., 1988: 125).

Narsistler mesleki yaşamlarında genel olarak başarılı bireyler olarak görülmektedirler. Lasch, narsist olmanın özellikle siyasi ve ticari örgütlerde işe yaradığını söylemektedir Bunda kişileri yönlendirebilme yetenekleri önemli rol oynamaktadır. Siyasi ve ticari örgütlerde narsistin başkalarını yönlendirebilme yeteneği; görünürlüğünü ve dikkat çekiciliğini arttırmakta, bu da iyi bir sicili beraberinde getirmektedir (Lasch, 206: 83).

2.1.1.4 Narsisizm ve Özsaygı

Narsisizm ile ilgili önemli araştırmacılar yapan Emmons, narsisizm ve özsaygının pozitif ilişkili olduğu sonucuna ulaşmıştır (Emmons, 1984:291). Raskin, Novacek ve Hogan da özsaygı ve narsisizmin ilişkisini anlamaya dönük yaptıkları araştırma da Emmons (1984) ile aynı doğrultuda sonuç elde etmişler ve özsaygının narsisizmin bir formunu temsil ettiğini söylemişlerdir (Raskin, vd., 1991:911). Normal narsistlerde psikolojik sağlığın incelendiği bir diğer çalışmada da özsaygı, narsisizmin bileşenlerinden biri olarak yorumlanmış; narsisizm ve psikolojik sağlık ilişkisinde tam sorumlu olduğu belirtilmiştir (Sedikides vd., 2004: 400, 403).

Yüksek özsaygıyı narsistik kişiliğin pozitif getirilerinden olduğunu savunan araştırmacılar (Edelstein, vd., 2012: 1181, Zondag, 2006: 230) olduğu gibi özsaygıyı narsistik kişilikten farklı gören araştırmacılar da bulunmaktadır. Rhodewalt ve Morf (1998) NKE ile tanımladıkları narsistlere dair yaptıkları araştırmada, narsistlerin özsaygısının yüksek ancak istikrarsız olduğu sonucuna ulaşmışlardır (Rhodewalt ve Morf, 1998: 683). Yüksek özsaygıya sahip bireyler, kendilerini diğer insanlara yakın hissetmektedirler çünkü özsaygıları diğerleriyle kurulan yoğun ilişkiden beslenmektedir. Ancak narsist bireyler bu durumun aksine kendilerini diğer insanlardan daha önemli ve özel gördükleri için kendilerini diğer insanlara yakın hissetmemektedirler (Twenge, 2009: 99). Özsaygı ile narsisizm arasında ilişkiler noktasında da farklılıklar bulunmaktadır. Özsaygısı yüksek olan ve narsist olmayan kişi, ilişkilere değer vermekte fakat narsist kişi ilişkilere değer vermemektedir. Sonuçta, özünde dengesiz bir kişilik ve gösterişli, şişirilmiş bir benlik bilinci ile başkalarıyla derin ilişkiler kurma yoksunluğu meydana gelmektedir (Campbell ve Twenge, 2010: 44).

2.1.1.5 Narsistik Kişilik Bozukluğu İle Narsistik Kişilik Eğilimi Arasındaki Farklar

Çoğu zaman birbirine karıştırılan narsistik kişilik eğilimi ile narsistik kişilik bozukluğu arasındaki ayrıma varmak önemli konular arasında bulunmaktadır. Bleiberg farklarını ayırt etmek için bir kıstas belirlemiştir. Bunlar: Narsistik kişilik bozukluğunun belirgin özelliği, çocuklukta ve yetişkinlikte belirginleşmeye başladığı için, her şeye gücü yeten kişilik duygusuna güven, kusurları ve zayıflıkları kabul etmeyi reddetme, kötü kişisel tecrübeleri başkalarına yansıtma, genel onay bekleme gibi durumları içermektedir. Bu tarz narsistik patolojik klinik çeşitlikler – histeriyonik-teşhirci, acımasız psikopatlık, mazoşistlik vakalar olarak ele alınabilmektedir. Bu alt gruplar klinik örneklerle tasvir edilebilmektedir (Bleiberg, 1994: 30).

Ronningstam'a göre, "büyüklenme, hayranlık ihtiyacı, yetkilenme, kibir, başkalarına tepkiler ve kıskançlık gibi büyüklenmeyle ilgili bazı kişiler arası davranış çeşitlerinin patolojik narsisizmin en stabil özellikleri olduğu bilinmektedir.

Dolayısıyla, narsisizm, sadece aşırı, uyumsuz bir tarzda ifade edilip de DSM-IV-TR'nin klinik kriterlerini karşıladığında kişilik bozukluğu olarak görülmektedir (Kansi, 2003: 442). Narsistik kişilik bozukluğu olan birini teşhis edebilmek için DSM-III kriterlerine dayanan NKB ölçeği ile birlikte klinik görüşme yapmak gerekirken, narsisizmi bir kişilik özelliği olarak araştırmak için NKE gibi ölçekler kullanıp yorumlamak yeterli olmaktadır.

2.1.1.6 Narsisizmin Uyumlu ve Uyumsuz Bileşenleri

Narsistik özellikler ilk bakışta uyumsuz görünseler de narsisizm, uyumlu veya sağlıklı ve uyumsuz veya patolojik bileşenin her ikisinden oluşmaktadır (Kohut, 2004: 27; Kernberg, 2012: 30; Emmons, 1984: 295; Raskin ve Terry, 1988: 890; Trumpeter vd., 2008: 62). Narsisizmin uyumlu bileşeni; otorite, kendine yeterlik ve üstünlük boyutlarını içermektedir. Dışadönüklük, dominantlık, içtenlik ve sosyal cesaret gibi pozitif kişilik özellikleriyle ilişkilendirilmektedir. Uyumsuz olarak adlandırılan bileşeni ise sömürücülük, hak iddia etme ve teşhircilik boyutlarını içermektedir. Kişilerarası ilişkilerde manipülatif davranışlar, nevroitiklik, şüphecilik, gerginlik ve kaygı gibi kişilik özellikleriyle ilişkilendirilmektedir (Emmons, 1984: 295, 296).

Narsisizmin uyumsuz veya patolojik bileşeninin altında yatan iki ana boyuttan bahsedilmektedir: Büyüklenmeci ve incinebilir narsisizm (Cain, Pincus ve Ansell, 2008; Miller vd., 2011; Wink, 1991; Akt: Edelstein vd., 2012: 1182). Bu konu üzerine en detaylı çalışmayı yapan Wink (1991) narsisizmin incinebilirlik/hassaslık ve gösterişlilik/teşhircilik olmak üzere iki boyutlu bir yapıdan oluştuğunu söylemiştir. İncinebilirlik/hassaslık boyutunun içedönüklük, savunuculuk, kaygı ve hayatın travmalarına karşı incinebilirlik ile ilişkili olduğunu; gösterişlilik/teşhircilik boyutunun da dışadönüklük, kendine güven, teşhircilik ve saldırganlık ile ilişkili olduğunu söylemektedir. Birbirleriyle ilişkili olmamasına rağmen her iki boyut da narsisizmin temel özellikleriyle ilişkili bulunmaktadır. Kibir, kendine düşkünlük, riayet etmeme vb. gibi (Wink, 1991: 590). Miller ve arkadaşları (2012) ise incinebilir narsisizmi; içedönüklük, negatif duygular, kişilerarası soğukluk, düşmanlık ve itibar ihtiyacı ile; büyüklenmeci narsisizmi ise

üstünlük, özgüven, küstahlık, teşhircilik ve saldırganlıkla ilişkilendirmiştir (Miler vd., 2012: 507). Rohmann ve arkadaşları yaptıkları çalışmada bunlara ek olarak narsisizmin incinebilir boyutunun düşük özsaygı ve bağımlı benlik algısı ile, büyülenmeci narsisizmin ise yüksek özsaygı ve bağımsız benlik algısı ile ilişkili olduğunu belirtmektedir (Rohmann vd., 2012: 279).

Wink (1991) çalışmasının sonunda araştırma bulgularının narsisizmin açık ve örtük formlarıyla tutarlı olduğunu belirtmektedir. Araştırmacıların görüş birliğine vardıkları diğer bir nokta narsistik kişilerin benmerkezci hisler taşıdıklarıyla ilişkilidir. Benmerkezci hissinin bağımsız iki ifadesinin dışa dönük ve içedönük veya başka bir ifade ile açık ve örtük narsisizm olduğu görüşü hakimdir (Atay, 2010: 23). Açık ve örtük narsisizme sahip bireyler olağanüstü biçimde bencil ve kibirli olmakta ancak diğer açıdan birbirlerinden ayırt edilebilir tarafları da bulunmaktadır. Wink, açık veya dışa dönük narsisizmi, narsistik görkemlilikteki teşhircilik, kendini önemseme, başkalarının ilgi ve hayranlığını kaybetme kaygısıyla ilişkilendirmekte ve 1949'da Reich'in fallik narsisizm olarak tanımladığı narsisizme benzetmektedir. Reich, fallik narsisizmi; kibirli kendine güven, küstah özgüven ve çirkin bir üstünlük görüntüsü olarak tanımlamıştır. Wink, örtük veya içe dönük narsisizmi ise açıkça görünen bir kendine güven ve girişimcilik eksikliği, örtülü depresyon belirtileri, işe veya çalışmaya karşı isteksizlik ile karakterize etmekte ve örtük narsisizme sahip bireylerin aşırı duyarlı, endişeli, ürkek ve kendine güveni olmayan kişiler olduğunu söylemektedir (Wink, 1991: 591).

Wink gösterişlilik/teşhircilik boyutunun açık veya dışa dönük narsisizmle benzer yönleri bulunduğunu söylemektedir. Kendinden emin olma, saldırganlık, sömürücülük, kendi rahatına düşkünlük ve başkalarının ihtiyaçlarına karşı saygısızlık bunlardan birkaçıdır (Wink, 1991: 596). Açık narsisizmin bu özellikleri kişilerarası ilişkilerde yıkıcı etkiye sahip olabileceğini göstermektedir.

2.1.1.7 Narsisizmin Boyutları

Narsisizm üzerine yapılan çalışmalar iki ayrı grupta toplanmaktadır. Biri kişilik bozukluğu olarak diğeri ise bir kişilik eğilimi olarak narsisizm üzerine yapılan çalışmalar. Narsistik kişilik bozuklukları üzerine yapılan çalışmalar DSM-IV

kriterlerinin dikkate alınmasıyla şekillenmektedir. Narsistik kişilik eğilimi üzerine yapılan çalışmalar ise genel olarak NKE ölçümleri ile olmaktadır. NKE ölçümleri ile araştırmacılar narsisizmin boyutlarına ulaşmışlardır. Emmons araştırmasında narsisizmin dört boyutuna ulaşmıştır. Bunlar, sömürücülük/hak iddia etme, liderlik/otorite, üstünlük/kendini beğenme, kendiyle ilgili olma/kendine hayranlık duyma olarak belirlenmiştir (Emmons, 1984: 292). Raskin ve Terry ise Emmons'tan sonra yaptıkları çalışmada narsisizmin farklı boyutlarını elde etmişlerdir. Bunlar; otorite, teşhircilik, üstünlük, kendini beğenme, sömürücülük, hak iddia etme ve kendine yeterlidir (Raskin ve Terry, 1988: 893).

Ailenin kişiliğin gelişiminde en önemli faktörlerden biri olduğu ve benlik kavramının oluşumunda etkisi yadsınamaz bir değere sahip olduğu düşünülmektedir. Bu sebeple de bireylerde narsistik kişilik eğilimlerin oluşumunda anne babaların çocuk yetiştirme tutumlarının etkili olabileceği tahmin edilmektedir.

2.1.2 Anne Baba Tutumları

Kalıtım ve çevrenin insanın fiziksel, sosyal, cinsel, duygusal, kişisel, zihinsel ve ahlaki gelişimini etkileyen iki önemli faktör olduğu düşünülmektedir. Aile ise hem kalıtım hem de çevre ögesini etkilemesi bakımından bireyin gelişiminde çok önemli bir yer işgal etmektedir. İnsanların biyolojik ve ruhsal özellikleri bakımından birbirinden farklı özellikler göstermesi onun farklı kalıtıma sahip olmasının yanı sıra farklı bir ailede, çevrede yetişmesinde de aranmalıdır. Aile, aynı çatı altında yaşayan, gelirlerini paylaşan, evlilik ve kan bağlarıyla birbirine bağlı, çeşitli rollerle birbirini etkileyen bireylerin oluşturduğu, yasal, toplumsal ve ekonomik bir kurum olarak tanımlanmaktadır (Özgüven, 2010: 1).

Anne babanın çocukla ilişkisi üzerine yapılmış birçok araştırma ve literatürün vurguladığı nokta ebeveynin özellikle de annenin çocukla olan etkileşiminin çocuğun fiziksel, duygusal, sosyal ve zihinsel gelişiminin ve kişiliğinin ortaya çıkmasının temelini oluşturduğudur. Annenin çocuğu ile geçirdiği zamanın fazlalığı ve babaya göre çocuğuna daha yakın olması, annenin tutumlarının çocuğu babaya göre daha fazla etkilemesine sebep olmakta ve anne tutumlarının çocuk üzerindeki önemini arttırmaktadır (Kulaksızoğlu, 2014: 118).

Çocukların benlik kavramı yetişkinlerin onlara yönelttikleri tutumlar ile ortaya çıkmaktadır (Yavuzer, 2014: 115). Anne babaların çocuklarına istenilen davranışları kazandırabilmeleri ve özsaygısı olan, atılgan, çevresine karşı olumlu tavırlar içinde olan bireyler olarak yetiştirebilmeleri için onları yeterince tanımaları ve sağlıklı bir iletişim kurmaları gerektiği düşünülmektedir.

Anne- baba- çocuk ilişkilerine anne babalar yönünden bakan araştırmacılar anne babaların çocuklarını yetiştirirken izledikleri yöntemin; anne babanın kişiliği, anne babanın tutumları ve anne babaların davranış nitelikleri olmak üzere üç temel ögeye dayandığını belirtmektedirler (Özgüven, 2010: 196). Anne babaların çocuklarına yaklaşımları ve yetiştirme tarzları anne baba tutumları olarak adlandırılmaktadır. Ne kadar çok anne baba varsa o kadar çok çocuk yetiştirme biçimi var denebilir (Kulaksızoğlu, 2014: 118). Yavuzer, insanların neden ana baba olurlar sorusuna verdikleri cevabın genelde ebeveynin çocuğuna karşı tutumunu da belirleyen bir durum olduğunu söylemektedir (Yavuzer, 2014: 409).

Anne baba tutumlarına ilişkin en temel çalışmanın Baumrind'e ait olduğu görülmektedir. Baumrind (1966) anne baba tutumlarını üç ana başlık altında incelemektedir. Bunlar; otoriter, hoşgörülü veya demokratik ve izin verici anne baba tutumlarıdır. Maccoby ve Martin (1983) ise çalışmalarında anne baba tutumlarını Baumrind'den farklı olarak iki faktör üzerinde şekillendirmiş ve bu iki faktörün keşiştiği noktada dört ayrı anne baba tutumundan bahsetmiştir. Bu iki faktör duyarlılık ve talepkarlık/denetleme; anne baba tutumları ise otoriter, demokratik, izin verici- hoşgörülü, izin verici- ihmalkar tutumlardır. Lamborn ve arkadaşları (1991) ise yapılan tüm bu çalışmalara ek olarak bir ölçek geliştirmişler ve ölçeklerinde dört kategori üç boyut elde etmişlerdir. Elde edilen boyutlar, kabul/ilgi, denetleme ve psikolojik özerkliktir. Anne baba tutumlarını ise dört ayrı kategoride sınıflandırmışlardır; otoriter, demokratik, hoşgörülü ve ihmalkar tutumlar (Akt: Yılmaz, 2000: 161).

Yavuzer (2014), anne baba tutumlarının iki temel üzerinde şekillendiğini söylemektedir. Bunlar; denetim ve duygusal ilişki boyutudur. Denetim boyutu, kısıtlayıcı tutumdan hoşgörülü tutuma kadar geniş bir alanı kapsamaktadır.

Duygusal ilişki boyutu ise çocuğu merkeze alan kabul edici tutumdan çocuğu reddedici tutuma kadar olan geniş bir alanı kapsamaktadır.

2.1.2.1 Literatürde Geçen Bazı Anne Baba Tutumları

2.1.2.1.1 Otoriter Ebeveyn Tutumu

Otoriter aileler çocuğu şekillendirmeye, kontrol etmeye, tavır ve davranışlarını değerlendirmeye meyilli olmaktadır. Standart kuralları kullanmaktadır ve bu ailelerde yasaklar önemli bir değere sahip bulunmaktadır. Otoriter ebeveynlerin ev sorumluluklarında kuralları bulunmaktadır. Çocuğun kendi sözlerini kabul etmesi gerektiğine inanmaktadır (Baumrind, 1966: 890).

Otoriter ailelerde çocuk mutlaka itaat etmesi istenen, anne ve babanın istek ve emirlerinin tartışmasız yerine getirmesi beklenen kişiler olarak görülmektedir. Ebeveynler çocukları ile ilişkilerinde sıcak ve samimi davranmamakta; çocuklarının sorunlarına empatik eğilim göstermemekte, çocukları ile aralarında mesafeli bir ilişki bulunmaktadır. Evde alınacak kararlarda çocuklar söz hakkına sahip olmamaktadırlar (Özgüven, 2010: 211).

Otoriter ebeveyn tutumunun benimsendiği ailelerde yetişen çocuklarda düşük özgüven, düşük benlik saygısı ve çekingenlik bulunmaktadır. Kişisel olarak dış denetimin geliştiği iç denetimin kendi kendine yönetimin gelişmediği belirtilmektedir. Otoriter ailelerde yetişen çocuklar ileride ya aşırı isyankar veya aşırı boyun eğici bir tip olarak karşımıza çıkmaktadırlar. İsyankar tutumlarına genellikle aşâğılık duyguları da eşlik etmektedir. Bu kişiler sadece kendisi gibi olan ve kendisi gibi düşünen insanlara değer vermekte ve onlarla anlaşabilmektedirler (Özgüven, 2010: 212; Kulaksızoğlu, 2014: 123; Yavuzer, 2014: 120).

2.1.2.1.2 Demokratik-Hoşgörülü Anne Baba Tutumu

Baumrind'in hoşgörülü ebeveyn tutumu olarak tanımladığı ebeveyn tutumu bazı kaynaklarda demokratik, destekleyici-yetkili, güvenilir anne baba tutumu olarak geçmektedir. Demokratik aileler çocuğun sıradan davranışlarına doğrudan müdahale etmektedirler. Otoriter ebeveynlerin aksine çocuklarıyla kuralların sebeplerini paylaşmaktadırlar. Çocuklar bu kuralları reddettiğinde bunu onlarla

konusmaktadırlar. Hem çocukların otoritesine hem de kendilerine değer vermektedirler (Baumrind, 1966: 891).

Demokratik aile tutumu, anne babaların çocukların ilgi ve ihtiyaçlarının teminini ve aynı zamanda, çocukların denetlenmesini amaçlayan bir tutum olarak değerlendirilmektedir. Demokratik ailelerde anne babalar çocuklarını destekleyen ve güven sağlayan bir tutum benimsemektedirler. Çocuğun bağımsız bir kişilik geliştirmesi ve sorumluluk alma bilinci desteklenmektedir. Anne ve babalar tutum ve davranışlarını şeffaf bir şekilde ortaya koymaktadırlar. Çocuklarına karşı iletişimleri koşulsuz sevgi ve empatiye dayanmaktadır. Ailede hakim duygunun korku değil sevgi ve saygı olduğu görülmektedir (Özgüven, 2010: 213). İstenilen davranışın kazandırılması ve istenmeyen davranışın azaltılması veya söndürülmesi amacıyla fiziksel şiddet uygulama yerine delillerle inandırma, mahrum bırakma gibi disiplin yöntemleri uygulanmaktadır (Kulaksızoğlu, 2014: 118). Demokratik aile ortamı koşullarında yetişen çocuklar ilerleyen yıllarda, sosyal gelişim açısından yeterli, yeterli özgüvene sahip, sorumluluk bilinci ve özdenetimi yüksek kişiler olmaktadır (Yavuzer, 2014: 121; Özgüven, 2010: 213).

2.1.2.1.3 Aşırı Hoşgörülü ve Gevşek Anne Baba Tutumu

Baumrind'in izin verici anne baba tutumu olarak tanımladığı anne baba tutumu bazı kaynaklarda aşırı hoşgörülü ve gevşek tutum olarak geçmektedir. Baumrind izin verici ailelerin çocuklarının istek, duygu ve hareketlerine karşı ceza ile karşılık vermediklerini; kabul edilebilir ve olumlu tavır gösterdiklerini söylemektedir. Aileler çocuklarının istekleri için kendilerini kaynak olarak sunmaktadırlar. İşlerin kontrollü olmasından sakınmakta ve standart kurallara uymayı desteklememektedirler (Baumrind, 1966: 889).

Yavuzer, gevşek aile tutumunun ihmalkar ve aşırı hoşgörülü anne baba boyutu olmak üzere iki ayrı boyuttan meydana geldiğini söylemektedir. İhmalkar anne babalar için kendi sosyal yaşamları çocuklarının yaşamından çok daha değerli ve önemli olmaktadır. Bu sebeple çocuklarının yaşamına ilgi göstermemektedirler. Aşırı hoşgörülü anne babalar ise yumuşak başlı ve tutarsız olmaktadır. Daha ileri boyutlarında ise çocuklarını ihmal eden ve terk eden anne babalar olarak karşımıza

çıkılmaktadırlar. Çocuklarından beklentileri çok az olmaktadır. İhmalkar aile tutumunun var olduğu ailelerde yetişen çocukların sosyal yönü zayıf ve benlik kontrolü düşük olmaktadır. Aşırı hoşgörülü aile ortamının çocuktaki yansımaları ise, doyumsuzluk, bencillik, özgüven zayıflığı, paylaşma ve işbirliğinde yetersizlik olarak görülmektedir (Özgüven, 2010: 217; Yavuzer, 2014: 122).

2.1.2.1.4 Koruyucu Anne Baba Tutumu

Koruyucu anne babalar çocuklarına karşı aşırı ilgili olmakta ve onlarla ilgili olan her şeyi kendileri yapmak istemektedirler. Bu ailelerde çocukların bireysel ailelerinden bağımsız bir yaşamları bulunmamakta, her şeylerini anne babalarına danışarak yapmaları beklenmektedir (Özgüven, 2010: 213). Korumacı aile tutumunun en temel belirtilerinden biri bebekleştirmedir (Yavuzer, 2014: 122).Günümüzde özellikle eğitilmiş anne babaların çocuklarına karşı tutumları aşırı koruyucu tutumun bir uzantısı gibi görünmektedir (Kulaksızoğlu, 2014: 121).

Aşırı korumacı ortamda büyüyen çocukların toplumsal gelişimi zayıf olmaktadır. İlerleyen zamanlarda sosyal ilişkilerde sorunlar yaşayabilmektedirler (Yavuzer, 2014: 123). Bu çocuklar diğerlerine nazaran daha ben merkezli bir düşünce yapısına sahip olmakla beraber dıştan denetimli olma özelliği de göstermektedirler. Genellikle bağımlı, liderlik vasıfları düşük zayıf, silik kişilikler olarak karşımıza çıkmaktadırlar (Özgüven, 2010: 215).Yapılan bir araştırmada aşırı korumacı tutumla yetişen çocukların esnek düşünme yeteneklerinin zayıf olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Buse, 1969: 585, 591; Akt: Kulaksızoğlu, 2014: 120).

2.1.2.1.5 Dengesiz ve Tutarsız Anne Baba Tutumu

Dengesiz ve tutarsız anne baba tutumu çocuk gelişimi ve eğitimiyle ilgili değişik konularda, anne baba arasındaki görüş ayrılığından veya anne ve babanın kişisel olarak kendi içinde gösterdiği değişen tutumlardan kaynaklanabilmektedir. Böyle ailelerde yetişen çocuklarda doğru ve yanlış ayrımı sağlıklı bir şekilde yapılamamakta ve çocuk kendi içinde çatışma yaşamaktadır. Bu da dengesiz ve tutarsız bir kişiliğe sebep olmaktadır (Özgüven, 2010: 218).

2.1.2.1.6 Çocuğu Reddeden Anne Baba Tutumu

Aile ve insan ilişkilerinde reddetme tutumu ilgisiz aile tutumundan daha ileri ve olumsuz düzeyde bir tutum olarak görülmektedir. Anne babanın çocuğun ihtiyaçlarını aksatması yanında ona düşmanca duygular beslemesi olarak değerlendirilmektedir. Çocuğu reddedici aile ortamı çocuğun sevgisiz yetiştirildiği, bedensel cezaların uygulandığı bir aile ortamıdır. Bu ortamda genelde kaygı düzeyi ve gerilim yüksek bulunmaktadır. Böyle ortamlarda yetişen çocuklar yardımseverlikten uzak, asabi, duygusal kırıklıkları olan ve çevresindeki insanlara özellikle de kendinden daha zayıf olanlara karşı düşmanca duygular besleyen kişiler olmaktadır (Özgüven, 2010: 218).

2.1.2.2 Demokratik Aile Yapısının Bireyin Yaşamındaki Önemi

Araştırmalar demokratik aile ortamında yetişen çocukların fiziksel, zihinsel ve kişilik gelişimi yönünden gelişmeye daha yatkın olduklarını göstermiştir. Demokratik aile ortamı çocuğa özgürlük olanağı tanınmanın yanında onu kendini anlatmaya, tecrübe kazanmaya teşvik etmektedir (Özgüven, 2010: 219). Steinberg ve arkadaşları demokratik anne baba tutumunun üç ayrı açıdan (yüksek düzeyde kabul, yüksek düzeyde psikolojik özerklik ve yüksek düzeyde davranışsal kontrol) 10-16 yaş arasındaki 120 ergende okul başarısı ile ilişkisini incelemişlerdir. Yaptıkları çalışmanın neticesinde demokratik ebeveynliğin ve demokratik ebeveynliğinin her bir boyutunun okul başarısına olumlu anlamda katkı yaptığı bulgusuna ulaşmışlardır (Steinberg vd., 1989: 1424). Watson ve arkadaşları, annenin ebeveynlik özelliklerinin kişisel gelişim ile babanınkinden daha fazla ilişkili buldukları araştırmalarında hoşgörülü veya demokratik ebeveynlik tutumunun bireyde özün gelişimine katkısı olduğu; amaç istikrarsızlığı ve sömürücülük ile negatif ilişkisi olduğu bulgusuna ulaşmışlar ve gözlenen depresyonun karşısında olarak nitelemişlerdir (Watson vd., 1992: 238).

Türkiye’de yapılan bazı araştırmalar da demokratik anne baba tutumunun çocuk yetiştirme tutumları arasından en sağlıklı olduğu görüşünü desteklemektedir. Demokratik aile yapısının, bireylerin güvengenlik düzeylerinde (Saruhan, 1996; Voltan Acar vd., 2008: 342), özsaygının yükselmesinde (Okçu, 2007: 103), evlilik

doyumunun yüksek olmasında (Yıldız, 2013: 71), mantıklı ve bağımsız karar vermede (Eldeklioğlu, 1996: 50), iyimserliğin artmasında (Cenk, 2008: 54), genel uyum düzeyinin artmasında (Bilal, 1984; Akt: Özgüven, 2010: 223, Biricik, 2011: 51) olumlu anlamda etkiye sahip olduğu görülmektedir. Otoriter aile yapısı ise bahsi geçen özelliklerin azalmasına sebep olmuş yani bireylerin yaşamına olumsuz düzeyde etki etmiştir. Lise öğrencilerinde utangaçlık düzeyi ve algılanan anne baba tutumlarının ilişkisini araştıran bir araştırmada ebeveynlerini otoriter olarak algılayan öğrencilerin utangaçlık düzeyleri ebeveynlerini demokratik olarak algılayanlara göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur (Hamarta vd., 2010: 73).

2.1.2.3 Anne Baba Tutumları ve Kültür

Kültür, anne baba tutumlarının oluşmasında ve şekillenmesinde önemli faktörlerden biri olarak değerlendirilmektedir. Anne baba, doğup büyüdüğü ve kişiliğinin şekillenmesinde büyük önemi olan kültürün etkisiyle çocuğuna karşı tutum geliştirmektedir. Geliştirilen bu tutum ile de toplumun yapı taşları oluşturulmaktadır.

Türkiye’de yapılan çalışmalar ve yayınlar, annelerin genel olarak aşırı koruyucu, babaların baskıcı olduğunu gözlemlerini yansıtmışlardır. Geleneksel toplumlarda çocuklar fiziksel şiddete maruz kalarak, korkutularak, sindirilerek büyütülmektedir. Bu şekilde onların merakları ve özgür davranışları da engellenmiş olmaktadır. Geleneksel toplumların çocuklarından beklentileri onların girişken olmaları değil boyun eğerek iş yapmaları, uslu ve söz dinler olmaları olarak görülmektedir (Yörükoğlu, 2007: 38). Böyle ortamlarda yetişen çocuklar ilerleyen yıllarda bağımlı, utangaç, kuşkucu, kuruntulu, kararsız ya da içten pazarlıklı, inatçı ve saldırgan kişiler olarak karşımıza çıkmaktadırlar (Ekşi, 1990; Akt: Özgüven, 2010: 221).

Kağıtçıbaşı (1990), geleneksel Türk anne baba tutumlarına farklı bir açıdan yaklaşmıştır. Aile içi karşılıklı bağımlılığı Türk aile yapısının temel özelliğinden biri olarak değerlendirmektedir. Çocuk anne babasına bağımlı olmaya özendirilmekte daha sonra çocuklar büyüdüğünde de anne baba kendi çocuklarına bağımlı olmaktadır (Kulaksızoğlu, 2014: 124). Bunun yanında Türk tipi geleneksel ailenin

olumlu tarafları da bulunmaktadır. Geleneksel toplumda erkek ve kız cinsel kimliklerini erkenden kazanmaktadır. Küçük yaştan beceri kazanmakta ve kendine güveni gelmektedir. Ebeveynlerin sevgisini belli etmemesi çocukta ilerleyen yıllarda probleme yol açmamaktadır. Çünkü çocuk aile büyükleri ve çevre tarafından çok sevilmektedir. Arkadaş sıkıntısı da çekmemektedir (Yörükoğlu, 2007: 38).

Bettelheime (1987), Japon ve Amerikalı aileler üzerinde yaptığı bir araştırmada ilginç sonuçlar elde etmiştir. Japon anneler çocuğun en uygun kararı alabilmesi için onda mahcubiyet duygusu oluşturmadan sabırla beklemekte, onun kişiliğine ve bir birey olmasına da saygı göstermektedirler. Annelerin bu tutumu olağanüstü disiplinli yetişen Japon çocuğunun, kendi iç disiplininin gelişmesi açısından çok önemli olmaktadır. Amerikalılar ise çok aceleci olarak değerlendirilmektedir. Bu acelecilik çocukta kendini denetleme duygusunun oluşumuna engel olmaktadır. Zaman ve sabır sağlıklı bireyin yetişmesinde önemli etkilere sahip bulunmaktadır (Akt: Özgüven, 2010: 221).

Araştırmanın bir diğer değişkeni öznel iyi oluştur. Öznel iyi oluş mutluluk olarak da adlandırılmaktadır. Pozitif psikolojinin önemli araştırma konularından olan öznel iyi oluşa dair ayrıntılı açıklamalara aşağıda yer verilmiştir.

2.1.3 Öznel İyi Oluş

2.1.3.1 Öznel İyi Oluş Nedir?

Günlük dilde “mutluluk” olarak adlandırılan öznel iyi oluş ise geçmişten günümüze felsefecilerin ve din tarihçilerinin her zaman ilgi alanında olmuş ve bu konuya dair araştırmalar yapmışlardır (Yetim, 2001: 133). Freud mutluluğu, insanın önemli bir özelliği olarak ele almaktadır. Freud insanları, acıdan kaçan ve haza ulaşma çabasında olan varlıklar olarak yorumlamaktadır (Eryılmaz, 2012: 407). Psikoloji alanında araştırmalar yapan araştırmacıların ise bu konuya son zamanlarda yönelmeye başladıkları görülmektedir.

Öznel iyi oluş başka bir açıdan ise olumlu duyguların sık, olumsuz duyguların az yaşanması ve yüksek yaşam doyumu alma şeklinde tanımlanmaktadır (Diener, 1984; Myers ve Diener 1995; Akt: Doğan, 2013: 56). Bu tanımdan da anlaşılacağı

gibi öznel iyi oluş üç ayrı boyuttan oluşmaktadır. Bunlar; olumlu duygu, daha az yaşanan olumsuz duygu ve yaşam doyumdur. Olumlu ve olumsuz duygu öznel iyi oluşun duygusal kısmını oluştururken yaşam doyumu bilişsel kısmını oluşturmakta ve bireyin çeşitli yaşam alanlarına (evlilik, iş, sağlık, başarı vb.) ilişkin değerlendirmelerini kapsamaktadır (Doğan, 2013: 56).

Olumlu duygu; isteklilik, enerjik olma, ruhsal uyarılmışlık ve kararlılık terimlerinin birleşimini ifade etmektedir (Watson, 1988; Watson ve Pennebaker, 1989; Akt. Cenkseven ve Akbaş, 2013). Olumsuz duygu; üzüntü, kaygı, korku, öfke, suçluluk ve küçümseme gibi hoş olmayan duygu durumlarının geniş bir aralığını yansıtmaktadır (Watson, 1988; Watson ve Pennebaker, 1989; Akt: Cenkseven ve Akbaş, 2013). Neugarten, tarafından ortaya atılan yaşam doyumu, bir insanın beklentileriyle (ne istediği), elinde olanları (neye sahip olduğu) karşılaştırmasıyla elde edilen durum ya da sonuç olarak tanımlanmaktadır. Yaşam doyumu, kişinin beklentilerinin, gerçek durumla kıyaslanmasıyla ortaya çıkan sonucu göstermektedir (Deniz vd., 2012: 430). Shin ve Johnson (1978) ise yaşam doyumunu bir kişinin kendi seçtiği kriterlere göre yaşam kalitesinin genel değerlendirmesi olarak tanımlamaktadır (Akt: Diener vd., 1985: 71). Yaşamın değerlendirilmesi temel ihtiyaçların temini ile çok ilişkilidir. Pozitif duyguların sosyal ve saygınlık ihtiyaçlarıyla; negatif duyguların ise temel ihtiyaçlar, saygınlık ihtiyacı ve otonomi ihtiyacı ile ilişkili olduğu belirtilmektedir (Tay ve Diener, 2011: 354).

Öznel iyi oluş üzerine yapılan çalışmalar, insanların niçin kendi yaşamlarını pozitif olarak değerlendirdikleri sorusuna cevap aramışlardır (Diener, 1984; Akt: Cenkseven ve Akbaş, 2007: 44). Wilson (1967)'ın öznel iyi oluş ile ilgili yaptığı doktora çalışmasında bu soruya, “en avantajlı olanlar en mutludur” şeklinde cevap verilmiştir. Başka bir deyişle Wilson (1967) mutlu kişileri, genç, sağlıklı, iyi eğitim görmüş, ekonomik bakımdan iyi durumda, dışa dönük, iyimser, tasasız, dindar, evli, arzulara sahip, her iki cinsiyetten zeki kişiler olarak değerlendirilmektedir (Akt: Yetim, 2001: 134).

2.1.3.2 Öznel İyi Oluşa Etki Eden Etmenler

Öznel iyi oluşa etki eden bazı temel dinamikler bulunmaktadır. Bu dinamiklerden biri de bireylerin öznel iyi oluşa dair yatkınlıklarıdır. Bireylerin amaçları, bilişsel ve kişilik özellikleri, etkinlik biçimleri de öznel iyi oluşlarını etkilemektedir (Yetim, 2001: 275). Wilson (1967) mutlu kişiyi; her iki cinsten genç, sağlıklı, iyi eğitim görmüş, iyi kazanan, dışadönük, iyimser, gamsız, dindar, mesleki morali yerinde, yüksek özsaygılı, geniş bir zeka aralığına sahip kişiler olarak tanımlamaktadır. Son yıllarda öznel iyi oluş üzerine yapılan çalışmalar da Wilson'un görüşlerini doğrular nitelikte sonuçlara ulaşmışlardır (Lewis vd., 2008: 476). Öznel iyi oluşa etki eden bazı etmenler aşağıda incelenmiştir.

2.1.3.2.1 Kişilik Özellikleri

Mutlu insanlar dört kişilik özelliğiyle tanımlanmaktadır. Bunlar; özgüven, kişisel kontrol duygusu, iyimserlik ve dışadönüklüktür (Yetim, 2001: 175). Özgüven duygusu yüksek olan kişiler daha doyumlu ve mutlu kişiler olarak tanımlanmaktadır (Anderson, 1977; Akt: Yetim, 2001: 175). Campbell, Converse ve Rodgers (1976), kişinin kendisinden hoşnut olmasının, yaşamdan doyum almasıyla anlamlı ve pozitif düzeyde ilişkili olduğuna işaret etmişlerdir (Akt: Yetim, 2001: 175).

Farklı kültürlerde yapılan çalışmalarda öznel iyi oluşu en iyi yordayan kişilik özelliklerinin nevroz ve dışadönüklük olduğu görülmüştür (Doğan, 2013: 56). Araştırmalar dışadönüklüğün yaşam doyumu ve olumlu duygu ile nevrozün ise olumsuz duygu ile ilişkili olduğunu bulmuşlardır (Akt: Cenkseven ve Akbaş, 2007: 52).

Wilson (1967) dışadönüklük ile doğrudan ilişkili sosyal etkileşimin mutluluğun en güçlü yordayıcısı olduğunu ifade etmiştir. Emmons ve Diener (1985) da çalışmalarında üniversite öğrencilerinin kişilerarası becerilerinin olumlu duygu ve yaşam doyumu ile anlamlı ilişkisi olduğunu belirlemişlerdir (Akt: Cenkseven ve Akbaş, 2007: 52). Beş faktör kişilik modeli çerçevesinde 19- 25 yaş grubu üzerine yapılan bir çalışmada da bireylerin öznel iyi oluşlarını dışadönüklük, sorumluluk, yumuşak başlılık ve duygusal dengesizlik kişilik özelliklerinin anlamlı bir şekilde

açıkladığı sonucuna varılmıştır (Eryılmaz ve Ercan, 2011: 139). Ancak Yetim (2001), bu sonuçların öznel iyi oluş ve dışadönüklük arasında nedensel bir ilişkiyi kurmaktan uzak olduğunu söylemektedir. Yani dışadönüklük öznel iyi oluşun sebebi olabileceği gibi sonucu da olabilmektedir. İnsanlar daha mutluyken dışadönük de olabilmektedirler. Bu yüzden dışadönük insanlar daha mutludur şeklinde bir sonuca varılamamaktadır (Yetim, 2001: 168).

2.1.3.2.2 Anne Baba Tutumları

Bireyi sarmalayan çevresinin onun en önemli mutluluk kaynaklarından biri olduğu düşünülmektedir. Aile hem bireyin çevresini oluşturması hem de kişiliğin yapı taşlarının oluşmasındaki etkisi sebebiyle bireyin öznel iyi oluşunda olumlu veya olumsuz anlamda önemli bir etkiye sahip bulunmaktadır. Çatışmaların çok olduğu huzursuz bir aile ortamı duygusal zedelenmeye, güvensizliğe, içe kapanıklığa sebep olabilmektedir. Bu olumsuz özellikler de bireylerin yetişkinlik yıllarındaki yaşamdan aldıkları doyumunu olumsuz olarak etkilemektedir (Yetim, 2001: 166).

Ergenler üzerinde yapılan çalışmalardan biri olan Rask, Kurki ve Paavlianien'in (2003), çalışmasına göre aile içerisinde açık iletişimin, karşılıklı duygusal yakınlığın olması, ergenin kendisini aileden yalıtılmış hissetmemesi, etkileşimde güvenin olması durumunda ergen öznel iyi oluşunun arttığı görülmüştür. Joronen ve Kurki'nin (2005) çalışmalarına göre, ergen öznel iyi oluşu üzerinde etkili olan aile ile ilgili altı faktör bulunmaktadır. Güvenli ev ortamı, sevgi atmosferi, açık iletişim, aile üyesinin aileye katılımı (ait olma), dışsal ilişkiler ve aile içerisinde kişisel önem duygusunun hissedilmesi anılan faktörlerdendir (Eryılmaz ve Atak, 2011: 172). Üniversite öğrencilerinde öznel iyi oluş ve algılanan anne baba tutumlarının ilişkisinin araştırıldığı bir araştırmada demokratik anne baba tutumlarını algılayanların öznel iyi oluşları diğerlerine(aşırı koruyucu veya daha çekingen, kaçınan ebeveynlere) göre daha yüksek bulunmuştur (Dost, 2006: 193).

2.1.3.2.3 Gelir

Maddi gelirin öznel iyi oluş üzerindeki etkisine dair yapılan bir çalışmada artan gelirle birlikte bireylerin geleceğe dair olumlu beklentilerinin arttığı ve bu

durumun pozitif duyguların yükselmesine negatif duyguların ise azalmasına sebep olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmaya göre ortalama bir kişinin yükselen geliri maddi refahına eşlik ettiğinde, onların maddi durumu daha tatmin edici olduğunda ve gelecekleri konusunda daha iyimser olmaya başladıklarında gelir ve öznel iyi oluş arasındaki ilişki olma olasılığı daha yüksek olmaktadır (Diener vd., 2013: 267).

Ülkeler düzeyinde gelirin mutluluk kaynağı olarak görülmesi ve iyi olma üzerinde etkili olması; ancak temel insani gereksinimlerin yeterince karşılanmaması durumunda ortaya çıkmaktadır. Gelir ile mutluluk ilişkisi daha çok temel gereksinim düzeyinde etkili bir ilişki iken kültürel ve psikolojik etmenler paranın etkisini düşürebilmektedir. Gelirin artmasına bağlı olarak refah içinde yaşamak beraberinde stres, kirlilik, yoğunluk gibi olumsuz sonuçları getirerek gelirin etkisini dengelemektedir. Böylece gelire bağlı olarak iyi olmanın artması gölgelenmektedir (Yetim, 2001: 151).

2.1.3.2.4 Amaç

Öznel iyi oluş kuramları arasında yer alan ereksel kurama göre öznel iyi olma iki etmene bağlı bulunmaktadır. Bunlardan biri amaçların bir sistem içerisinde uyumlu bütünleşmesi diğeri ise bu amaçların başarılmasıdır. Mutluluğun kişinin yaşam planını başarıyla sürdürmesine bağlı olduğu görülmektedir (Yetim, 2001: 209).

Yaşam amaçlarının öznel iyi oluş üzerindeki rolünün incelenmesine dair yapılan bir araştırmada içsel amaçların öznel iyi olmaya olumlu katkı sağlamakla birlikte dışsal amaçların öznel iyi olmayı olumsuz yönde etkilediği bulgusuna ulaşılmıştır. Diğer bir ifadeyle; aileye ve topluma katkı sağlama, insanlarla sağlıklı bir ilişki isteme, fiziksel sağlığa önem verme, kişisel gelişim ve anlamlı yaşamı hedefleme gibi içsel amaçlara yönelmenin öznel iyi oluşu artırdığı; zengin olma, ünlü olma ve çekici olma gibi dışsal amaçlara yönelmenin ise öznel iyi oluşu azalttığı sonucuna varılmıştır (İlhan ve Özbay, 2010: 113).

2.1.3.2.5 İnternet Kullanımı

İnternetin günümüzde daha fazla gelişmesi ve yaygınlaşması sebebiyle son zamanlarda problemlerli internet kullanımı ve etkileri üzerine yapılan çalışmaların da arttığı görülmektedir. Problemlerli internet kullanımının öznel iyi oluşa etkisi de yapılan çalışmalar arasında bulunmaktadır. Problemlerli internet kullanımı ile öznel iyi oluşun ilişkisinin araştırıldığı bir çalışmada, aralarında negatif bir ilişki tespit edilmiştir. Bir başka deyişle problemlerli internet kullanımı seviyesi düşükçe öznel iyi oluş seviyesi yükselmiştir (Odacı ve Çıkrıkçı, 2014: 64).

İnternetin yoğun kullanım alanlarından birinin de sosyal medya ve sosyal medya aracılığıyla kurulan arkadaşlıklar olduğu bilinmektedir. Yüz yüze iletişim yoluyla kurulan arkadaşlıklar arkadaşlık kalitesi bakımından daha kaliteli olması sebebiyle öznel iyi oluşa olumlu katkı sağlarken (Akın ve Akın, 2015: 239), sosyal medya yoluyla kurulan arkadaşlıklarda tam tersi etki gözlenmiştir. Öznel iyi oluş halini ölçen metnin iki hafta boyunca günde beş kez facebook kullanıcılarına iletilmesi yoluyla yapılan bir çalışmada insanların anbean ne hissettiklerinin ölçülmesi ve yaşamlarından memnun olup olmadıklarının anlaşılması hedeflenmiştir. Araştırma neticesinde facebook kullanımının insanların yaşam doyumunu ve öznel iyi oluş hallerini düşürdüğü gözlenmiştir (Kross vd., 2013: 1).

2.2 İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde narsisizm, anne baba tutumları ve öznel iyi oluşla ilgili olarak yerli ve yabancı alan yazında geçen araştırmalara ve sonuçlarına yer verilmiştir.

2.2.1 Narsisizm İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Ulusal alan yazında narsisizm ile ilgili yapılan çalışmalar sınırlıdır ve 2000’li yıllarda başlamıştır. Narsisizme dair yapılan çalışmaların daha çok iktisadi ve idari bilimler alanında yoğunlaştığı görülmektedir. Yabancı alan yazında ise yurt içi çalışmaların aksine narsisizme dair yapılan çalışmaların oldukça yoğun olduğu ve daha erken yıllarda başladığı görülmektedir.

Kopelman ve arkadaşları (1991) araştırmalarında narsisizmin yaşam, kendilik, aile ve mesleki doyum ile ilişkisini araştırmışlardır. Araştırmaya dair iki hipotezleri bulunmaktadır. Birincisi, narsisizmin yaşam, kendilik, aile ve mesleki doyum ile ters ilişkili olduğudur. Bu hipotez 1983 yılında %19,1'i erkek, %80,9'u kadın ve yaş ortalaması 35,4 olan 272 katılımcı ile gerçekleştirdikleri araştırma ile doğrulanmıştır. İkinci hipotezleri ise yaşam ve kendilik doyumunu ile narsisizm arasındaki ters yöndeki ilişkinin aile ve yaşam doyumunu ile narsisizm arasındaki ters yöndeki ilişkiden daha güçlü olduğu yönündedir. Bu hipotezleri için de 1986 yılında 330 katılımcı ile gerçekleştirilen bir araştırma yapmışlar ancak hipotezleri doğrulanmamıştır. Çalışmanın bir diğer bulgusu ise narsistik edinimlerin insana çok küçük bir doyum sağlattığıdır.

Anne baba tutumlarının narsisizm üzerindeki etkisi Türkiye'de işlenmemiş bir konu olmakla beraber Watson ve arkadaşları 1992 yılında bu konuya dair araştırma yapmıştır (Watson vd., 1992: 231). 324 üniversite öğrencisi ve onların ebeveynleri ile yaptıkları çalışmada anne babalarını demokratik olarak algılayan öğrencilerin daha az narsistik uyumsuzluğa sahip oldukları; anne babalarını izin verici olarak algılayan öğrencilerin davranışlarının büyüklenmeci fantezilerle; anne babalarını otoriter olarak algılayan öğrencilerin davranışlarının da yetersiz idealleştirme ile ilişkili olduğu görölmüştür. Ayrıca araştırmanın bulgularından biri de kişilik gelişiminde annenin rolünün babanın rolünden fazla olduğudur.

Sedikides ve arkadaşlarının (2004) yaptıkları çalışmada normal narsistlerde psikolojik anlamda sağlıklı olma hali beş alt başlık altında incelenmiş; depresyon, yalnızlık, öznel iyi oluş ve iyi oluş hali, anksiyete ve nörotizm ile ilişkisine bakılmış ayrıca özsaygı sorunlarına da değinilmiştir (Sedikides vd., 2004: 400). Sedikides ve arkadaşları araştırmalarını 107'si kadın 42'si erkek olmak üzere 149 katılımcı üzerinde gerçekleştirmiştir. Narsisizmin ölçölmesinde NKE kullanılmıştır. Araştırma bulguları narsisizmin günlük üzüntü ve depresyon, günlük yalnızlık, anksiyete ve nörotizm duyguları ile ters yönde, iyi oluş ve öznel iyi oluşla da doğru yönde bir ilişkisi olduğunu göstermiştir. Sedikides ve arkadaşları bu bulgulara dayalı olarak

narsisizm, özsaygı ve psikolojik sağlığın doğrusal bir ilişkileri olduğu kanısına varmışlardır.

Brown (2004), 180'i kadın 68'i erkek ve yaş ortalaması 20 olan 248 üniversite öğrencisi ile affetme, ve kin duygusunun ilişkisi ve bu duygular üzerinde narsisizmin rolünü araştırdığı bir çalışma yapmıştır. Araştırma sonuçlarında, affetme duygusu düşük insanlarda kin duygusunun yüksek ve cinsiyetten, sağlıklı özsaygıdan bağımsız olan narsisizm duygusunun ise yüksek çıktığı görülmüştür.

Timuroğlu (2005) araştırmasında, iş yerinde narsisizm ve iş tatmini arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. 105 işletme yöneticisi üzerinde yaptığı çalışmasına katılanların %88,6'sı erkek, %11,4'ü kadındır. Araştırma sonucunda iş tatmini ve narsisizm arasında güçlü fakat ters yönde bir ilişki olduğu bulunmuştur. Örneklem grubu içerisindeki yöneticilerin çoğunun narsistik kişilik eğilimlerine sahip olduğu saptanmıştır. Araştırmada ölçeğe ait boyutlar arasındaki ilişkiye ve narsisizm ile iş tatmini boyutları arasındaki ilişkiye de bakılmıştır. Aynı ölçeğe ait boyutlar arasında güçlü ve doğru yönde bir ilişki; narsisizm ve iş tatmini boyutları arasında da güçlü fakat ters yönde bir ilişki olduğu görülmüştür. Boyutlar arasındaki en güçlü ve ters yöndeki ilişkinin iş tatminine ilişkin işin niteliği boyutu ve narsisizme ait teşhircilik boyutu arasındaki ilişki olduğu; en güçlü ve doğru yönde ilişkinin de kendini beğenme ve teşhircilik boyutu arasındaki ilişki olduğu saptanmıştır.

Atay'ın narsistik kişilik envanterini Türkçe'ye standardizasyon çalışması (2009) önemli çalışmalar arasında bulunmaktadır. Atay bu çalışmada literatürde yaygın olarak kullanılan Ames ve arkadaşları tarafından 16 soruya indirgenen NKE'nin Türkçeye standardizasyon çalışmasını yapmıştır. Çalışmada ölçeğin iç güvenilirliği ve yapısal geçerliği iki ayrı örneklem üzerinde test edilmiştir. İlk örneklem grubu yaş ortalaması 27,05 olan %50,6'sı kadın ve %49,04'ü erkek 89 kişiden oluşmaktadır. Cronbach's Alpha değeri 0,57 olarak bulunmuştur. İkinci örneklem grubunu ise çeşitli sektörlerde faaliyet gösteren 168 kişi oluşturmaktadır. Bu grubun %58,9'u erkek, %41,1'i kadındır. Cronbach's Alpha güvenilirlik değeri dört madde üzerindeki revizyon ile 0,627 olarak bulunmuştur. Atay çalışmanın

sonunda 16 maddelik NKE'nin Türkçeye standardizasyon çalışmasının tamamlandığını ve ülkemizde kullanılabilceğini ifade etmiştir.

Hamedoğlu (2009), narsisizmi örgütsel alt boyutuyla incelediği araştırmasında narsisizme dair yönetici ve öğretmen algılarını sorgulamıştır. Araştırmasını 253'ü öğretmen 46'sı yönetici olmak üzere toplam 299 kişi üzerinde yapmıştır. Araştırma sonucunda sosyo ekonomik düzey ve akademik başarının örgütsel narsisizmle doğrusal bir ilişkisinin olduğu; örgütsel narsisizm düzeyi açısından özel liselerin devlet liselerinden, fen ve Anadolu liselerinin de genel liselerden daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ayrıca araştırmasında erkeklerin kadınlara göre daha narsistik eğilimlere sahip olduğunu, yaşın artmasıyla genel narsistik kişilik eğilimlerinin ve otorite boyutunun da arttığını bulmuştur.

Ayan (2010), narsisizmin uyumlu ve uyumsuz boyutlarının ilişki ağı kurma yeteneği ile uluslararasılaşma tutumu arasındaki olası ilişkideki rolünü incelediği araştırmasını farklı sektörlerde çalışan 130 kişi üzerinde yapmıştır. Araştırma neticesinde ilişki kurma yeteneğinin uluslararasılaşma tutumu üzerinde etkili ancak seçilen narsisizm boyutlarının söz konusu ilişki üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığını bulmuştur.

Atay (2010) %21'ini kadınların, %79'unu erkeklerin oluşturduğu 20 yaş üstü 237 kişi ile narsist yöneticiler üzerine bir araştırma yapmıştır. Araştırma kapsamında katılımcıların demografik özellikleri ile narsisizm boyutları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını incelemiştir. Araştırma sonucunda cinsiyet ve narsisizm arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Yaş ve narsisizm düzeyleri arasında da istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunamamış ancak 20- 34 yaş grubundaki yöneticilerin ortalama narsisizm puanının genel ortalamanın üzerinde olduğunu bulmuştur.

Cramer (2011), genç yetişkinlerde narsisizm ve anne baba tarzlarına ilişkin 20 yıllık boylamsal bir araştırma yapmıştır. Katılımcılar 3 yaşındayken narsistik belirtileri ve anne babaları yetiştirme stilleri incelenmiş; 23 yaşındayken ise sağlıklı ve sağlıksız narsistik belirtileri inkar kullanımı ile birlikte incelenmiştir. Araştırma

sonucunda anne baba tutumlarının narsisizmin sağlıklı ve uyumsuz formlarının gelişiminde etkili olduğu bulunmuştur.

Günümüzde sosyal medyanın etkisinin artması ile beraber bu konu üzerine yapılan araştırmalar da yoğunlaşmıştır. Carpenter (2012) 18 ve 65 yaş arası hepsi facebook kullanıcısı olan 292 katılımcı ile bir araştırma yapmıştır. Araştırmasında kendi reklamını yapma ve antisosyal davranışlar ile NKE'nin alt boyutlarından olan teşhircilik ve hak iddia etme/sömürücülük alt boyutlarının ilişkisini araştırmıştır. Araştırma sonuçları NKE'nin teşhircilik alt boyutunun kendi reklamını yapma davranışlarını (profil durumunu, fotoğrafını ve bilgilerini güncelleme vb.) öngördüğünü; hak iddia etme/sömürücülük alt boyutunun da antisosyal davranışları (profilinde güncelleme yaptığında insanların yorum yapmaması veya olumsuz yorumlar ile geri dönüş yapması durumunda sinirlenme gibi) öngördüğünü göstermiştir.

Ekşi (2012) %66,2'sini erkeklerin, %33,8'ini kadınların oluşturduğu 508 meslek liseli öğrenci ile narsistik kişilik özelliklerinin internet bağımlılığı ve siber zorbalığı ne düzeyde yordadığını incelemiştir. Araştırma sonucunda narsisizmin siber zorbalık üzerinde dolaylı bir etkiye sahip olduğunu bulmuştur Ayrıca sömürücülük alt boyutunda kızların, hak iddia etme ve üstünlük alt boyutlarında ise erkeklerin lehine sonuç elde etmiştir.

Cihangiroğlu (2012), narsistik kişilik özellikleri ile kurumsal bağlılık arasındaki ilişkiyi sorguladığı araştırmasını GATA Sağlık Astsubay MYO'nda öğrenim gören 220 öğrenci üzerinde yapmıştır. Öğrencilerin %58,2'si 1.sınıfta; %41,8'i de 2.sınıfta öğrenim görmektedir. Boyutlar arasında sömürücülük boyutunun 0,73 ortalama ile en yüksek; hak iddia etme boyutunun da 0,29 ortalama ile en düşük boyut olduğu görülmüştür. Kurumsal bağlılık ile narsistik kişilik özellikleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ancak narsistik kişilik özellikleri ile devamlılık bağlılığı arasında ilişki saptanmıştır. Ayrıca 2. sınıf öğrencilerininin 1. sınıf öğrencilerine göre daha narsist oldukları bulunmuştur.

Özel (2014)'in yaş ortalaması 21 olan üniversite öğrencilerinde dindarlık ve narsisizm ilişkisini incelediği çalışmasına 79'u erkek 92'si kadın toplam 173 kişi

katılmıştır. Yüksek din eğitimi gören öğrencilerin narsisizm düzeyleri yaş, cinsiyet, mezun olunan okul ve sosyo ekonomik durum bağlamında incelenmiştir. Çalışma sonucunda kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha narsist eğilimlere sahip olduğu; yaşları büyük olan öğrencilerin narsisizm düzeylerinin yaşları küçük olan öğrencilerin narsisizm düzeylerine göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Akıncı (2015), 18 ve 75 yaş arası 579 katılımcı ile narsisizmin psikolojik iyi oluş ile ilişkisini duygular ve duygu düzenlemedeki güçlükler bağlamında incelemiştir. Araştırma sonucunda büyüklenmeci narsisizm ve yaşam doyumu arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu bulgusuna ulaşmıştır.

Altun (2015), 380'i erkek, 499'u kadın 879 üniversite öğrencisi ile narsisizm ve dindarlık ilişkisini incelemiştir. Araştırmasının sonucunda üniversitede okuyan öğrencilerin cinsiyet, yaş, mezun oldukları lise türleri, ailelerinin sosyo-ekonomik ve anne-baba hayatta olma durumları değişkenlerine göre dindarlık ile narsistik eğilim düzeyleri açısından istatistiksel anlamda anlamlı bir fark olmadığını bulmuştur. Ayrıca narsistik eğilim düzeylerinin cinsiyet ve yaş değişkenine göre de değişmediğini belirtmiştir.

Lamkin ve arkadaşlarının (2016) 54 genç yetişkin çift ile narsisizm ve çiftlerde gözlenen iletişimi araştırmışlardır. Çiftlerdeki iletişimi; dürüstlük, kırgınlık ve pozitif duygu üzerinden gerçekleştirmişlerdir. Araştırma sonucunda narsisizm ve pozitif duygu arasında herhangi bir ilişki olmadığını bulmuşlardır.

Giacomin ve Jordan (2016), yaşları 17 ve 36 arasında değişen 147 üniversite öğrencisi ile araştırma yapmıştır. Araştırmalarında 14 gün boyunca onların günlük yaşam doyumlarını, günlük pozitif duygularını, günlük negatif duygularını ve bu boyutların günlük narsistik kişilik eğilimlerine olan etkilerini araştırmışlardır. Katılımcıların pozitif duygularla geldikleri zamanlarda narsisizm düzeylerinin de arttığını bulmuşlardır. Yaşam doyumu ve narsistik kişilik eğilimi arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu belirtmişlerdir.

2.2.2 Anne Baba Tutumları İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Anne baba tutumları Türkiye’de ve yabancı literatürde üzerine çok fazla araştırma yapılan konular arasında bulunmaktadır. Anne baba tutumları ile ilgili yapılan araştırmaların birçoğunda Baumrind’in çalışmalarından alıntı yapıldığı görülmektedir. Özellikle anne baba tutumlarını demokratik hoşgörülü ve izin verici olarak sınıflandırdığı çalışması önemli bir yere sahip bulunmaktadır (Baumrind, 1966). Baumrind bu çalışmasında otoriter ebeveynleri, çocuklarına karşı standart kuralları olan ve bunlara uyulmasını isteyen ebeveynler olarak; demokratik ebeveynleri, otoriter ebeveynlerin aksine kuralların sebeplerini çocukları ile paylaşan, kendi otoritesine olduğu kadar çocukların otoritesine de saygılı olan ebeveynler olarak; izin verici ebeveynleri ise işlerin kontrollü olmasından sakınan ve standart kurallar koymaktan hoşlanmayan ebeveynler olarak tanımlamaktadır (Baumrind, 1966: 890, 891).

Baumrind (1971), 146 okulöncesi çocuğu ve ailesi ile anne baba tutumları üzerine bir çalışma yürütmüştür. Çalışmasında demokratik ebeveyn tutumu lehine sonuçlar elde etmiştir. Demokratik ebeveyn davranışlarının kız çocuklarında bağımsız ve amaçlı davranışlarla açıkça ilişkili olduğu bulunmuştur. Ayrıca demokratik ebeveyn kontrolünün erkek çocuklarda otoriter ve izin verici ebeveyn kontrolü ile kıyaslandığında tüm indekslerde erkeklerde sosyal sorumluluk ile ilişkili, kız çocuklarında ise başarı ile ilişkili olduğu görülmüştür.

Steinberg ve arkadaşları (1989), 10- 16 yaş arası 120 ergen birey üzerinde demokratik ebeveynliğin psikolojik olgunluk ve akademik başarı ile ilişkisini araştırmışlardır. Araştırmalarının sonunda da demokratik ebeveynliğin ve demokratik ebeveynliğin her bir bileşeninin ergenlerde akademik başarıya ve psikolojik olgunluğa katkı sağladığı bulgusuna ulaşmışlardır.

Eldeklioğlu (1996), Yıldız Kuzgun danışmanlığındaki araştırmasını 292’si kadın 208’i erkek olmak üzere 500 öğrenci üzerinde yapmıştır. Araştırmasında üniversite öğrencilerinin anne ve babalarını demokratik, otoriter, koruyucu olarak algılamaları ile karar verirken benimsedikleri stratejiler arasındaki ilişkinin varlığını sorgulamıştır. Araştırma sonucunda, ebeveynlerini demokratik olarak algılayan

katılımcıların mantıklı ve bağımsız karar verme stilini benimsedikleri; ebeveynlerini istekçi, koruyucu ve otoriter olarak algılayan katılımcıların ise daha kararsız oldukları bulunmuştur. Demokratik ebeveyn tutumuyla içtepesel karar verme stili arasında ilişki bulunamamıştır. Araştırmanın önemli sonuçlarından biri de demokratik ebeveyn tutumunun ülkemizde en yaygın kullanılan ebeveyn tutumu olması ile ilgilidir. Demokratik ebeveyn tutumunun sırasıyla koruyucu-istekçi ve otoriter ebeveyn tutumu izlemektedir.

Saruhan (1996), 146'sı kız 154'ü erkek ve yaşları 15- 19 arasında değişen toplam 300 lise son sınıfı öğrencilerinin katılımcısı olduğu araştırmasında doğum sırasının ve kardeş sayısının anne ve baba tutumlarını etkileyip etkilemediğini ve atılganlık ile anne- baba tutumları arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırma sonucunda, doğum sıralarının algılanan anne tutumları üzerinde, kardeş sayılarının ise algılanan baba tutumları üzerinde etkili olduğu bulunmuştur. Ayrıca atılgan davranışlara sahip deneklerin hem anne hem de babalarını demokratik olarak algıladıkları, olumsuz atılgan davranışlarına sahip deneklerin ise hem anne hem de babalarını otoriter olarak algıladıkları sonucu elde etmiştir.

Aunola ve arkadaşları (2000), yaş ortalaması 14 olan toplam 354 kişi ile ebeveynlik stilleri ve ergenlerin başarı stratejileri arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Yaptıkları araştırma sonucunda ailelerini demokratik olarak algılayan ergenlerin daha uyumlu başarı stratejileri geliştirdiklerini, başarısızlık beklentilerinin düşük olduğunu ve kendini geliştirmeye dönük atıfları daha fazla kullandıklarını bulmuşlardır. Ailelerini ihmalkar olarak algılayan ergenlerin ise başarı konusunda daha uyumsuz stratejiler geliştirdiklerini, kendini geliştirmeye dönük atıfları da daha az kullandıklarını bulmuşlardır.

Furnham ve Cheng (2000), 20'li yaşların sonunda bulunan gençlerden oluşan klinik olmayan bir popülasyonda ebeveyn yetiştirme stillerinin kişilik ve benlik saygısı üzerindeki yordayıcılığını ölçmek için bir araştırma yapmışlardır. Araştırmalarının en önemli bulgularından biri benlik saygısının mutluluğun en güçlü yordayıcısı olduğudur. Ayrıca bu araştırmaya göre istikrar, dışa dönük olma ve anne demokratiği benlik saygısı varyansının üçte biri için anlamlı bir yordayıcıdır.

Okçu (2007) araştırmasında, özsaygı düzeyi ile algılanan demokratik, koruyucu- istekçi ve otoriter anne baba tutumlarının ilişkisini araştırmıştır. Araştırması için iki ayrı katılımcı grup oluşturmuştur. Birinci grup 78'i erkek 55'i kadın toplam 137 üniversite öğrencisinden ve ikinci grup 106'sı erkek 61'i kadın 167 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda, her iki grup içinde algılanan demokratik ebeveyn tutumu ile özsaygı düzeyi arasında anlamlı ve olumlu bir ilişki; sadece ikinci grup için algılanan koruyucu- istekçi ebeveyn tutumu ile özsaygı düzeyi arasında anlamlı ve olumsuz bir ilişki; sadece ikinci grup için algılanan otoriter ebeveyn tutumu ile özsaygı düzeyi arasında anlamlı ve olumsuz bir ilişki bulunmuştur.

Sübaşı (2007) araştırmasında, sosyal kaygı düzeyini yordayıcı değişkenleri araştırmıştır. Bu yordayıcı değişkenlerden biri de algılanan anne baba tutumudur. Araştırmasını 195'i kız 151'i erkek olmak üzere 346 üniversite öğrencisi ile yapmıştır. Araştırma sonunda algılanan anne baba tutumunun sosyal kaygı düzeyinin anlamlı bir yordayıcısı olmadığını bulmuştur.

Keleşoğlu (2008) araştırmasında, duygusal zeka düzeyleri ile anne baba tutum envanterinin demokratik, otoriter ve ilgisiz boyutlarının ilişkisini araştırmıştır. Araştırmasını 131'i erkek 115'i kadın toplam 246 üniversite öğrencisinin katılımı ile gerçekleştirmiştir. Araştırma sonuçları; duygusal zeka düzeyi ile bahsi geçen boyutlardan demokratik anne baba tutumu arasında anlamlı ve doğru orantılı, otoriter anne baba tutumu ile anlamlı ve ters orantılı, ilgisiz anne baba tutumu ile anlamlı ve ters orantılı bir ilişki olduğunu göstermiştir. Ayrıca ilgisiz, otoriter ve demokratik anne baba tutumu ile cinsiyet arasındaki ilişkiyi incelemiş ve cinsiyet ile anne baba tutumu arasında ilişki olmadığı bulgusuna ulaşmıştır.

Hacıömeroğlu (2008) araştırmasında, anne baba tutumlarının obsesif kompulsif semptomolojisini (OKS) yordama gücünü araştırmıştır. Ayrıca anne babanın çocuk yetiştirme tutumları ile OKS arasındaki ilişkide sorumluluk algısının aracı rolünü de incelemişlerdir. Araştırma grubunu 153'ü erkek 147'si kadın ve yaş ortalaması 19.55 olan 300 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda, algılanan koruyucu anne baba tutumu ile OKS arasında doğrusal ilişki

bulunmuştur. Annenin algılanan aşırı koruyuculuğunun OKS'yi yordayıcı etkisi olduğu ve bu ilişkide sorumluluk algısının aracı rol üstelendiği görülmüştür. Depresyon için; annenin algılanan reddedici tutumu ve babanın algılanan duygusal sıcaklığı, sürekli kaygı içinse annenin algılanan duygusal sıcaklığının yordayıcı etkiye sahip olduğu bulunmuştur.

Heaven ve Ciarrochi (2008), yaş ortalaması 15.43 olan 445'i erkek 437'si kadın toplam 884 lise öğrencisi ile cinsiyetin ve algılanan anne baba tutumunun özsaygı ve umutlu olmanın gelişimindeki etkilerini araştırmışlardır. Araştırmaları dört yıl boyunca sürmüştür. Araştırma sonunda algılanan demokratik ebeveyn tutumunun yüksek umut ile ilişkili olduğu; algılanan otoriter ebeveyn tutumunun ise düşük özsaygı ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Voltan Acar ve arkadaşları (2008) da Saruhan (1996) çalışması ile aynı konuyu farklı yaş grupları üzerinde incelemişlerdir. 165'i kadın 193'ü erkek toplam 358 üniversite öğrencisi ile yaptıkları araştırmada, bireylerin güvengenlik düzeylerini anne baba tutumları açısından değerlendirmişlerdir. Sonuçta, anne baba tutumlarını demokratik olarak algılayan bireylerin güvengenlik puanları anne baba tutumlarını otoriter ve ilgisiz olarak algılayan bireylere göre daha yüksek bulunmuştur.

Yılmaz (2009), 375'i kadın 164'ü erkek toplam 539 üniversite öğrencisi ile öz- anlayış ve algılanan anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Algılanan anne baba tutumları ve öz- anlayışları arasında anlamlı bir ilişki bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrıca algılanan anne baba tutumlarının öğrenim görülen fakülte, sınıf seviyesi ve cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığını bulmuştur.

Yurttaş (2010), yaşları 12 ve 15 arasında değişen % 49,5'ini kadınların, % 50,5'ini erkeklerin oluşturduğu toplam 467 ilköğretim ikinci kademe öğrencisi ile yaptığı araştırmasında zorbalık eğilimleri ile algılanan anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucunda; kabul/ ilgi, psikolojik özerklik ve denetleme alt boyutlarının kız öğrenciler lehine farklılaştığını; yaş değişkenine göre ise farklılaşma olmadığını bulmuştur.

Hamarta ve arkadaşları (2010), 377'si kadın 275'i erkek toplam 652 lise öğrencisi ile utangaçlığın anne baba tutumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemeye çalışmışlardır. Araştırma sonucunda da anlamlı bir farklılaşma tespit etmişlerdir. Anne babalarının tutumlarını demokratik olarak belirten öğrencilerin utangaçlık düzeyleri anne babalarının tutumlarını otoriter olarak belirten öğrencilere göre daha düşük bulunmuştur.

Satılmış (2010), 155'i kadın 245'i erkek toplam 400 üniversite öğrencisi ile algılanan anne baba tutumları ile mükemmeliyetçilik tutumlarının karşılaştırmalı olarak incelemesini yapmıştır. Mükemmeliyetçilik alt boyutları ile algılanan anne baba tutumları alt boyutları arasında anlamlı ilişkiler saptamıştır. Ayrıca algılanan anne baba tutumlarının cinsiyet ve öğrenim değişkenine göre farklılaştığı, sınıf seviyesi değişkenine göre ise anlamlı olarak farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Toksöz (2010), yaşları 12 ve 15 arasında değişen % 48'ini kadınların % 52'sini erkeklerin oluşturduğu toplam 594 ilköğretim ikinci kademe öğrencisi ile yaptığı araştırmasında zorbalık eğilimleri ile aile tutumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Öğrencilerin yaş, sınıf ve cinsiyet değişkenleriyle algılanan anne baba tutumları arasında ilişki olduğu bulgusuna ulaşmıştır.

Cramer (2011) araştırmasında, 3 yaşından 23 yaşına kadar olan süreçte bireylerin narsisizm düzeyleri ve ebeveyn stillerinin bundaki etkilerini araştırmıştır. 3 yaşındaki çocukların ebeveynleri araştırmacıya kendi ebeveynlik stilleri hakkında bilgi vermişlerdir. Bu bireyler 23 yaşına geldiklerinde ise narsisizm düzeyleri araştırılmıştır. Araştırma sonucunda ebeveynlik stillerinin sağlıklı narsisizmin gelişmesinde direkt bir etkiye sahip olduğu bulunmuştur. Uyumsuz narsisizmin gelişimde ebeveynin rolünün ise çocuğun narsisizme olan eğilimine bağlı olduğu bulunmuştur. Gökmenoğlu (2011), yaşları 19 ve 24 arasında değişen % 50'si kadın % 50'si erkek toplam 160 üniversite öğrencisi ile algılanan anne baba tutumları ile utangaçlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Elde edilen bulgular bazı sosyo- demografik değişkenler açısından da incelenmiştir. Algılanan anne baba tutumlarının cinsiyet, yaş ve sınıf seviyesi değişkenlerine göre anlamlı olarak farklılaşmadığını bulmuştur.

Biricik (2011), yaşları 18 ve 28 arasında değişen 109'u kadın 138'i erkek toplam 247 üniversite öğrencisi ile algılanan anne baba tutumları ile uyum düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Anne babalarını demokratik olarak algılayan katılımcıların uyum düzeylerinin anne babalarını otoriter olarak algılayan katılımcıların uyum düzeyine göre anlamlı düzeyde yüksek olduğunu bulmuştur. Ayrıca cinsiyet ile ebeveyn tutumu arasında ilişki olmadığı bulgusuna ulaşmıştır.

Yıldız (2013) araştırmasında, evlilik doyumu ile algılanan anne baba tutumu arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Çalışmanın katılımcı grubunun 102'si kadın 98'i erkek olmak üzere toplam 200 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışma bulguları algılanan demokratik ebeveyn tutumu ile evlilik doyumu arasında anlamlı ve olumlu bir ilişki; algılanan otoriter, koruyucu- istekçi anne baba tutumu ile evlilik doyumu arasında anlamlı ve olumsuz bir ilişki olduğunu söylemiştir.

Dokuyan (2016), % 57,2'sini kadın % 42,8'i erkeklerin oluşturduğu toplam 297 12. sınıf öğrencisi ile algılanan anne baba tutumları ile benlik saygısı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Ancak anlamlı bir ilişki bulgusuna ulaşmamıştır. Ayrıca erkek katılımcıların anne babalarını daha demokratik olarak değerlendirdikleri sonucuna ulaşmıştır.

2.2.3 Öznel İyi Oluş İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Öznel iyi oluşa dair yerli ve yabancı literatürde birçok çalışmaya rastlamak mümkündür. Ed. Diener'in öznel iyi oluşa dair en fazla nitelikli araştırma yapan araştırmacılar arasında olduğu düşünülmektedir.

Argyle ve Lu (1990), yaşları 20 ve 21 arasında değişen 56'sı kadın 75'i erkek toplam 131 üniversite öğrencisi ile mutluluk ve dışadönüklüğün ilişkisini araştırmıştır. Araştırma sonucunda mutluluğun dışadönüklükle, zevkle ve sosyal faaliyetlere katılım ile pozitif ilişkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Diener ve Diener (1995), 31 farklı ülkede yaşam doyumu ve özsaygının ilişkisini araştırmışlardır. Araştırmalarında yaşam doyumu ve özsaygının açıkça ayrımının yapılabilir yapılar olduğunu belirtmişlerdir. Araştırma sonucunda fakir

ülkelerde maddi doyum ve yaşam doyumunun güçlü bir ilişki içerisinde olduğunu bulmuşlardır.

Tuzgöl Dost (2006), 473'ü kadın 267'si erkek olmak üzere toplam 700 üniversite öğrencisi ile yaptığı araştırmanın amacı öznel iyi oluşun cinsiyete, algılanan ekonomik duruma, algılanan anne baba tutumuna, fiziksel görünüşten memnuniyete, dini inanç ve denetim odağına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini araştırmaktır. Araştırma sonuçları öznel iyi oluşun cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediğini belirtmiştir. Ancak diğer değişkenlerde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Fiziksel görüntüsünün iyi olduğunu düşünen öğrencilerin öznel iyi oluş düzeyleri fiziksel görüntüsünden memnun olmayanlara göre, iç denetim odaklı öğrencilerin öznel iyi oluş düzeyleri dış denetim odaklılara göre, yüksek veya orta düzeyde ekonomik statüye sahip olan öğrencilerin öznel iyi oluş düzeyleri düşük ekonomik statüye sahip olanlara göre daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca anne baba tutumları açısından da önemli bir farklılık bulunmuştur. Anne baba tutumlarını demokratik olarak algılayan öğrencilerin öznel iyi oluş düzeyleri anne babasının tutumunu aşırı korumacı veya aşırı güvensiz olarak algılayanlara göre daha yüksek olarak bulunmuştur.

Bu araştırmadan hemen bir yıl sonra aynı araştırmacı tarafından üniversite öğrencilerinin yaşam doyumlarının cinsiyet, algılanan anne baba tutumu, gelecekte beklenen, dini inanç ve yalnızlık olmak üzere beş ayrı değişken ile olan ilişkisi araştırılmıştır (Tuzgöl Dost, 2007: 132). Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin 255'i kadın 148'i erkek ve yaş ortalamaları 20,95'tir. Araştırma sonucunda, kadınların yaşam doyumunu erkeklerin yaşam doyumuna göre anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Algılanan akademik başarı ve algılanan ekonomik durumunun yükselmesiyle yaşam doyumunun da yükseldiği sonucu elde edilmiştir. Geleceğe dair beklentileri iyimser olan öğrencilerin yaşam doyumları daha yüksek bulunmuştur. Dini inançları güçlü olan ve yaşamındaki yeri önemli olan üniversite öğrencilerinin yaşam doyumları dini inançları olan ama güçlü olmayan ve dini inançları olmayan öğrencilerin yaşam doyumlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Yalnızlık düzeyi düşük olan üniversite öğrencilerinin yaşam

doyumları yalnızlık düzeyi yüksek olan öğrencilerin yaşam doyumuna göre anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur.

Güler ve Gazioğlu (2008), % 42,1'i kadın, % 57,9'u erkek, 17 ve 20 yaş arası toplam 463 pdr öğrencisi ile öznel iyi oluş düzeylerini, benlik saygısını ve empatik eğilimlerini belirlemeye çalışmışlardır. Araştırmada pozitif ve negatif duygu durumlarının cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını, yaşam doyumunun kadınların lehine farklılaştığını bulmuşlardır.

Gün ve Bayraktar (2008), 12 ve 15 yaş arası 152'si kadın, 153'ü erkek toplam 305 öğrenci ile araştırma yapmışlardır. Göç etmiş ergenlerle göç etmemiş ergenlerin, yaşam doyumunu, benlik saygısı ve sosyal destek ağları açısından karşılaştırılmasını yaptıkları araştırmalarında kültürel bağlam açısından farklılaşan bölgelere göç etmenin ergen ruh sağlığında birçok olumsuzlukla ilişkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca yaşam doyumunu ve cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olmadığını tespit etmişlerdir.

Çivitci (2009), yaşları 11 ve 15 arasında değişen 169'u kız 176'sı erkek toplam 345 ilköğretim ikinci kademe öğrencisi ile yaşam doyumunun bazı kişisel ve ailesel özelliklerine göre farklılaşma durumunu incelemiştir. Yaşam doyumunun cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını belirlemiştir.

Ergenlerin öznel iyi oluşları üzerine Eryılmaz'a ait birçok çalışmaya rastlamak mümkündür. Eryılmaz bir araştırmasında (2010), aile yapısı ile ergen mutluluğu arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Çalışmasını yaş ortalaması 15,6 olan 99 erkek ve 124 kız olmak üzere toplam 223 ergen öğrenci ile yapmıştır. Araştırma sonucunda aile yapısındaki iletişim ile yönetim boyutlarının ergen öznel iyi oluşunu anlamlı ve önemli düzeyde yordadığını bulmuştur.

Eryılmaz ve Atak (2011), 14 ve 18 yaş aralığındaki 144'ü kız 83'ü erkek toplam 227 lise öğrencisinin katılımcısı olduğu ergenlerdeki öznel iyi oluşun özsaygı ve iyimserlik eğilimi ile ilişkisini araştırmışlardır. Öznel iyi oluşla özsaygının orta düzeyde, iyimserlik eğilimi ile ise yüksek düzeyde ilişkili olduğu bulunmuştur. Ayrıca iyimserlik eğiliminin ergen öznel iyi oluşunu %25 düzeyinde yordadığı

sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca erkeklerin öznel iyi oluş düzeylerinin kadınlardan daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir.

Diener, Tay (2011) ile birlikte, her bir ülkeden ortalama 494 katılımcı olmak üzere toplam 60. 865 katılımcı ile dünyanın sekiz farklı sosyokültürel bölgesinde (Avrupa'dan Afrika'ya, Latin Amerika'ya kadar) öznel iyi oluşun üç boyutu (yaşam doyumunu, pozitif duygu, negatif duygu) ve altı farklı ihtiyacın (temel, güvenlik, sosyal, saygınlık, özerklik, hakim olma) arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırma sonucunda yaşam doyumunu ile temel ihtiyaçların temini, pozitif duygu ile sosyal ve saygınlık ihtiyacının temini, negatif duygu ile de özerklik, saygınlık ve temel ihtiyaçların temini arasında ilişki tespit edilmiştir. İhtiyaçların temini tüm dünya bölgelerinde öznel iyi oluşla ilişkili bulunmuştur.

Khalek (2011), yaş ortalaması 16,87 olan 499 Kuveytli Müslüman ile din ve dini inançlarla mutluluk, özsaygı ve anksiyete arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırmasının sonucunda, yaşam doyumunu ve mutluluk ile din ve dini inançlar arasında pozitif anlamda ilişki olduğunu bulmuştur. Yani çalışmaya göre din ve dini inançlara dair duygular arttıkça bireylerdeki mutluluk ve yaşam doyumunu da artmaktadır.

Eryılmaz ve Ercan (2011), 372'si kadın 327'si erkek toplam 699 kişi ile öznel iyi oluşun; cinsiyet, yaş grupları ve kişilik özellikleri açısından incelemişlerdir. Araştırmalarını 14-17 yaş (ergenlik), 19-25 yaş (genç yetişkinlik) ve 26-45 yaş (yetişkinlik) olmak üzere üç ayrı grup ile yapmışlardır. Öznel iyi oluşun yaş seviyelerine göre farklılaştığını bulmuşlardır. 19- 25 yaş arasındaki katılımcıların öznel iyi oluş seviyeleri 14- 17 ve 26- 45 yaş arasındakilere göre daha düşük bulunmuştur. Ayrıca erkeklerin öznel iyi oluş düzeylerinin kadınlardan daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir.

Türkmen (2012), 369 üniversite öğrencisi ile öznel iyi oluşa etki eden bazı faktörleri araştırmıştır. Bunlar; özsaygı, algılanan sosyal destek ve anne baba tutumlarıdır. Araştırmasında yapısal eşitlik modelini kullanmıştır. Araştırma sonucunda yapılan birçok çalışmadan farklı olarak, algılanan sosyal destek ve öznel

iyi oluş arasında ilişki bulamamıştır. Özsaygı ve öznel iyi oluş arasında anlamlı bir ilişki tespit etmiştir. Anne baba tutumlarının ise özsaygı ve sosyal destek aracılığıyla öznel iyi oluş üzerinde dolaylı yollardan etkiye sahip olduğunu bulmuştur.

Eryılmaz (2012), ergenlerin çevreyle ilişkileri aracılığıyla öznel iyi oluş düzeylerini nasıl arttıracaklarını araştırmıştır. Araştırması için yaşı 14 ve 17 arasında değişen lise öğrencilerinden ön ve asıl iki ayrı çalışma grubu oluşturmuştur. Ön çalışma grubu 158 kız 200 erkek olmak üzere toplam 360 öğrenciden, asıl çalışma grubu ise 45 erkek 45 kız olmak üzere toplam 90 öğrenciden oluşmaktadır. Çalışma sonucunda, öğrencilerin dokuzar farklı araçla çevreyle ilişkilerde öznel iyi oluş düzeylerini yükselttikleri bulunmuştur. Bu araçlar, önemsenme/ değer verilme, sosyal destek, yakın ilişkilerde güveni koruma, beğenilme, anlaşılma/ empati, sevildiğini görme, algılanan kontrolün yükseltilmesi, doğrudan öznel iyi oluşu artırma ve özerkliğin desteklenmesidir.

Gündoğdu ve Yavuzer (2012), %38,1'ini erkeklerin %61,9'unu kadınların oluşturduğu yaşları 17 ve 25 arasında değişen toplam 331 eğitim fakültesi öğrencisi ile araştırma yapmışlardır. Araştırmada öğrenim görülen lisans programı ve cinsiyet değişkenlerine göre öznel iyi oluş ve psikolojik ihtiyaçlar incelenmiştir. Öğrenim görülen lisans programının ve cinsiyetin öğrencilerin temel psikolojik ihtiyaçlar ve öznel iyi oluş puanları üzerindeki temel etkileri anlamlı bulunmuştur.

Doğan (2013), öznel iyi oluşun nevrozizm, dışadönüklük, sorumluluk, yumuşak başlılık ve deneyime açıklık olmak üzere beş ayrı değişken ile olan ilişkisini araştırmıştır. Çalışma, 18- 61 yaş arası 98 kadın 136 erkek olmak üzere toplam 234 katılımcı ile yapılmıştır. Çalışma sonucunda, nevrozizm kişilik özelliği ve öznel iyi oluş arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu, dışadönüklük, sorumluluk, yumuşak başlılık ve deneyime açıklık ile öznel iyi oluş arasında ise pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Ayrıca sonuçlar; nevrozizmin öznel iyi oluşu negatif yönde, dışadönüklük, sorumluluk, yumuşak başlılık ve deneyime açıklığın ise öznel iyi oluşu pozitif yönde yordadığını göstermiştir.

Morsünbül (2013), yaş ortalaması 15, 87 olan 184'ü erkek 210'u kadın toplam 494 lise öğrencisi üzerinde Kağıtçıbaşı tarafından tanımlanan benlik kurgularının ergenlerin yaşam doyumu ve depresyon düzeylerine olan etkisini araştırmıştır. Araştırma sonucunda, benlik kurgularının yaşam doyumu ve depresyonu anlamlı biçimde yordadığı; özerk benlik kurgusunun yaşam doyumunu anlamlı olarak yordamadığı ancak depresyonu pozitif yönde yordadığı; ilişkisel benlik kurgusunun yaşam doyumunu pozitif yönde yordadığı depresyonu ise anlamlı olarak yordamadığı; özerk- ilişkisel benlik kurgusunun ergenlerin yaşam doyumlarını pozitif yönde depresyonu ise negatif yönde anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur. Bu sonuçlara göre özerk- ilişkisel benlik kurgusu hem bireylerin yaşam doyumunu arttırmakta hem de depresyon belirtilerine karşı korumaktadır.

Cenkseven ve Akbaş (2013) yaşları 17 ve 28 arasında değişen 295'i erkek 205'i kadın olmak üzere toplam 500 üniversite öğrencisi ile araştırma yapmışlardır. Araştırmalarında öznel ve psikolojik iyi olmanın bazı değişkenler tarafından ne oranda yordandığını belirlemeyi amaçlamışlardır. Cinsiyetin öznel iyi oluş için önemli bir yordayıcı olduğunu bulmuşlardır.

Diener ve arkadaşları (2013)'nın, 135 ülkeden toplam 806. 526 katılımcı ile yaptıkları araştırmada temel amaç, gelirin yükselmesiyle öznel iyi oluşun da yükselip yükselmediğini belirlemektir. Ev halkının gelirinin artması ile bireylerin yaşam doyumunun da arttığı, bireylerin yaşam doyumunun gelirdeki değişikliklerden etkilendiğini bulmuşlardır. Gelir ve öznel iyi oluşun ülkelerdeki etkileri birlikte ele alındığında aralarında dik ve doğrusal bir ilişkinin olduğu sonucu elde edilmiştir. Araştırmacılar, gelir ve öznel iyi oluş arasındaki doğrusal ilişkinin dünya çapında bir standart olduğunu düşünmektedirler.

Whisman ve arkadaşları (2013), evlilik uyumu ve öznel iyi oluşun ilişkisi üzerinde genetik ve çevresel etmenlerin etkisini inceledikleri bir araştırma yapmışlardır. Araştırmaları için 453 çift katılımcı olmuştur. Araştırma sonucunda, özellikle kadınlarda evlilik uyumu ve öznel iyi oluş arasında anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki bulmuşlardır. Bunun çevresel veya genetik faktörlerden hangisinden kaynaklandığını sorguladıklarında ise; kadınlarda evlilik doyumu ve öznel iyi oluş

arasındaki ilişkide daha çok genetik faktörlerin etkili olduğunu, erkeklerde ise genetik faktörlerle birlikte paylaşılamayan çevresel faktörlerin de etkili olduğu bulgusuna ulaşmışlardır.

Akın ve Akın (2015), katılımcılarının %54'ünün kadın %46'sının erkek olmak üzere toplam 271 üniversite öğrencisi olduğu araştırmasında arkadaşlık kalitesi ve öznel mutluluk arasındaki ilişkide öznel zindeliğin aracı rolünü araştırmıştır. Araştırma sonucunda, arkadaşlık kalitesi ile öznel zindelik ve öznel mutluluk arasında pozitif yönde, öznel zindelik ile öznel mutluluk arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Ancak arkadaşlık kalitesi ve öznel mutluluk arasındaki ilişkide öznel zindeliğin kısmi bir aracılık rolü olduğu görülmüştür.

Jalali ve Heidari (2016), 330 ilkokul öğretmeni ile mutluluk, öznel iyi oluş, yaratıcılık ve mesleki performansın ilişkisini araştırmışlardır. Araştırmaları sonucunda, mutluluk ve öznel iyi oluşun mesleki performansın önemli bir yordayıcısı olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Yapılan bu araştırma betimsel bir araştırmadır. Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmanın çalışma grubu, araştırmada kullanılan materyaller, verilerin toplanması ve elde edilen verilerin istatistiksel analizi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1 ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu araştırma survey (tarama, betimleme) modeli kullanılarak ve random örnekleme ile yapılmıştır. Survey araştırma modeli bir grubun niteliklerini belirlemek amacıyla verilerin toplanmasını hedef edinen çalışmalar olarak tanımlanmaktadır (Büyüköztürk vd., 2011: 16). Random örnekleme ise örneklem oluşturan katılımcıların uygulamaya yansız olarak atanması olarak tanımlanmaktadır (Balcı, 2010: 83). Yapılan bu araştırmada, öznel iyi oluşun ve algılanan anne baba tutumunun narsistik kişilik eğilimleri yordama gücü belirlenmeye çalışılmıştır. Bu araştırmanın yordanan değişkeni narsistik kişilik eğilimleri; narsistik kişilik eğilimlerini yordayan değişkenler ise pozitif ve negatif duygular ve yaşam doyumunun ortak katkısıyla öznel iyi oluş hali ve algılanan anne baba tutumları olarak belirlenmiştir. Ayrıca narsistik kişilik eğilimlerinin, öznel iyi oluşun, algılanan anne baba tutumlarının; cinsiyet, yaş, fakülte ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı da belirlenmeye çalışılmıştır.

3.2 ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evrenini İnönü Üniversitesi'nde örgün eğitim alan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu ise 2014-2015 eğitim öğretim yılında İnönü Üniversitesi'nin çeşitli fakültelerinde örgün eğitim alan 2., 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden uygulamanın yapıldığı ders saatinde hazır bulunan öğrenciler oluşturmaktadır. Onur (2004)'un gelişim dönemleri itibariyle ergenlikten genç yetişkinliğe geçiş döneminde benlik kavamlarının henüz kararlılık kazanmadığını, psikolojik olgunluklarının gelişmediğini belirtmesi sebebiyle araştırmaya 1. sınıflar dahil edilmemiştir.

Araştırmanın örneklemini oluşturan bireylere ilişkin sosyo-demografik özellikleri incelenmiştir. Bu özellikler tablolar halinde sunulmuştur. Aşağıdaki tabloda katılımcıların devam ettikleri fakültelere göre cinsiyetlerinin dağılımına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Devam Ettikleri Fakültelere Göre Cinsiyetlerinin Dağılımına İlişkin Bulgular

Cinsiyet	Fakülte						Toplam
	Mühendislik Fakültesi	Eğitim Fakültesi	İİBF	Fen Edebiyat Fakültesi	İlahiyat Fakültesi		
Erkek	n	103	158	195	139	144	739
	%	13.90	21.40	26.40	18.80	19.50	100.00
Kadın	n	98	68	98	63	80	407
	%	24.10	16.70	24.10	15.50	19.70	100.00
Toplam	n	201	226	293	202	224	1146
	%	17.50	19.70	25.60	17.60	19.50	100.00

Tablo 1’de katılımcıların devam ettikleri fakültelere göre cinsiyet dağılımlarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Bu tabloya göre en fazla katılımın 293 katılımcıyla İİBF’de olduğu belirlenmiştir. Genel örneklem içindeki oranının %25.60 olduğu görülmektedir. Bunu 226 katılımcıyla (%19.70) Eğitim Fakültesi, 224 katılımcıyla (%19.50) İlahiyat Fakültesi, 202 katılımcıyla (%17.60) Fen-Edebiyat Fakültesi ve 201 katılımcıyla (%17.50) Mühendislik Fakültesi takip etmektedir. Mühendislik Fakültesi’ndeki 201 katılımcının 103’ü erkek 98’i kadın; Eğitim Fakültesi’ndeki 226 katılımcının 158’i erkek 68’i kadın; İİBF’deki 293 katılımcının 195’i erkek 98’i kadın; Fen-Edebiyat Fakültesi’ndeki 202 katılımcının 139’u erkek 63’ü kadın; İlahiyat Fakültesi’ndeki 224 katılımcının 144’ü erkek 80’i kadındır. 1146 katılımcıdan oluşan örneklem grubunda 739 erkek ve 407 kadın katılımcı bulunmaktadır. Erkeklerin genel örneklem grubu içerisindeki oranı % 64.49 iken kadınların oranı %35.51’dir.

Aşağıdaki tabloda katılımcıların devam ettikleri fakültelere göre yaş gruplarının dağılımına ilişkin bulgulara yer verilmiştir

Tablo 2: Katılımcıların Devam Ettikleri Fakülteleere Göre Yaş Gruplarının Dağılımına İlişkin Bulgular

Yaş	Fakülte					Toplam	
	Mühendislik Fakültesi	Eğitim Fakültesi	İİBF	Fen Edebiyat Fakültesi	İlahiyat Fakültesi		
19 yaş ve altı	n	17	43	20	18	19	117
	%	14.50	36.80	17.10	15.40	16.20	
20	n	45	54	76	22	43	240
	%	18.80	22.50	31.70	9.20	17.90	
21	n	64	38	78	42	64	286
	%	22.40	13.30	27.30	14.70	22.40	
22	n	40	50	61	56	50	257
	%	15.60	19.50	23.70	21.80	19.50	
23	n	18	21	29	30	25	123
	%	14.60	17.10	23.60	24.40	20.30	
24 yaş ve üstü	n	17	20	29	34	23	123
	%	13.80	16.30	23.60	27.60	18.70	
Toplam	n	201	226	293	202	224	1146
	%	17.50	19.70	25.60	17.60	19.50	

Tablo 2'ye göre, 1146 katılımcıdan 117'sinin 19 ve altı yaş grubunda olduğu görülmektedir. 19 ve altı yaş grubunun %14.50'si Mühendislik; %36.80'i Eğitim; %17.10'u İİBF; %16.20'si de İlahiyat Fakültesi'nde bulunmaktadır. 1146 katılımcının 240'ının 20 yaş grubundan olduğu görülmektedir. 20 yaş grubunun %18.8'i Mühendislik; %22.5'i, Eğitim; %31.7'si İİBF; %9.2'si Fen- Edebiyat; %17.9'u İlahiyat Fakültesi'nde bulunmaktadır. 1146 katılımcının 286'sının 21 yaş grubundan olduğu görülmektedir. 21 yaş grubunun %22.4'ü Mühendislik; %13.3'ü Eğitim; %27.3'ü İİBF; %14.7'si Fen- Edebiyat; %22.4'ü İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim görmektedir. 1146 katılımcının 257'sinin 22 yaş grubunda olduğu görülmektedir. 22 yaş grubunun %15.6'sı Mühendislik; %19.5'i Eğitim; %23.7'si İİBF; %21.8'i Fen- Edebiyat; %19.5'i İlahiyat Fakültesi'nde bulunmaktadır. 1146 katılımcının 123'ünün 23 yaş grubunda olduğu görülmektedir. 23 yaş grubunun %14.6'sı Mühendislik; %17.1'i Eğitim; %23.6'sı İİBF; %24.4'ü Fen- Edebiyat; %20.3'ü İlahiyat Fakültesi'nde bulunmaktadır. 1146 katılımcının 123'ünün 24 ve üstü yaş grubundan olduğu görülmektedir. 24 ve üstü yaş grubunun %13.8'i

Mühendislik; %16.3'ü Eğitim; %23.6'sı İİBF; %27.6'sı Fen- Edebiyat; %18.7'sı İlahiyat Fakültesi'nde bulunmaktadır. 19 ve altı yaş grubunun genel örneklem grubu içinde 117 (katılımcıyla en düşük orana; 21 yaş grubunun ise 286 katılımcıyla genel örneklem grubu içinde en yüksek orana sahip olduğu görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda katılımcıların devam ettikleri fakültelere göre sınıf seviyelerinin dağılımına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 3: Katılımcıların Devam Ettikleri Fakültelere Göre Sınıf Seviyelerinin Dağılımına İlişkin Bulgular

Sınıf	Fakülte						Toplam
	Mühendislik Fakültesi	Eğitim Fakültesi	İİBF	Fen Edebiyat Fakültesi	İlahiyat Fakültesi		
2	n	35	95	159	39	58	386
	%	9.10	24.60	41.20	10.10	15.00	100.00
3	n	95	42	56	77	56	326
	%	29.10	12.90	17.20	23.60	17.20	100.00
4	n	71	89	78	86	110	434
	%	16.40	20.50	18.00	19.80	25.30	100.00
Toplam	n	201	226	293	202	224	1146
	%	17.50	19.70	25.60	17.60	19.50	100.00

Tablo 3'e göre 1146 katılımcıdan 386'sı 2.sınıfta öğrenim görmektedir. 2.sınıfların %9.1'i Mühendislik; %24.6'sı Eğitim; %41.2'si İİBF; %10.1'i Fen- Edebiyat; %15'i İlahiyat Fakültesi'nde bulunmaktadır. 1146 katılımcının 326'sı 3.sınıfta öğrenim görmektedir. 3.sınıfların %29.1'i Mühendislik; %12.9'u Eğitim; %17.2'si İİBF; %23.6'sı Fen- Edebiyat; %17.22si İlahiyat Fakültesi'nde bulunmaktadır. 1146 katılımcının 434'ü 4.sınıfta öğrenim görmektedir. 4.sınıfların %16.4'ü Mühendislik; %20.5'i Eğitim; %18'i İİBF; %19.8'i Fen- Edebiyat; %25.3'ü İlahiyat Fakültesi'nde bulunmaktadır. Sınıf seviyelerine göre en fazla katılımın 434 kişi ile 4.sınıflardan olduğu belirlenmiştir. Bunu 386 kişi ile 2.sınıflar ve 326 kişi ile 3.sınıflar izlemektedir.

3.3 VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmada veri toplama araçları olarak narsistik kişilik eğilimlerin belirlenmesinde “Narsistik Kişilik Envanteri”, öznel iyi oluş halinin belirlenmesinde “Yaşam Doyumu Ölçeği” ve “Pozitif ve Negatif Duygular Ölçeği”, algılanan anne-baba tutumlarının ölçülmesinde “Anne – Baba Tutum Ölçeği”, bağımsız değişkenler hakkında bilgi edinebilmek amacıyla da araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır.

Literatürde öznel iyi oluşun ölçülmesi için sıklıkla kullanılan ölçekler yaşam doyumu ölçeği ile pozitif ve negatif duygular ölçeğidir. Yapılan çalışmalarda iki ayrı yöntem izlenmektedir. Birincisi, bu ölçekleri ayrı ayrı kullanarak sonuca gitme; ikincisi ise öznel iyi oluşun kuramsal tanımlanmasına dayalı olarak sonuca gitmedir. Öznel iyi oluşun kuramsal tanımı, pozitif duygu ve yaşam doyumu puan ortalamalarının toplamından negatif duygu ortalamalarının çıkarılmasıdır (Sheldon ve Elliot, 1992; Akt, Eryılmaz ve Ercan, 2011: 142). Veri analizleri ikinci yöntem kullanılarak yapılmıştır. Kullanılan materyallerle ilgili detaylı bilgi aşağıda verilmiştir.

3.3.1 Narsistik Kişilik Envanteri (NKE)

1979 yılında Raskin ve Hall DSM-III kriterlerine dayalı olarak 54 madde olarak NKE’yi geliştirmişlerdir (Emmons, 1984:292). Emmons 1984 yılında NKE’nin faktör analizi ve yapı geçerliği üzerine üç ayrı çalışma yapmıştır. İlk çalışmasında NKE ve bazı kişilik testlerini 451 üniversite öğrencisine uygulamış ve sonuçta NKE’den dört boyut elde etmiştir. Bunlar sömürücülük/hak iddia etme, liderlik/otorite, üstünlük/kendini beğenme, kendiyle ilgili olma/kendine hayranlık duyma olarak belirlenmiştir (Emmons, 1984:292). 170’i erkek 162’si kadın olmak üzere 332 üniversite öğrencisinin katılımcısı olduğu ikinci çalışmasında ise NKE’nin puanlarının kişiliğin temel yapısıyla ve kişilik değişkenleriyle ilişkisine bakmıştır. Yaptığı çalışma neticesinde teşhircilik, dışa dönüklük, özsaygı, önizleme, üstünlük vb. özelliklerle NKE’nin pozitif ilişkili; aşağılanma, itaat, sosyal kaygı vb. özelliklerle NKE’nin negatif ilişkili olduğu sonucuna varmıştır. Üçüncü çalışmada ise narsisizm konusunda akran/arkadaş puanlamaları toplanmış ve sonuçların Narsistik

Kişilik Envanterindeki puanlarla güçlü bir şekilde ilişkili olduğunu bulmuştur (Emmons, 1984:294).

Raskin ve Terry 1988 yılında NKE'nin temel bileşenler analizini ve yapı geçerliğini ölçmeye dönük bir araştırma yapmışlardır. Araştırma üç ayrı çalışmayı içermektedir. Yaşları 17-49 arasında değişen üniversite öğrencisi 1018 katılımcının bulunduğu ilk çalışma neticesinde ölçeğin genel yapısına uymayan ve iç tutarlılığı bozan maddeler çıkarılmış, ayrıca 7 alt boyut elde edilmiştir. Bunlar; otorite, teşhircilik, üstünlük, kendini beğenme, sömürücülük, hak iddia etme ve kendine yeterlidir (Raskin ve Terry, 1988: 893). 57 üniversite öğrencisinin katıldığı ikinci çalışma ve 128 üniversite öğrencisinin katıldığı üçüncü çalışma ise ölçeğin yapısal geçerliğini araştırmaya dönük araştırmalardır ve bunu kanıtlamışlardır (Raskin ve Terry, 1988: 895, 898).

Ames ve arkadaşları 2006 yılında klinikçi olmayan araştırmacılar tarafından kullanılan en yaygın ölçek olan 40 maddelik NKE'nin yapının çok farklı yönlerini kapsadığı ancak uzunluğunun, zaman baskısının veya cevaplayıcı yorgunluğunun temel kaygılar olduğu ortamlarda kullanılmasını engellediği düşüncesiyle NKE'yi kısaltma çalışması yapmışlardır. Yaptıkları bir araştırma ile Raskin ve Terry'nin ulaştığı 40 maddelik NKE ile paralellik gösteren 16 maddelik NKE'yi elde etmişlerdir. Yaptıkları beş ayrı çalışma ile NKE'nin geçerlik ve güvenilirliğini açıklamışlardır. 16 maddelik NKE'nin iç geçerliği, ayırt edici geçerliği ve yordama geçerliği hakkında bilgi verilmiş ve kısa olmasından dolayı daha kullanışlı olduğu belirtilmiştir (Ames vd., 2006: 440). Ölçeğin ortalama iç güvenirligi 0,67 olarak belirlenmiştir. Ames vd. tarafından geliştirilen ölçek Raskin ve Terry tarafından tespit edilen 7 faktör içerisinde "kendini beğenme" boyutu hariç toplam 6 faktörü içermektedir. NKE-16, geçerliği ve güvenliği sağlanmış, kısa olması nedeniyle 2006 sonrası araştırmalarda kullanılmaya başlanmıştır (Atay, 2010: 175).

Atay 2009 yılında 16 maddelik NKE'nin Türkçe'ye standardizasyonunu yapmıştır. Standardizasyon yapılırken öncelikle ölçek iki farklı akademisyen tarafından Türkçe'ye tercüme edilmiş ve üçüncü bir akademisyen tarafından geri çevirisi yapılarak aslına uygunluğu kontrol edilmiştir. Birinci grupta 89 üniversite

öğrencisinin katılımcı olduğu ikinci grupta ulusal ve uluslar arası ölçekteki işletmelerde çalışan 280 kişinin katılımcı olduğu iki ayrı örneklem üzerinde ölçeğin iç güvenirliği ve yapısal geçerliği test edilmiştir. İlk uygulamada Cronbach's Alpha değeri 0.57, ikinci örneklem grubunda ise Cronbach's Alpha değeri 0.627 olarak bulunmuştur. Elde edilen bulgular NKE'nin yeterli güvenirlik ve geçerlik değerlerine sahip olduğunu göstermiştir (Atay, 2009: 181, 193).

NKE'nin Puanlanması: NKE her bir maddede “A” ve “B” seçenekleri bulunan 16 maddeden oluşmaktadır. Her bir soruya verilen A ve B yanıtlarının puan karşılıkları aşağıdaki tablodaki gibi toplanmakta ve 0-16 arasında değişen bir puan elde edilmektedir. Düşük puanlar narsisizm düzeyiniz az geliştiğini gösterirken yüksek puanlar yüksek narsistik eğilime işaret etmektedir (Atay, 2010: 203).

Tablo 4: NKE'nin Puanlama Tablosu

Soru No	A Şıkkı	Puan	B Şıkkı	Puan	Karşılık Geldiği Boyut
1	A	0	B	1	Üstünlük
2	A	0	B	1	Teşhircilik
3	A	0	B	1	Üstünlük
4	A	1	B	0	Otorite
5	A	1	B	0	Sömürücülük
6	A	1	B	0	Hak İddia Etme
7	A	0	B	1	Teşhircilik
8	A	1	B	0	Kendine Yeterlilik
9	A	0	B	1	Sömürücülük
10	A	1	B	0	Hak İddia Etme
11	A	1	B	0	Teşhircilik
12	A	0	B	1	Otorite
13	A	1	B	0	Kendine yeterlilik
14	A	0	B	1	Sömürücülük
15	A	1	B	0	Kendine Yeterlilik
16	A	0	B	1	Üstünlük

3.3.2 Pozitif Ve Negatif Duygu Ölçeği (PNDÖ)

Ölçek, D. Watson, A. L. Clark ve G. Carey tarafından 1988 yılında “Positive and Negative Affect Schedule (PANAS)” adıyla 10 pozitif 10 negatif duygu maddesini içeren toplam 20 madde; pozitif duyguların oluşturduğu ve negatif duyguların oluşturduğu boyut olmak üzere toplam iki alt boyuttan oluşmaktadır.

Pozitif ve negatif duyguların ölçülmesi için hazırladıkları çizelgenin geçerli ve güvenilir olduğunu ispatlamışlardır (Watson vd., 1988:1069).

Değerlendirme süresi olarak “şu an”, “bugün”, “geçtiğimiz birkaç gün”, “geçtiğimiz birkaç hafta”, “yıl” ve “genellikle” olmak üzere altı farklı zaman dilimi kullanılabilir. Ölçeğin katılımcılara “genellikle” ifadesi ile verildiğinde iç tutarlılık katsayısının (Cronbach Alpha) pozitif ve negatif duygu için sırasıyla .88 ve .87 olarak bulunmuştur (Watson vd., 1988:1065). Test –tekrar test tutarlılığı da, ölçek katılımcılara “genellikle” yönergesi ile verildiğinde pozitif ve negatif duygu için sırasıyla .68 ve .71 olarak bulunmuştur (Watson vd.,1988: 1066).

“Positive And Negative Affect Schedule” adıyla Watson ve arkadaşları tarafından 1988 yılında geliştirilen ölçeğin Gençöz (2000) tarafından “Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği” adıyla Türkçe’ye adaptasyon çalışması yapılmıştır. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğinin ispatlanabilmesi için 199 üniversite öğrencisinden alınan veriler kullanılmıştır.

Gençöz (2000) çalışmasında iç tutarlılık (Cronbach Alpha) katsayısını pozitif ve negatif duygu için sırasıyla .83 ve .86 olarak; test-tekrar test tutarlılığını ise pozitif ve negatif duygu için sırasıyla .40 ve .54 olarak bulmuştur (Gençöz, 2000: 02).

PNDÖ’nün Puanlanması: PNDÖ 5’li likert tipi bir ölçektir. Her bir maddesi 1(çok az veya hiç) ve 5 (çok fazla) arasında değerlendirilen bu ölçek için alınabilecek puanlar 0-50 arasında değişmektedir (Gençöz, 2000: 09).1., 3., 5., 9., 10., 12., 14., 16., 17. ve 19. maddelerin toplamı pozitif duygu durum alt boyutunun puanı; 2., 4., 6., 7., 8., 11., 13., 15., 18. ve 20. maddelerden elde edilen puanların toplamı ile negatif duygu durum alt boyutunun puanı elde edilir. Ölçekte ters madde bulunmamaktadır.

3.3.3 Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ)

Ölçek, The Satisfaction With Life Scale adıyla Deiner, Emmons, Larsen ve Griffin (1985) tarafından geliştirilmiştir. Likert tipinde 5 maddelik kendini değerlendirme ölçeğidir. Ölçeğin psikometrik özellikleri incelendiğinde yüksek içsel

tutarlılığa ve yüksek güvenilirliğe sahip olduğu görülecektir. Test- tekrar test tutarlılığı .82, iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alpha) ise .87 olarak bulunmuştur. Ölçeğin puanlarının öznel iyi oluşu ölçen diğer ölçeklerin puanları ile yüksek korelasyon gösterdiği saptanmıştır (Diener vd., 1985: 72).

The Satisfaction With Life Scale (SWLS) adıyla Deiner ve arkadaşları tarafından geliştirilen ölçeğin Türk popülasyonuna uygulaması ilk olarak Köker (1991) tarafından yapılmıştır. Köker çalışmasında ölçeğin yüzeysel geçerlik çalışmasını yapmıştır. Yetim 1993 yılında tekrar ölçeğin Türk popülasyonuna uygunluğunu araştırdığı bir çalışma yapmıştır Çalışmasında test-tekrar test tutarlılık katsayısını .73, iç tutarlılık katsayısını ise .86 olarak bulmuştur (Yetim, 1993: 277). Sonuçlar ülkemiz bireyleri açısından Yaşam Doyumu Ölçeği'nin yüksek düzeyde güvenilir ve orta düzeyde geçerli olduğuna işaret etmektedir.

YDÖ'nün Puanlaması: Ölçek 7'li cevap sistemine göre hazırlanmıştır (1:Hiç Uygun Değil, 7:Çok Uygun). Ölçekten elde edilen yüksek puanlar yüksek yaşam doyumuna işaret etmektedir.

3.3.4 Anne – Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ)

Ölçek 1991 yılında Lamborn ve arkadaşları tarafından geliştirilmiştir. Baumrind'in (1971), Maccoby ve Martin'in (1983) ve alanda var olan diğer ölçeklerden yararlanılarak oluşturulan ölçekte kabul/ilgi, denetleme ve psikolojik özerklik olmak üzere üç alt boyut bulunmaktadır (Lamborn vd., 1991: 1049). Kabul/ilgi boyutu, çocukların anne-babalarını ne derece sevecen, ilgili ve katılımcı olarak algıladıklarını ölçmeyi amaçlamaktadır. Ölçekte geçen “Herhangi bir sorunum olduğunda eminim annem-babam yardım ederler.” ifadesi buna örnektir. Denetleme boyutu, çocukların anne-babalarını ne derce denetleyici olarak algıladıklarını ölçmeyi amaçlamaktadır. Ölçekte geçen “Annem-babam okul zamanı gece arkadaşlarıyla bir yere gitmene izin verirler mi?” ifadesi buna örnektir. Psikolojik özerklik boyutu, anne-babaların demokratik tutumu ne derece uyguladıklarını ve çocuğun bireyselliğini ifadeye ne derece cesaretlendirdiklerini ölçmeyi amaçlamaktadır. Ölçekte geçen “Annem-babam büyüklerle tartışmamam gerektiğini söylediler.” ifadesi buna örnektir (Yılmaz, 2000: 165).

Ölçeğin Türkçe'ye adaptasyon çalışması 2000 yılında Yılmaz tarafından yapılmıştır. Çalışmasında ölçeğin Türk örnekleminde belli yaş gruplarında çocuk ve gençler üzerinde geçerlik ve güvenilirliğini saptamaya çalışmıştır. Araştırmaya katılan 920 kişiden 303'ü üniversite öğrencisidir. Yapılan araştırma neticesinde üniversite öğrencileri için test- tekrar test tutarlılık katsayısı kabul/ilgi alt boyutu için .79, denetleme alt boyutu için .85, psikolojik özerklik alt boyutu için ise .67 olarak bulunmuştur. Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı ise kabul/ilgi alt boyutu için .73, denetleme alt boyutu için .66, psikolojik özerklik alt boyutu için ise .65 olarak bulunmuştur. Ölçeğin güvenilirliği ile ilgili bulgulara bakıldığında psikometrik özellikler yönünden yeterli olduğu görülmektedir. Yapılan faktör analizi sonucunda üniversite öğrencilerinde diğer yaş gruplarından farklı olarak kabul/ilgi ile psikolojik özerklik tek bir boyut, denetleme boyutu ise iki boyutta toplanmıştır (Yılmaz, 2000: 166).

ABTÖ'nün Puanlanması: Ölçeğin 19. maddeye kadar olan tek numaralı 9 maddesi kabul/ilgi boyutunu oluşturmakta ve bu maddeler aynı şekilde puanlanmaktadır. Çift numaralı maddeler ise psikolojik özerklik boyutunu oluşturmakta ve bu maddeler ters puanlanmaktadır, sadece 12. madde aynı şekilde puanlanmaktadır. Diğer 8 madde ise denetleme boyutunu oluşturmaktadır. 19. ve 20. sorularda 1 ile 7 arasında puan almaktadır. Eğer cevap "hayır" ise 7 puan almakta, "istediğim saate kadar" 1 puan almaktadır 21. ile 26. maddeler ise 1 ile 3 arasında puan almaktadır. "Hiç çaba göstermez" 1 , "çok az çaba gösterir" 2 ve "çok çaba gösterir" 3 puan almaktadır. Yüksek puan denetlemenin yüksek olduğunu göstermektedir (Yılmaz, 2000: 167).

3.3.5 Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formu, araştırmaya katılan öğrencilerin demografik değişkenleri hakkında bilgi edinmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Katılımcının cinsiyeti, yaşı, sınıf düzeyi ve fakültesi ile ilgili bilgiler içermektedir.

3.4 VERİLERİN TOPLANMASI

Veri toplamak için araştırmanın evrenini oluşturan İnönü Üniversitesi'nden, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü aracılığıyla İnönü Üniversitesi Rektörlüğü'nden gerekli izin alınmıştır. Verileri toplamak amacıyla daha önce tesadüfi olarak belirlenen örneklem grubundaki sınıflara uygulamanın yapılacağı tarih ve saat belirlenmiştir. Karar verilen saatte “Kişisel Bilgi Formu”, “Narsistik Kişilik Envanteri”, “Yaşam Doyumu Ölçeği”, “Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği” ve “Anne-Baba Tutum Ölçeği” nin bulunduğu uygulama formu dağıtılmış, katılımın gönüllülük esasına dayalı olduğu belirtilmiştir. Uygulama yönergesi okunduktan ve kısa bir bilgi verildikten sonra uygulama başlamıştır. Gönüllü öğrencilerin katıldığı uygulama yaklaşık 15 dakika sürmüştür. Veriler öğrencilerden 2014-2015 eğitim-öğretim yılında güz döneminde toplanmıştır.

3.5 VERİLERİN ANALİZİ

Analizler gerçekleştirilmeden önce veri setinin bazı varsayımları karşılayıp karşılamadığı araştırılmıştır. Bu doğrultuda araştırmada yer alan bağımlı ve bağımsız değişkenlere ait verilerin çok değişkenli normal dağılım gösterip göstermediği mahalnobis uzaklık değerleri hesaplanarak incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre veri setlerinde yer alan uç değerler tespit edilerek bu değerler veri setinden çıkarılmıştır. Daha sonra bağımlı ve bağımsız değişkenlerin toplu serpinti matrisi grafiği incelenerek bağımlı ve bağımsız değişkenlere ait veri setlerinin doğrusallık varsayımını karşılayıp karşılamadığı incelenmiştir. Sonuçlar incelendiğinde, standardize edilmiş artık değerler ile standardize edilmiş yordanan değerler için oluşturulan saçılma diyagramlarının doğrusal bir ilişkiyi tanımladığı görülmüştür. Analizler 1146 kişinin verisi üzerinden gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizinde SPSS 18.0 paket programı kullanılmıştır. Araştırmada verilerin analiz edilmesinde bağımsız örneklem t testi, tek yönlü varyans analizi ve doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır.

BÖLÜM 4

BULGULAR

Bu bölümde araştırmadan elde edilen verilerin analizine ilişkin istatistiksel sonuçlara yer verilmiştir. İlk olarak araştırmada kullanılan betimsel verilere ait tablo verilmiş ve açıklaması yapılmıştır. Daha sonra araştırmanın alt problemlerine ilişkin istatistiksel analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

4.1 Katılımcıların Narsistik Kişilik Eğilimlerinin Cinsiyetlerine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Betimsel Bulgular

Katılımcıların narsistik kişilik eğilimlerinin cinsiyetlerine göre farklılaşma durumunu belirlemek amacıyla t testi yapılmıştır. Yapılan t testi sonuçlarına aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 5: Katılımcıların Narsistik Kişilik Eğilimlerinin Cinsiyetlerine Göre Farklılaşmasına İlişkin t Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Cinsiyet	n	\bar{X}	Ss	t	p
Üstünlük	Erkek	739	.56	.82	-4.09	.00
	Kadın	407	.77	.94		
Teşhircilik	Erkek	739	1.04	.54	-1.17	.24
	Kadın	407	1.08	.56		
Otorite	Erkek	739	1.00	.10	.00	1.00
	Kadın	407	1.00	.07		
Sömürücülük	Erkek	739	1.50	.55	-2.37	.02
	Kadın	407	1.58	.54		
Hak İddia Etme	Erkek	739	1.17	.98	3.20	.00
	Kadın	407	.97	1.00		
Kendine Yeterlik	Erkek	739	2.32	.82	2.65	.01
	Kadın	407	2.18	.92		
Toplam Puan	Erkek	739	7.59	1.30	-.03	.98
	Kadın	407	7.59	1.40		

p<0,05

Tablo 5'te elde edilen sonuçlara göre, üstünlük boyutunda erkek katılımcıların puan ortalamasının .56, kadın katılımcıların puan ortalamasının .77 olduğu görülmektedir. İki grubun puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını

test etmek amacıyla hesaplanan t değeri ($t = -4.09$, $p < .05$) iki grubun puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu sonuca göre, kadın katılımcıların üstünlük boyutunda erkek katılımcılara göre daha narsist olduğu söylenebilir.

Teşhircilik boyutunda erkek katılımcıların puan ortalamasının .54, kadın katılımcıların puan ortalamalarının .56 olduğu görülmektedir. İki grubun puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan t değeri ($t = -1.17$, $p > .05$) iki grubun puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olmadığını göstermektedir.

Otorite boyutunda erkek katılımcıların puan ortalamasının 1.00, kadın katılımcıların puan ortalamasının 1,00 olduğu görülmektedir. İki grubun puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan t değeri ($t = .00$, $p > .05$) iki grubun puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olmadığını göstermektedir.

Sömürücülük boyutunda erkek katılımcıların puan ortalamasının 1.50, kadın katılımcıların puan ortalamalarının 1.58 olduğu görülmektedir. İki grubun puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan t değeri ($t = -2.37$, $p < .05$) iki grubun puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu sonuca göre sömürücülük boyutunda, kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre daha narsist olduğu söylenebilir.

Hak iddia etme boyutunda erkek katılımcıların puan ortalamasının 1.17, kadın katılımcıların puan ortalamasının .97 olduğu görülmektedir. İki grubun puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan t değeri ($t = 3.20$, $p < .05$) iki grubun puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu sonuca göre hak iddia etme boyutunda, erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre daha narsist olduğu söylenebilir.

Kendine yeterlik boyutunda erkek katılımcıların puan ortalamasının 2.32, kadın katılımcıların puan ortalamasının 2.18 olduğu görülmektedir. İki grubun puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan t değeri ($t = 2.65$, $p < .05$) iki grubun puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı

olduğunu göstermektedir. Bu sonuca göre kendine yeterlik boyutunda, erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre daha narsist olduğu söylenebilir.

4.2 Katılımcıların Narsistik Kişilik Eğilimlerinin Yaşlarına Göre Farklaşma Durumuna İlişkin Betimsel Bulgular

Katılımcıların narsistik kişilik eğilimlerinin yaşlarına göre farklılaşma durumunu belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına ilişkin bulgulara aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 6: Katılımcıların Narsistik Kişilik Eğilimlerinin Yaşlarına Göre Farklaşmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Yaş	n	\bar{X}	Ss	F	p	GAF
Üstünlük	1. 19 yaş ve altı	117	.70	.89	1.29	.27	-
	2. 20	240	.71	.90			
	3. 21	286	.55	.84			
	4. 22	257	.63	.86			
	5. 23	123	.59	.88			
	6. 24 yaş ve üstü	123	.68	.85			
Teşhircilik	1. 19 yaş ve altı	117	1.18	.62	2.92	.01	1-4
	2. 20	240	1.11	.58			
	3. 21	286	1.02	.52			
	4. 22	257	.98	.50			
	5. 23	123	1.02	.61			
	6. 24 yaş ve üstü	123	1.06	.50			
Otorite	1. 19 yaş ve altı	117	1.00	.00	.64	.67	-
	2. 20	240	1.00	.06			
	3. 21	286	1.00	.12			
	4. 22	257	1.01	.12			
	5. 23	123	.99	.09			
	6. 24 yaş ve üstü	123	1.00	.00			
Sömürücülük	1. 19 yaş ve altı	117	1.50	.50	.33	.89	-
	2. 20	240	1.55	.55			
	3. 21	286	1.53	.57			
	4. 22	257	1.54	.54			
	5. 23	123	1.56	.55			
	6. 24 yaş ve üstü	123	1.50	.55			
Hak İddia Etme	1. 19 yaş ve altı	117	1.07	.99	.95	.45	-
	2. 20	240	1.08	.99			
	3. 21	286	1.08	.99			
	4. 22	257	1.19	.98			
	5. 23	123	.97	1.00			
	6. 24 yaş ve üstü	123	1.15	.99			

^aScheffe Testi Sonuçlarına Göre Gruplar Arası Fark

Tablo 7 (Devamı): Katılımcıların Narsistik Kişilik Eğilimlerinin Yaşlarına Göre Farklılaşmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Yaş	n	\bar{X}	Ss	F	p	GAF
Kendine Yeterlik	1. 19 yaş ve altı	117	2.23	.95	.81	.54	-
	2. 20	240	2.19	.83			
	3. 21	286	2.33	.83			
	4. 22	257	2.29	.89			
	5. 23	123	2.32	.87			
	6. 24 yaş ve üstü	123	2.26	.81			
Toplam Puan	1. 19 yaş ve altı	117	7.68	1.29	.72	.61	-
	2. 20	240	7.64	1.39			
	3. 21	286	7.51	1.31			
	4. 22	257	7.63	1.30			
	5. 23	123	7.45	1.38			
	6. 24 yaş ve üstü	123	7.64	1.40			

^aScheffé Testi Sonuçlarına Göre Gruplar Arası Fark

Tablo 6'da katılımcıların; üstünlük ($F=1.29$, $p>.05$), sömürücülük ($F=.33$, $p>.05$), hak iddia etme ($F=.95$, $p>.05$), kendine yeterlik ($F=.81$, $p>.05$), otorite ($F=.64$, $p>.05$) ve toplam puan ($F=.72$, $p>.05$) boyutlarında gruplar arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan F değerleri .05 düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir. Teşhircilik boyutunda ($F=2.92$, $p<.05$) grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını ortaya koymak amacıyla hesaplanan F değeri ise .05 düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir. Farklılaşmanın kaynağını belirlemek için yapılan Scheffe Testi sonuçlarına göre, 19 yaş ve altı grubunda yer alan katılımcıların teşhircilik puan ortalamaları ($\bar{X}=1.18$) 22 yaş grubunda yer alan katılımcıların teşhircilik puan ortalamalarına ($\bar{X}=.98$) göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Başka bir deyişle teşhircilik boyutunda, 19 yaş altı katılımcıların 22 yaş grubundaki katılımcılara göre daha narsist olduğu söylenebilir.

4.3 Katılımcıların Narsistik Kişilik Eğilimlerinin Öğrenim Gördükleri Fakültelele Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Betimsel Bulgular

Katılımcıların narsistik kişilik eğilimlerinin öğrenim gördükleri fakülte değişkenine göre farklılaşma durumunu belirlemek amacıyla tek yönlü varyans

analizi yapılmıştır. Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 8: Katılımcıların Narsistik Kişilik Eğilimlerinin Öğrenim Gördükleri Fakülterele Göre Farklaşmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Fakülte	n	\bar{X}	Ss	F	p	GAF ^a
Üstünlük	1. Mühendislik Fakültesi	201	0.68	0.89	4.14	.00	5-3
	2. Eğitim Fakültesi	226	0.61	0.84			
	3. İİBF	293	0.75	0.91			
	4. Fen Edebiyat Fakültesi	202	0.66	0.92			
	5. İlahiyat Fakültesi	224	0.45	0.74			
Teşhircilik	1. Mühendislik Fakültesi	201	1.09	0.56	1.53	.19	-
	2. Eğitim Fakültesi	226	1.08	0.53			
	3. İİBF	293	1.00	0.60			
	4. Fen Edebiyat Fakültesi	202	1.02	0.52			
	5. İlahiyat Fakültesi	224	1.08	0.50			
Otorite	1. Mühendislik Fakültesi	201	1.01	0.20	.81	.52	-
	2. Eğitim Fakültesi	226	1.00	0.00			
	3. İİBF	293	1.00	0.06			
	4. Fen Edebiyat Fakültesi	202	1.00	0.07			
	5. İlahiyat Fakültesi	224	1.00	0.00			
Sömürücülük	1. Mühendislik Fakültesi	201	1.61	0.52	1.39	.24	-
	2. Eğitim Fakültesi	226	1.50	0.55			
	3. İİBF	293	1.54	0.61			
	4. Fen Edebiyat Fakültesi	202	1.53	0.52			
	5. İlahiyat Fakültesi	224	1.50	0.51			
Hak İddia Etme	1. Mühendislik Fakültesi	201	0.96	1.00	3.13	.01	1-2
	2. Eğitim Fakültesi	226	1.24	0.96			
	3. İİBF	293	1.01	1.00			
	4. Fen Edebiyat Fakültesi	202	1.12	0.99			
	5. İlahiyat Fakültesi	224	1.18	0.99			
Kendine Yeterlik	1. Mühendislik Fakültesi	201	2.13	0.95	15.95	.00	3-4, 3-2, 3-5, 1-2, 1-5, 4-2, 4-5
	2. Eğitim Fakültesi	226	2.38	0.79			
	3. İİBF	293	2.01	0.90			
	4. Fen Edebiyat Fakültesi	202	2.37	0.79			
	5. İlahiyat Fakültesi	224	2.54	0.73			
Toplam Puan	1. Mühendislik Fakültesi	201	7.47	1.35	6.29	.00	3-4, 3-5, 3-2
	2. Eğitim Fakültesi	226	7.81	1.22			
	3. İİBF	293	7.31	1.49			
	4. Fen Edebiyat Fakültesi	202	7.69	1.29			
	5. İlahiyat Fakültesi	224	7.75	1.21			

^aScheffe Testi Sonuçlarına Göre Gruplar Arası Fark

Tablo 7’de araştırmaya katılan katılımcıların; teşhircilik ($F=1.53$, $p>.05$), otorite ($F=.81$, $p>.05$) ve sömürücülük ($F=1.39$, $p>.05$) boyutlarında gruplar arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan F değerleri $.05$ düzeyinde anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Üstünlük ($F= 4.14$, $p<.05$), hak iddia etme ($F= 3.13$, $p<.05$) kendine yeterli ($F= 15.95$, $p<.05$) ve toplam puan ($F= 6.29$, $p<.05$) boyutlarında grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını belirleme amacıyla hesaplanan F değerleri ise $.05$ düzeyinde anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Farklılaşmanın kaynağını belirlemek için yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre, İİBF’de öğrenim görmekte olan katılımcıların üstünlük puan ortalamalarının ($\bar{X}=0.75$) İlahiyat Fakültesi’nde öğrenim görmekte olan katılımcıların üstünlük puan ortalamalarına ($\bar{X}=0.45$) göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Eğitim Fakültesi’nde öğrenim görmekte olan katılımcıların hak iddia etme puan ortalamalarının ($\bar{X}=1.24$) Mühendislik Fakültesi’nde öğrenim görmekte olan katılımcıların hak iddia etme puan ortalamalarına ($\bar{X}=0.96$) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Fen-Edebiyat Fakültesi’nde öğrenim görmekte olan katılımcıların kendine yeterli puan ortalamalarının ($\bar{X}=2.37$) İİBF’de öğrenim görmekte olan katılımcıların kendine yeterli puan ortalamalarına göre ($\bar{X}=2.01$); Eğitim Fakültesi’nde öğrenim görmekte olan katılımcıların kendine yeterli puan ortalamalarının ($\bar{X}=2.38$) İİBF’de ($\bar{X}=2.01$), Mühendislik Fakültesi’nde ($\bar{X}=2.13$) ve Fen-Edebiyat Fakültesi’nde ($\bar{X}=2.37$) öğrenim görmekte olan katılımcıların kendine yeterli puan ortalamalarına göre; İlahiyat Fakültesi’nde öğrenim görmekte olan katılımcıların kendine yeterli puan ortalamalarının ($\bar{X}=2.54$) İİBF’de ($\bar{X}=2.01$), Mühendislik Fakültesi’nde ($\bar{X}=2.13$) ve Fen-Edebiyat Fakültesi’nde ($\bar{X}=2.37$) öğrenim görmekte olan katılımcıların kendine yeterli puan ortalamasına göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Toplam puan ortalamaları incelendiğinde ise, Fen-Edebiyat Fakültesi’nde öğrenim görmekte olan katılımcıların puan ortalamalarının ($\bar{X}=7.69$) İİBF’de öğrenim görmekte olan katılımcıların toplam puan ortalamasına ($\bar{X}=7.31$) göre, İlahiyat Fakültesi’nde öğrenim görmekte olan katılımcıların toplam puan ortalamasının ($\bar{X}=7.75$) İİBF’deki öğrencilerin toplam puan ortalamasına ($\bar{X}=7.31$) göre, Eğitim Fakültesi’nde öğrenim görmekte

olan katılımcıların toplam puan ortalamalarının ($\bar{X} = 7.81$) ise İİBF'deki katılımcıların toplam puan ortalamasına ($\bar{X} = 7.31$) göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Başka bir deyişle; üstünlük boyutunda, İİBF'de öğrenim görmekte olan katılımcıların İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan katılımcılara göre daha narsist olduğu söylenebilir. Hak iddia etme boyutunda, Eğitim Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan katılımcıların Mühendislik Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan katılımcılara göre daha narsist olduğu söylenebilir. Kendine yeterlik boyutunda, Fen- Edebiyat Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan katılımcıların İİBF'de öğrenim görmekte olan katılımcılara göre; Eğitim Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan katılımcıların İİBF, Mühendislik ve Fen- Edebiyat Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan katılımcılara göre; İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan katılımcıların da İİBF, Mühendislik ve Fen- Edebiyat Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan katılımcılara göre daha narsist olduğu söylenebilir. Toplam puana bakıldığında ise, İİBF'de öğrenim görmekte olan katılımcıların Fen- Edebiyat, İlahiyat ve Eğitim Fakültesi'nde öğrenim görmekte olmakta olan katılımcılara göre daha az narsist olduğu söylenebilir.

4.4 Katılımcıların Narsistik Kişilik Eğilimlerinin Sınıf Seviyelerine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Betimsel Bulgular

Katılımcıların narsistik kişilik eğilimlerinin öğrenim gördükleri sınıf seviyelerine göre farklılaşma durumunu belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 9: Katılımcıların Narsistik Kişilik Eğilimlerin Sınıf Seviyelerine Göre Farklaşmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Sınıf	n	\bar{X}	Ss	F	p	GAF ^a
Üstünlük	2	386	.68	.92	1.66	.19	-
	3	326	.65	.88			
	4	434	.58	.81			
Teşircilik	2	386	1.07	.56	.47	.63	-
	3	326	1.04	.54			
	4	434	1.04	.54			
Otorite	2	386	1.00	.00	1.23	.29	-
	3	326	.99	.14			
	4	434	1.00	.10			
Sömürücülük	2	386	1.55	.54	.44	.64	-
	3	326	1.52	.56			
	4	434	1.52	.54			
Hak İddia Etme	2	386	1.06	.99	1.21	.30	-
	3	326	1.07	1.00			
	4	434	1.16	.99			
Kendine Yeterlik	2	386	2.16	.87	6.64	.00	2-4
	3	326	2.28	.88			
	4	434	2.37	.82			
Toplam Puan	2	386	7.53	1.39	1.36	.26	-
	3	326	7.55	1.36			
	4	434	7.67	1.27			

^aScheffe Testi Sonuçlarına Göre Gruplar Arası Fark

Tablo 8’de araştırmaya katılan katılımcıların; üstünlük (F= 1.66, p>.05), teşircilik (F= .47, p>.05), otorite (F= 1.23, p>.05), sömürücülük (F= .44, p>.05), hak iddia etme (F= 1.21, p>.05), ve toplam puan (F= 1.36, p>.05) boyutlarında gruplar arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan F değerleri .05 düzeyinde anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Kendine yeterlik boyutunda (F=6.64, p<.05) grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını ortaya koymak amacıyla hesaplanan F değeri ise .05 düzeyinde anlamlı fark olduğunu göstermektedir. Farklılaşmanın kaynağını belirlemek için yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre 4. sınıfta öğrenim görmekte olan katılımcıların kendine yeterlik puan ortalamalarının (\bar{X} =37) 2.sınıfta öğrenim görmekte olan katılımcıların kendine yeterlik puan ortalamasına (\bar{X} =2.16) göre daha yüksek olduğu

bulunmuştur. Yan; kendine yeterlik boyutunda 4. sınıfta öğrenim görmekte olan katılımcıların 2. sınıfta öğrenim görmekte olan katılımcılara göre daha narsist olduğu söylenebilir.

4.5 Katılımcıların Öznel İyi Oluşlarının Cinsiyetlerine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Betimsel Bulgular

Katılımcıların öznel iyi oluşlarının cinsiyetlerine göre farklılaşma durumunu ortaya koymak amacıyla t testi yapılmıştır. Yapılan t testi sonuçlarına aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 10: Katılımcıların Öznel İyi Oluşlarının Cinsiyetlerine Göre Farklılaşmasına İlişkin t Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Cinsiyet	n	\bar{X}	Ss	T	p
Pozitif Duygu	Erkek	739	34.47	5.42	-3.57	.00
	Kadın	407	35.69	5.66		
Negatif Duygu	Erkek	739	25.37	5.38	2.09	.04
	Kadın	407	24.70	4.96		
Yaşam Doyumu	Erkek	739	21.46	6.14	.83	.41
	Kadın	407	21.14	6.32		
Toplam Puan	Erkek	739	81.31	9.40	-.37	.71
	Kadın	407	81.53	9.95		

$p < 0,05$

Tablo 9’da, pozitif duygu boyutunda erkek katılımcıların puan ortalamasının 34.47, kadın katılımcıların puan ortalamasının 35.69 olduğu görülmektedir. İki grubun puan ortalaması arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan t değeri ($t = -3.57$, $p < .05$) iki grubun puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu bulgu kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre daha fazla pozitif duyguya sahip olduklarını göstermektedir.

Negatif duygu boyutunda erkek katılımcıların puan ortalamasının 25.37, kadın katılımcıların puan ortalamasının 24.70 olduğu görülmektedir. İki grubun puan ortalaması arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan t değeri ($t = 2.09$, $p < .05$) iki grubun puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı

olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre daha fazla negatif duyguya sahip olduklarını göstermektedir.

Yaşam doyumu boyutunda erkek katılımcıların puan ortalamasının 21.46, kadın katılımcıların puan ortalamasının 21,14 olduğu görülmektedir. İki grubun puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan t değeri ($t= .83, p>.05$) iki grubun puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olmadığını göstermektedir.

4.6 Katılımcıların Öznel İyi Oluşlarının Yaşlarına Göre Farklılaşma Durumuna Ait Betimsel Bulgular

Katılımcıların öznel iyi oluşlarının yaşlarına göre farklılaşma durumunu ortaya koymak amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 11: Katılımcıların Öznel İyi Oluşlarının Yaşlarına Göre Farklılaşmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Yaş	n	\bar{X}	Ss	F	p	GAF ^a
Pozitif Duygu	1. 19 yaş ve altı	117	34.50	5.39	1.29	.27	-
	2. 20	240	35.42	5.49			
	3. 21	286	34.33	5.76			
	4. 22	257	35.12	5.49			
	5. 23	123	35.15	5.47			
	6. 24 yaş ve üstü	123	34.93	5.34			
Negatif Duygu	1. 19 yaş ve altı	117	25.34	5.35	.16	.98	-
	2. 20	240	25.08	5.31			
	3. 21	286	25.21	5.37			
	4. 22	257	24.93	4.92			
	5. 23	123	25.33	4.96			
	6. 24 yaş ve üstü	123	25.10	5.69			
Yaşam Doymumu	1. 19 yaş ve altı	117	21.76	6.24	.41	.84	-
	2. 20	240	21.33	6.38			
	3. 21	286	21.14	6.08			
	4. 22	257	21.14	6.27			
	5. 23	123	21.89	5.99			
	6. 24 yaş ve üstü	123	21.37	6.20			
Toplam Puan	1. 19 yaş ve altı	117	81.60	9.39	.70	.63	-
	2. 20	240	81.82	9.82			
	3. 21	286	80.68	9.93			
	4. 22	257	81.20	9.22			
	5. 23	123	82.37	9.14			
	6. 24 yaş ve üstü	123	81.41	9.81			

^aScheffe Testi Sonuçlarına Göre Gruplar Arası Fark

Tablo 10’da araştırmaya katılan katılımcıların pozitif duygu durum (F= 1.29, p>.05), negatif duygu durum (F= .16, p>.05), yaşam doyumu (F= .41, p>.05), ve toplam puan (F= .70, p>.05) boyutlarında gruplar arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan F değerleri .05 düzeyinde anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Yani; katılımcıların öznel iyi oluşlarının yaş değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı bulunmuştur.

4.7 Katılımcıların Öznel İyi Oluşlarının Öğrenim Gördükleri Fakültelerine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Betimsel Bulgular

Katılımcıların öznel iyi oluş durumlarının öğrenim gördükleri fakültelerine göre farklılaşma durumunu belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Tek yönlü varyans analizinin sonuçlarına aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 12: Katılımcıların Öznel İyi Oluşlarının Fakültelerine Göre Farklılaşmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Fakülte	n	\bar{X}	Ss	F	p	GAF ^a
Pozitif Duygu	1. Mühendislik Fakültesi	201	34.96	5.19	8.26	.00	5-4, 5-3, 2-4, 2-3
	2. Eğitim Fakültesi	226	33.99	5.26			
	3. İİBF	293	36.01	6.04			
	4. Fen Edebiyat Fakültesi	202	35.63	5.27			
	5. İlahiyat Fakültesi	224	33.69	5.29			
Negatif Duygu	1. Mühendislik Fakültesi	201	24.65	5.51	1.36	.24	-
	2. Eğitim Fakültesi	226	25.13	4.86			
	3. İİBF	293	25.11	5.30			
	4. Fen Edebiyat Fakültesi	202	25.83	5.45			
	5. İlahiyat Fakültesi	224	24.99	5.06			
Yaşam Doyumu	1. Mühendislik Fakültesi	201	21.52	6.46	6.82	.00	5-3, 5-2, 5-4
	2. Eğitim Fakültesi	226	20.87	6.02			
	3. İİBF	293	21.08	6.12			
	4. Fen Edebiyat Fakültesi	202	20.19	6.36			
	5. İlahiyat Fakültesi	224	23.08	5.76			
Toplam Puan	1. Mühendislik Fakültesi	201	81.12	10.36	1.89	.11	-
	2. Eğitim Fakültesi	226	79.99	8.91			
	3. İİBF	293	82.19	10.02			
	4. Fen Edebiyat Fakültesi	202	81.64	9.48			
	5. İlahiyat Fakültesi	224	81.76	8.96			

^aScheffe Testi Sonuçlarına Göre Gruplar Arası Fark

Tablo 11’de araştırmaya katılan katılımcıların negatif duygu durum (F= 1.36, p>.05) ve toplam puan (F= 1.89, p>.05) boyutlarında gruplar arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan F değerleri .05 düzeyinde anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Pozitif duygu durum (F= 8.26, p<.05) ve yaşam doyumu

($F=6.82$, $p<.05$) boyutlarında grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını belirlemek amacıyla hesaplanan F değeri ise .05 düzeyinde anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Farklılaşmanın kaynağını belirlemek için yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre, Fen-Edebiyat Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan katılımcıların pozitif duygu durum puan ortalamalarının ($\bar{X} = 35.63$) İlahiyat ($\bar{X} = 33.69$) ve Eğitim Fakültesi'nde ($\bar{X} = 33.99$) öğrenim görmekte olan katılımcıların pozitif duygu durum puan ortalamalarına göre daha yüksek olduğu; İİBF'de öğrenim görmekte olan katılımcıların pozitif duygu durum puan ortalamalarının ($\bar{X} = 36.01$) ise İlahiyat ($\bar{X} = 33.69$) ve Eğitim ($\bar{X} = 33.99$) Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan katılımcıların pozitif duygu durum puan ortalamalarına göre daha yüksek olduğu görülmektedir. İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan katılımcıların yaşam doyumu puan ortalamalarının ($\bar{X} = 23.08$); İİBF ($\bar{X} = 21.08$), Eğitim ($\bar{X} = 20.87$) ve Fen-Edebiyat ($\bar{X} = 20.19$) Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan katılımcıların yaşam doyumu puan ortalamalarına göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Başka bir deyişle; Fen- Edebiyat Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan katılımcıların İlahiyat ve Eğitim Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan katılımcılara göre; İİBF'de öğrenim görmekte olan katılımcıların da İlahiyat ve Eğitim Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan katılımcılara göre pozitif duygu durumuna daha fazla sahip oldukları bulgusuna ulaşılmıştır. İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan katılımcıların da İİBF, Eğitim Fakültesi ve Fen- Edebiyat Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan katılımcılara göre yaşam doyumu oranlarının daha fazla olduğu görülmektedir.

4.8 Katılımcıların Öznel İyi Oluşlarının Sınıf Seviyelerine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Betimsel Bulgular

Katılımcıların öznel iyi oluş durumlarının öğrenim gördükleri sınıf seviyesine göre farklılaşma durumunu belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Tek yönlü varyans analizine ilişkin sonuçlara aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 13: Katılımcıların Öznel İyi Oluşlarının Sınıf Seviyelerine Göre Farklaşmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Sınıf	n	\bar{X}	Ss	F	p	GAF ^a
Pozitif Duygu	2	386	35.06	5.55	.30	.74	-
	3	326	34.74	5.47			
	4	434	34.89	5.59			
Negatif Duygu	2	386	25.35	5.40	1.29	.28	-
	3	326	24.75	5.20			
	4	434	25.23	5.12			
Yaşam Doyumu	2	386	21.15	6.26	.42	.66	-
	3	326	21.57	6.03			
	4	434	21.36	6.28			
Toplam Puan	2	386	81.56	9.69	.27	.77	-
	3	326	81.06	9.83			
	4	434	81.47	9.33			

^aScheffe Testi Sonuçlarına Göre Gruplar Arası Fark

Tablo 12’de katılımcıların pozitif duygu durum ($F= .74, p>.05$), negatif duygu durum ($F=1.29, p>.05$), yaşam doyumu ($F= .42, p>.05$) ve toplam puan ($F= .27, p>.05$) boyutlarında gruplar arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan F değerleri .05 düzeyinde anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Başka bir deyişle; katılımcıların pozitif duygularının, negatif duygularının, yaşam doyularının ve öznel iyi oluşu temsil eden toplam puanın sınıf seviyesi değişkenine göre farklılaşmadığı bulunmuştur.

4.9 Katılımcıların Algıladıkları Anne Baba Tutumlarının Cinsiyetlerine Göre Farklaşma Durumuna İlişkin Betimsel Bulgular

Katılımcıların algıladıkları anne baba tutumlarının cinsiyetlerine göre farklılaşma durumunu belirlemek amacıyla t testi yapılmıştır. Yapılan t testi sonuçlarına aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 14: Katılımcıların Algıladıkları Anne Baba Tutumlarının Cinsiyetlerine Göre Farklaşmasına İlişkin t Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Cinsiyet	n	\bar{X}	Ss	t	p
Kabul/İlgi	Erkek	739	26.30	3.57	4.19	.00
	Kadın	407	25.34	3.95		
Psikolojik Özerklik	Erkek	739	20.93	3.31	-6.36	.00
	Kadın	407	22.33	3.96		
Denetleme	Erkek	739	26.38	4.42	24.39	.00
	Kadın	407	19.08	5.55		
Toplam Puan	Erkek	739	73.60	5.75	18.48	.00
	Kadın	407	66.74	6.48		

p<0,05

Tablo 13'te, kabul/ ilgi boyutunda erkek katılımcıların puan ortalamasının 26.30, kadın katılımcıların puan ortalamasının 25.34 olduğu görülmektedir. İki grubun puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan t değeri (t=4.19, p<.05) iki grubun puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Başka bir deyişle; erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre anne babalarını daha kabul edici ve ilgili olarak algıladıkları bulunmuştur.

Psikolojik özerklik boyutunda erkek katılımcıların puan ortalamasının 20.93, kadın katılımcıların puan ortalaması 22.33 olduğu görülmektedir. İki grubun ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan t değeri (t= -6.36, p<.05) iki grubun puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Başka bir deyişle; kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre anne babalarının kendilerini psikolojik anlamda daha bağımsız bıraktıkları bulunmuştur.

Denetleme boyutunda erkek katılımcıların puan ortalamasının 26.38, kadın katılımcıların puan ortalamasının 19.08 olduğu görülmektedir. İki grubun ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan t değeri (t=24.39, p<.05) iki grubun puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde

anlamli olduğunu gstermektedir. Başka bir deyişle; erkek katılımcıların kadın katılımcılara gbre anne babalarını daha denetleyici olarak algıladıkları bulunmuştur.

4.10 Katılımcıların Algıladıkları Anne Baba Tutumlarının Yaşlarına Gbre Farklılaşma Durumuna İlişkin Betimsel Bulgular

Katılımcıların algıladıkları anne baba tutumlarının yaşlarına gbre farklılaşma durumunu belirlemek amacıyla tek ybnlv varyans analizi yapılmıştır. Tek ybnlv varyans analizinin sonuçlarına aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 15: Katılımcıların Algıladıkları Anne Baba Tutumlarının Yaşlarına Gbre Farklılaşmasına İlişkin Tek Ybnlv Varyans Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Yaş	n	\bar{X}	Ss	F	p	GAF ^a
Kabul/İlgi	1. 19 yaş ve altı	117	26.86	3.04	3.15	.01	1-6
	2. 20	240	26.30	3.67			
	3. 21	286	25.93	3.80			
	4. 22	257	25.61	3.74			
	5. 23	123	25.89	4.19			
	6. 24 yaş ve uřtđ	123	25.24	3.70			
Psikolojik Ozerklik	1. 19 yaş ve altı	117	20.96	3.39	1.67	.14	-
	2. 20	240	21.13	3.62			
	3. 21	286	21.60	3.52			
	4. 22	257	21.70	3.59			
	5. 23	123	21.07	3.81			
	6. 24 yaş ve uřtđ	123	21.81	3.83			
Denetleme	1. 19 yaş ve altı	117	25.90	5.14	11.00	.00	1-4, 1-5, 1-6, 2-4, 2-5, 2-6, 3-5, 4-5
	2. 20	240	24.89	5.57			
	3. 21	286	23.96	5.93			
	4. 22	257	23.43	5.96			
	5. 23	123	22.55	6.11			
	6. 24 yaş ve uřtđ	123	21.17	6.31			
Toplam Puan	1. 19 yaş ve altı	117	73.72	5.84	11.39	.00	1-4, 1-5, 1-6, 2-4, 2-5, 2-6, 3-5, 4-5
	2. 20	240	72.33	6.48			
	3. 21	286	71.50	6.71			
	4. 22	257	70.75	6.55			
	5. 23	123	69.51	7.49			
	6. 24 yaş ve uřtđ	123	68.23	7.34			

^aScheffe Testi Sonuçlarına Gbre Gruplar Arası Fark

Tablo 14'te araştırmaya katılan katılımcıların psikolojik özerklik ($F=1.67$, $p>.05$) boyutunda grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan F değerleri $.05$ düzeyinde anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Kabul/ilgi ($F=3.15$, $p<.05$), denetleme ($F= 11.00$, $p<.05$) ve toplam puan ($F= 11.39$, $p<.05$) boyutlarında grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığı ortaya koymak amacıyla hesaplanan F değerleri ise $.05$ düzeyinde anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Farklılaşmanın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre, 19 yaş altı katılımcıların kabul/ilgi puan ortalamasının ($\bar{X}=26.86$) 24 yaş üstü katılımcıların kabul/ilgi puan ortalamasına ($\bar{X}=25.24$) göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. 19 yaş altı katılımcıların denetleme puan ortalamasının ($\bar{X}=25.90$); 22 yaş grubu ($\bar{X}=23.43$), 23 yaş grubu ($\bar{X}=22.55$) ve 24 ve üstü yaş grubu katılımcıların denetleme puan ortalamasından ($\bar{X}=21.17$) daha yüksek olduğu görölmektedir. 20 yaş grubu katılımcıların denetleme puan ortalamasının ($\bar{X}=24.89$); 22 yaş grubu ($\bar{X}=23.43$), 23 yaş grubu ($\bar{X}=22.55$), 24 ve üstü yaş grubu katılımcıların denetleme puan ortalamasından ($\bar{X}=21.17$) daha yüksek olduğu bulunmuştur. 21 yaş grubu katılımcıların denetleme puan ortalaması ($\bar{X}=23.96$); 23 yaş grubu katılımcıların denetleme puan ortalamasından ($\bar{X}=22.55$), 22 yaş grubu katılımcıların denetleme puan ortalamasının ($\bar{X}=23.43$); ise 23 yaş grubu katılımcıların denetleme puan ortalamasından ($\bar{X}=22.55$) daha yüksek olduğu bulunmuştur. 19 yaş altındaki katılımcıların toplam puan ortalamasının ($\bar{X}=73.72$); 22 yaş grubu ($\bar{X}=70.75$), 23 yaş grubu ($\bar{X}=69.51$), 24 ve üstü yaş grubundaki katılımcıların toplam puan ortalamasından ($\bar{X}=68.23$) yüksek olduğu; 20 yaş grubu katılımcıların toplam puan ortalamasının ($\bar{X}=72.33$) 22 yaş grubu ($\bar{X}=70.75$), 23 yaş grubu ($\bar{X}=69.51$) 24 ve üstü yaş grubundaki katılımcıların toplam puan ortalamasından ($\bar{X}=68.23$) yüksek olduğu; 21 yaş grubu katılımcıların toplam puan ortalamasının ($\bar{X}=71.50$) 23 yaş grubu katılımcıların toplam puan ortalamasından ($\bar{X}=69.51$) yüksek olduğu ve 22 yaş grubu katılımcıların toplam puan ortalamasının ($\bar{X}=70.75$) 23 yaş grubu katılımcıların toplam puan ortalamasından ($\bar{X}=69.51$) yüksek olduğu görölmektedir. Başka bir deyişle; 19 ve altı yaş grubundaki katılımcıların 24 ve üstü

yaş grubundaki katılımcılara göre anne babalarını daha kabul edici ve ilgili olarak algıladıkları; 19 ve altı yaş grubundaki katılımcıların 22 ve üstü yaş grubundaki katılımcılara göre anne babalarını daha denetleyici olarak algıladıkları bulunmuştur. 20 yaş grubundaki katılımcıların anne babalarını 22 ve üstü yaş grubundaki katılımcılara göre; 21 ve 22 yaş grubundaki katılımcıların ise 23 yaş grubundaki katılımcılara göre anne babalarını daha denetleyici olarak algıladıkları bulunmuştur. Genel olarak yaş seviyesinin düşmesiyle birlikte katılımcıların anne babalarını denetleyici olarak algılama seviyelerinin arttığı görülmektedir.

4.11 Katılımcıların Algıladıkları Anne Baba Tutumlarının Öğrenim Gördükleri Fakülteye Göre Farklaşma Durumuna İlişkin Betimsel Bulgular

Katılımcıların algıladıkları anne baba tutumlarının öğrenim gördükleri fakülte değişkenine göre farklılaşma durumunu belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Tek yönlü varyans analizinin sonuçlarına aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 16: Katılımcıların Algıladıkları Anne Baba Tutumlarının Fakültelerine Göre Farklılaşmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Fakülte	n	\bar{X}	Ss	F	p	GAF ^a
Kabul/İlgi	1. Mühendislik Fakültesi	201	25.65	3.42	2.87	.02	5-3
	2. Eğitim Fakültesi	226	25.79	3.54			
	3. İİBF	293	26.55	3.88			
	4. Fen Edebiyat Fakültesi	202	26.00	3.93			
	5. İlahiyat Fakültesi	224	25.58	3.78			
Psikolojik Özerklik	1. Mühendislik Fakültesi	201	21.93	3.42	4.13	.00	3-5, 3-1
	2. Eğitim Fakültesi	226	21.38	3.52			
	3. İİBF	293	20.80	3.70			
	4. Fen Edebiyat Fakültesi	202	21.40	3.56			
	5. İlahiyat Fakültesi	224	21.88	3.70			
Denetleme	1. Mühendislik Fakültesi	201	21.63	6.21	10.03	.00	1-2, 1-3, 1-4, 1-5
	2. Eğitim Fakültesi	226	24.10	5.45			
	3. İİBF	293	24.66	6.10			
	4. Fen Edebiyat Fakültesi	202	24.72	5.65			
	5. İlahiyat Fakültesi	224	23.40	5.92			
Toplam Puan	1. Mühendislik Fakültesi	201	69.21	7.22	6.42	.00	1-2, 1-3, 1-4
	2. Eğitim Fakültesi	226	71.27	6.35			
	3. İİBF	293	72.00	7.17			
	4. Fen Edebiyat Fakültesi	202	72.12	6.64			
	5. İlahiyat Fakültesi	224	70.86	6.44			

^aScheffe Testi Sonuçlarına Göre Gruplar Arası Fark

Tablo 15’te araştırma katılımcılarının; kabul/ilgi (F= 2.87, p<.05), denetleme (F= 10.03, p<.05), psikolojik özerklik (F= 4.13, p<.05) ve toplam puan (F= 6.42, p<.05) boyutlarında gruplar arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan F değerleri .05 düzeyinde anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Farklılaşmanın kaynağını tespit edebilmek amacıyla yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre İİBF’de öğrenim görmekte olan katılımcıların kabul/ilgi puan ortalamalarının (\bar{X} =26.55) İlahiyat Fakültesi katılımcılarının kabul/ilgi puan ortalamasına (\bar{X} =25.58) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. İİBF’deki katılımcıların psikolojik özerklik puan ortalamasının (\bar{X} =20.80) İlahiyat (\bar{X} =21.88) ve Mühendislik Fakültesi’ndeki katılımcıların psikolojik özerklik puan ortalamasına (\bar{X} =21.93) göre daha düşük olduğu bulunmuştur. Mühendislik Fakültesi katılımcılarının

denetleme puan ortalamasının ($\bar{X} = 21.63$) Eğitim ($\bar{X} = 24.10$), İİBF ($\bar{X} = 24.66$), Fen-Edebiyat ($\bar{X} = 24.72$) ve İlahiyat Fakültesi'ndeki katılımcıların denetleme puan ortalamasından ($\bar{X} = 23.40$) düşük olduğu görülmektedir. Mühendislik Fakültesi'ndeki katılımcıların toplam puan ortalamasının ($\bar{X} = 69.21$) Eğitim ($\bar{X} = 71.27$), İİBF ($\bar{X} = 72.00$) ve Fen-Edebiyat Fakültesi'ndeki katılımcıların toplam puan ortalamasından ($\bar{X} = 72.12$) düşük olduğu görülmektedir. Başka bir deyişle; İİBF'de öğrenim görmekte olan katılımcıların anne babalarını İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan katılımcılara göre daha kabul edici ve ilgili olarak algıladıkları; İİBF'de öğrenim görmekte olan katılımcıların anne babalarını İlahiyat ve Mühendislik Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan katılımcılara göre psikolojik olarak daha az özerk bıraktıklarını algıladıkları; Mühendislik Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan katılımcıların anne babalarını İİBF, Eğitim, Fen- Edebiyat ve İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan katılımcılara göre daha az denetleyici olarak algıladıkları bulunmuştur.

4.12 Katılımcıların Algıladıkları Anne Baba Tutumlarının Sınıf Seviyelerine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Betimsel Bulgular

Katılımcıların algıladıkları anne baba tutumlarının öğrenim gördükleri sınıf seviyelerine göre farklılaşma durumunu belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Tek yönlü varyans analizinin sonuçlarına aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 17: Katılımcıların Algıladıkları Anne Baba Tutumlarının Sınıf Seviyelerine Göre Farklılaşmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Sınıf	n	\bar{X}	Ss	F	p	GAF ^a
Kabul/İlgi	2	386	26.69	3.60	12.54	.00	3-2
	3	326	25.36	3.84			
	4	434	25.75	3.69			
Psikolojik Özerklik	2	386	20.81	3.69	9.35	.00	3-2
	3	326	21.93	3.57			
	4	434	21.60	3.51			
Denetleme	2	386	24.60	5.87	5.42	.00	2-4
	3	326	23.39	6.08			
	4	434	23.36	5.93			
Toplam_Puan	2	386	72.10	6.78	5.43	.00	2-3
	3	326	70.67	6.68			
	4	434	70.71	6.98			

^aScheffe Testi Sonuçlarına Göre Gruplar Arası Fark

Tablo 16’da araştırmaya katılan katılımcıların kabul/ilgi (F= 12.54, p< .05), psikolojik özerklik (F=9.35, p<.05), denetleme (F= 5.42, p<.05) ve toplam puan (F= 5.43, p<.05) boyutlarında gruplar arasındaki farkın anlamlılığı test etmek amacıyla hesaplanan F değerleri .05 düzeyinde anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Bu farklılaşmanın kaynağını tespit edebilmek amacıyla yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre; 2.sınıfta öğrenim gören katılımcıların kabul/ilgi puan ortalamasının (\bar{X} =26.69) 3.sınıfta öğrenim gören katılımcıların kabul/ilgi puan ortalamasına (\bar{X} =25.36) göre; 3.sınıfta öğrenim gören katılımcıların psikolojik özerklik puan ortalamasının (\bar{X} =21.93) 2.sınıfta öğrenim gören katılımcıların psikolojik özerklik puan ortalamasına (\bar{X} =20.81) göre; 2.sınıfta öğrenim gören katılımcıların denetleme puan ortalamasının (\bar{X} =24.60) 4.sınıfta öğrenim gören katılımcıların denetleme puan ortalamasına (\bar{X} =23.36) göre ve 2.sınıfta öğrenim gören katılımcıların toplam puan ortalamasının (\bar{X} =72.10) 3.sınıfta öğrenim gören katılımcıların toplam puan ortalamasına göre (\bar{X} =70.67) daha yüksek olduğu bulunmuştur. Başka bir deyişle; 2. sınıfta öğrenim görmekte olan katılımcıların anne babalarını 3. sınıfta öğrenim görmekte olan katılımcılara göre daha fazla kabul edici ve ilgili algıladıkları; 3. sınıfta öğrenim görmekte olan katılımcıların anne babalarını 2. sınıfta öğrenim görmekte olan katılımcılara göre psikolojik anlamda kendilerini

daha özerk bıraktıklarını algıladıkları; 2. sınıfta öğrenim görmekte olan katılımcıların da anne babalarını 4. sınıfta öğrenim görmekte olan katılımcılara göre daha denetleyici olarak algıladıkları bulunmuştur.

4.13 Katılımcıların Pozitif ve Negatif Duygularının Narsistik Kişilik Eğilimlerini Yordamasına İlişkin Betimsel Bulgular

Katılımcıların pozitif ve negatif duygu durumlarının narsistik kişilik eğilimlerini (üstünlük, teşhircilik, otorite, sömürücülük, hak iddia etme, kendine yeterlik) açıklama gücünü ortaya koymak amacıyla çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Çoklu regresyon analizinin sonuçlarına aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 18: Katılımcıların Pozitif ve Negatif Duygularının Narsistik Kişilik Eğilimlerini Yordamasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	R	R ²	Std. β	t	F	İkili r
Üstünlük	Sabit				-4.52***		
	Pozitif Duygu Durumu	0.294	0.087	.29	10.38***	54.22***	.29
	Negatif Duygu Durumu			-.02	-.65*		-.03
Teşhircilik	Sabit				5.74***		
	Pozitif Duygu Durumu	0.071	0.005	.04	1.51*	2.93*	.04
	Negatif Duygu Durumu			.06	1.92*		.06
Otorite	Sabit				44.13***		
	Pozitif Duygu Durumu	0.025	0.001	.01	.30*	.35*	.01
	Negatif Duygu Durumu			.02	.79*		.02
Sömürücülük	Sabit				6.85***		
	Pozitif Duygu Durumu	0.192	0.37	0.19	6.62***	21.94***	.19
	Negatif Duygu Durumu			.00	-.17*		-.01
Hak İddia Etme	Sabit				12.87***		
	Pozitif Duygu Durumu	0.245	0.06	-.23	-8.07***	36.50***	-.23
	Negatif Duygu Durumu			-.09	-2.99**		-.08
Kendine Yeterlik	Sabit				20.52***		
	Pozitif Duygu Durumu	0.359	0.129	-.35	-12.76***	84.51***	-.35
	Negatif Duygu Durumu			.06	2.22**		.07

*p>0.05, **p<0.05, ***p<0.01

Tablo 17’de pozitif ve negatif duygu durumlarının birlikte üstünlük puan ortalamaları üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Yordayıcı

değişkenlerin üstünlük puanlarındaki varyansın yaklaşık %9'unu açıkladığı görülmektedir. Diğer yandan hesaplanan standart yol katsayıları incelendiğinde, yordayıcı değişkenlerden sadece pozitif duygu durumunun üstünlüğün anlamlı bir yordayıcısı olduğu bulunmuştur. Elde edilen bir diğer sonuca göre, pozitif ve negatif duygu durumlarının birlikte sömürücülük puan ortalamaları üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Yordayıcı değişkenlerin sömürücülük puanlarındaki varyansın yaklaşık %4'ünü açıkladığı bulunmuştur. Diğer yandan hesaplanan standart yol katsayıları incelendiğinde, yordayıcı değişkenlerden sadece pozitif duygu durumunun sömürücülüğün anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir.

Elde edilen bir diğer sonuca göre, pozitif ve negatif duygu durumlarının birlikte hak iddia etme puan ortalamaları üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu bulunmuştur. Yordayıcı değişkenler hak iddia etme puanlarındaki varyansın yaklaşık %6'sını açıklamaktadır. Diğer yandan hesaplanan standart yol katsayılarına göre, pozitif duygu durumunun, hak iddia etme üzerinde negatif duygu durumuna göre daha çok etkili olduğu görülmektedir. Bir diğer bulgu, pozitif ve negatif duygu durumlarının birlikte kendine yeterlik puan ortalamaları üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğudur. Yordayıcı değişkenler kendine yeterlik puanlarındaki varyansın yaklaşık %13'ünü açıklamaktadır. Diğer yandan hesaplanan standart yol katsayılarına göre, pozitif duygu durumunun kendine yeterlik üzerinde negatif duygu durumuna göre daha çok etkili olduğu görülmektedir. Ayrıca, pozitif ve negatif duygu durumlarının birlikte teşhircilik ve otorite puan ortalamaları üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı bulunmuştur.

4.14 Katılımcıların Yaşam Doyumunun Narsistik Kişilik Eğilimlerini Yordamasına İlişkin Betimsel Bulgular

Katılımcıların yaşam doyumunun narsistik kişilik eğilimlerini (üstünlük, teşhircilik, otorite, sömürücülük, hak iddia etme, kendine yeterlik) açıklama gücünü belirlemek amacıyla çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Çoklu regresyon analizinin sonuçlarına aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 19: Katılımcıların Yaşam Doyumunun Narsistik Kişilik Eğilimini Yordamasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	R	R ²	Std. β	t	F	İkili r
Üstünlük	Sabit				5.91***		
	Yaşam Doyumu	.03	0.001	.03	1.02*	1.03*	.03
Teşhircilik	Sabit				18.82***		
	Yaşam Doyumu	.022	0.000	-.02	-.74*	.55*	-.02
Otorite	Sabit				100.38***		
	Yaşam Doyumu	.018	0.000	.02	.61*	.37*	.02
Sömürücülük	Sabit				25.10***		
	Yaşam Doyumu	.039	.002	.04	1.31*	1.73	.04
Hak İddia etme	Sabit				10.72***		
	Yaşam Doyumu	.008	0.000	-.01	-.27*	.07*	-.01
Kendine Yeterlik	Sabit				28.83***		
	Yaşam Doyumu	.114	.012	-.11	-3.87***	14.95***	-.11

*p>0.05, ***p<0.01

Tablo 18’de korelasyon analizi incelendiğinde yaşam doyumu ve narsistik kişilik eğiliminin alt boyutları arasındaki ilişkinin oldukça düşük olduğu görülmektedir. Korelasyon değerlerinin düşük olmasına rağmen yapılan regresyon analizi sonuçlarına göre de yaşam doyumu; üstünlük, teşhircilik, otorite, sömürücülük ve hak iddia etme puan ortalamaları üzerinde anlamlı bir etkiye sahip bulunmamıştır. Yaşam doyumunun kendine yeterlik puan ortalaması üzerinde düşük fakat anlamlı bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Yordayıcı değişkenin kendine yeterlik puanlarındaki varyansın yaklaşık %1 lik kısmını açıkladığı görülmektedir. Yani; yaşam doyumunun üstünlük, teşhircilik, otorite, sömürücülük ve hak iddia etme üzerinde etkisinin olmadığı; kendine yeterlik boyutu üzerinde ise düşük bir etkisinin olduğu bulunmuştur.

4.15 Katılımcıların Algıladıkları Anne Baba Tutumlarının Narsistik Kişilik Eğilimlerini Yordamasına İlişkin Betimsel Bulgular

Katılımcıların algıladıkları anne baba tutumlarının narsistik kişilik eğilimlerini (üstünlük, teşhircilik, otorite, sömürücülük, hak iddia etme, kendine yeterlik) açıklama gücünü belirlemek amacıyla çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Çoklu regresyon analizinin sonuçlarına aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 20: Katılımcıların Algıladıkları Anne Baba Tutumlarının Narsistik Kişilik Eğilimlerini Yordamasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	R	R ²	Std. B	t	F	İkili r
Üstünlük	Sabit				3.51***		
	Kabul/ilgi	.136	.018	-.02	-.54*	7.13***	-.05
	Psikolojik Özerklik			.00	-.10*		.05
	Denetleme			-.13	-4.19***		-.14
Sabit					5.65***		
Teşhircilik	Kabul/ilgi	.073	.005	-.03	-.87*	2.04*	-.05
	Psikolojik Özerklik			.01	.35*		.04
	Denetleme			-.05	-1.68*		-.06
	Sabit						24.80***
Otorite	Kabul/ilgi	.067	.005	.08	2.25**	1.72*	.06
	Psikolojik Özerklik			.04	1.23*		.01
	Denetleme			.00	-.12*		.00
	Sabit						5.98***
Sömürücülük	Kabul/ilgi	.072	.005	.06	1.81*	2.00*	.03
	Psikolojik Özerklik			.03	.90*		.02
	Denetleme			-.05	-1.70*		-.05
	Sabit						-.02*
Hak İddia Etme	Kabul/ilgi	.107	.011	.03	.78*	4.38**	.00
	Psikolojik Özerklik			.10	2.77**		.05
	Denetleme			.09	2.94**		.07

*p>0.05, **p<0.05, ***p<0.01

Tablo 19’da korelasyon değerleri incelendiğinde algılanan anne baba tutumları ile narsistik kişilik eğilimlerinin alt boyutları arasındaki ilişki düzeyinin düşük olduğu görülmüştür. Buna rağmen yapılan regresyon analizi sonuçlarına göre ise algılanan anne baba tutumları teşhircilik (F= 2.04), otorite (F= 1.72) ve sömürücülük (F= 2.00) puan ortalamaları üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı bulunmuştur. Algılanan anne baba tutumlarının üstünlük (F=7.13) ve hak iddia etme (F= 4.38) puan ortalamaları üzerinde düşük fakat anlamlı bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Yordayıcı değişkenin üstünlük puanlarındaki varyansın yaklaşık %2’lik; hak iddia etme puanlarındaki varyansın yaklaşık %1’lik kısmını açıkladığı görülmektedir. Yani; algılanan anne baba tutumlarının teşhircilik, otorite ve sömürücülük boyutları üzerine etkisinin olmadığı; üstünlük ve hak iddia etme boyutları üzerinde ise düşük bir etkiye sahip olduğu bulunmuştur.

BÖLÜM 5

TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde araştırmanın alt problemleriyle ilgili olarak araştırma grubunu oluşturan öğrencilerin narsistik kişilik eğilimleri, öznel iyi oluşları ve algıladıkları anne baba tutumlarının bazı değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığı ile ilgili elde edilen bulgular ve algılanan anne baba tutumları ile öznel iyi oluşun narsistik kişilik eğilimleri yordama gücüne dair bulgular literatür ışığında tartışılmış ve yorumlanmıştır.

1. Örneklem grubundaki üniversite öğrencilerinin narsistik kişilik eğilimlerinin cinsiyetlerine göre farklılaşmasına ilişkin tartışma ve yorum:

Araştırmaya katılan katılımcıların narsistik kişilik eğilimleri araştırıldığında bazı alt boyutların cinsiyete göre farklılaştığı bulunmuştur. Kadın katılımcıların üstünlük ve sömürücülük alt boyutları puan ortalamalarının erkek katılımcılara göre; erkek katılımcıların ise hak iddia etme ve kendine yeterlik alt boyutları puan ortalamalarının kadın katılımcılara göre fazla olduğu tespit edilmiştir. Teşhircilik ve otorite alt boyutlarında ise cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Genel narsistik kişilik eğilimlerini temsil eden toplam puana baktığımızda ise cinsiyet ile arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Narsistik kişilik eğilimler ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki bulunamamış olması Atay (2010), Ekşi (2012) ve Altun (2015)'un araştırma bulguları ile benzerlik göstermektedir. Hamedoğlu (2009)'nun yetişkinlerle ve Özel (2014)'in üniversite öğrencileriyle yaptığı araştırma bulgularından ise farklılık göstermektedir. Bu farklılığın örneklem gruplarına ait farklılıklardan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Narsistik kişilik eğilimlerinin cinsiyete göre farklılaşmayıp, alt boyutlarının cinsiyete göre değişkenlik göstermesi Wardetzki (2010)'nin yorumu ile desteklenebilir. Wardetzki (2010), cinsiyet farklılığını narsisizm düzeylerine etkilemediğini ancak her cinsiyetin kendine özgü narsistik dışavurumlarının

olduğunu belirtmiştir. Erkek narsisizminde, bireyler kendi bağımsızlıkları için mücadele etmekte ve onu kaybetmekten korkmaktadır. Kadın narsisizminde ise uyum sağlama ve bununla diğerlerinin kendini kabul etmesi beklenmektedir. (Akt: Özel, 2014: 321).

Üstünlük alt boyutunda kadın katılımcılar erkek katılımcılara göre daha narsist bulunmuştur Chatterjee ve Hambrick (2007), narsist bireyin başkaları tarafından da onaylanmış bir üstünlüğe sahip olmaya yoğun ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir (Akt: Atay, 2010: 78). Başkalarından daha üstün olduğu yönünde bilinmeye duyulan ihtiyaçtan (Wonneberg, 2007; Akt: Atay, 2010: 79) dolayı kadın katılımcılar kendilerinde var olduğunu düşündükleri zayıflıklarını gizlemek için kendilerini daha üstün gösterme çabasına girmiş olabilirler. Yapılan bu çalışmanın üniversite öğrencileri üzerinde yapılmış olması da ayrı bir etken olarak değerlendirilmektedir. Eğitim her bireyin hakkı olmasına rağmen toplumumuzda erkeklerin üniversite düzeyinde eğitim görmesi kadınların üniversite düzeyinde eğitim görmesine göre daha yaygın olarak görülmektedir. Üniversite eğitimi almakta olan kadın katılımcılar kendilerini diğer katılımcılara göre üstün görme eğiliminde olabilir ve bu durum da üstünlük puanlarını kadın katılımcıların lehine arttırmış bir etken olarak düşünülebilir. Üstünlük boyutunun kadın katılımcılar lehine farklılaşmasının bir diğer sebebinin kadının iş hayatında ve sosyal hayatta giderek daha fazla yer alması olabilir.

Sömürücülük alt boyutunun da kadın katılımcıların lehine farklılaştığı belirlenmiştir. Narsist bireyler, kendilerine olan güveni yüksek kişiler olarak görülmelerine rağmen başkalarının değerini azaltarak ve onları sömürerek kendilerine daha güvenli bir ortam oluşturmaya çalışmaktadırlar (Soyer, Rovenpor ve Kopelman, 1999; Akt: Atay, 2010: 43). Sömürücülük, oldukça ılımlı bir görüntünün altına saklanıyor olabilir. Kadın katılımcıların sömürücülüğü kendilerini güvensiz hissedecekleri durumlardan kendilerini korumak adına ve güç oluşturmak için kullandıkları düşünülmektedir.

Hak iddia etme ve kendine yeterlik alt boyutunun erkek katılımcılar lehine anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur. Kültürel öğelerden etkilenen anne baba

yetiştirme tarzlarından dolayı Türk toplumu erkek egemen bir toplum olarak görülmektedir. Erkekler bu sebeple makul olsun veya olmasın kendilerinin istek ve beklentilerine çevresindekilerin razı olmasını ve bu isteklerini karşılanmasını beklemekte olabilirler. Erkekler genel olarak ev dışında ve daha dışa dönük olarak yetişmektedirler. Bu durum da erkeklerin kendilerini savunma ve ispatlama ihtiyacı sebebiyle “hak iddia etme” de etkili olabilir. Ayrıca, yine erkek egemen toplumun ve buna bağlı olarak gelişen anne baba yetiştirme tarzı sebebiyle erkek çocukların kendine yeterli duygularının daha fazla olduğu düşünülmektedir. Erkek egemen Türk kültüründe bu durum atasözlerine yansımış görünmektedir. “Bir erkeğin kötü yanları karısının yanında konuşulmaz” atasözü bunlardan biridir (Schipper, 2010: 284).

2. Örneklem grubundaki üniversite öğrencilerinin narsistik kişilik eğilimlerinin yaşlarına göre farklılaşmasına ilişkin tartışma ve yorum:

Katılımcıların yaşlarına göre narsistik kişilik eğilimlerinde anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Sadece teşhircilik alt boyutunda 19 yaş altı katılımcıların 22 yaş grubundaki katılımcılara göre daha narsist oldukları bulunmuştur. Üstünlük, otorite, sömürücülük, hak iddia etme ve kendine yeterli alt boyutlarında ise yaşa göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Genel narsistik kişilik eğilimlerini temsil eden toplam puanın da yaş seviyesine göre farklılaşmadığı belirlenmiştir.

Narsistik kişilik eğilimler ile yaş arasında anlamlı ilişki olmadığı bulgusu Atay (2010) ve Altun (2015)'un araştırma bulguları ile benzerlik göstermektedir. Hamedoğlu (2009) ve Özel (2014)'in araştırma bulgularından ise farklılık göstermektedir. Bu araştırmanın bulgusunun Hamedoğlu (2009)'nun ve Özel (2014)'in araştırma bulgularından farklılık göstermesinin örneklem gruplarına ait farklılıklardan kaynaklandığı düşünülmektedir. Hamedoğlu, araştırmasını yaş ortalaması daha yüksek bir örneklem grubu ile; Özel ise daha küçük bir örneklem grubu ile yapmıştır. Yapılan bu çalışmada katılımcılar, yaş grubu birbirine yakın üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır. Narsistik kişilik eğilimleri ve yaş arasında anlamlı bir ilişki bulunamamış olmasında örneklem grubunun yaşları birbirine yakın katılımcılardan oluşmasının etkili olduğu düşünülmektedir.

Teşhircilik alt boyutunda, 19 ve altı yaş grubu 22 yaş grubuna göre daha narsist bulunmuştur. Teşhircilik genel anlamda dikkatleri kendi üzerine çekme ve bu durumdan zevk alma hali olarak belirtilmektedir (Atay, 2010: 37). 19 yaş altı grup için üniversiteli olma, yeni bir arkadaş çevresi ve kendi ayakları üzerinde durup kendine yetebilme hali, dikkatlerin kendisi üzerinde yoğunlaşması için önemli birer etken olarak değerlendirilebilmektedir. Ancak 22 yaş grubu öğrenciler bütün bu yenilikleri aşmış ve ileriye dönük kaygıları ve beklentileri daha fazla yaşıyor olabilirler. Bu durum 22 yaş grubunda teşhircilik durumunu azaltan bir etken olarak değerlendirilebilir.

3. Örneklem grubundaki üniversite öğrencilerinin narsistik kişilik eğilimlerinin fakültelerine göre farklılaşmasına ilişkin tartışma ve yorum:

Katılımcıların fakültelerine göre narsistik kişilik eğilimleri incelendiğinde teşhircilik, otorite ve sömürücülük alt boyutlarında anlamlı bir farklılaşma olmadığı ancak üstünlük, hak iddia etme ve kendine yeterlik alt boyutlarında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Genel narsistik kişilik eğilimlerini temsil eden toplam puanın da fakülteye göre farklılaştığı bulunmuştur. Altun (2015)'un araştırma bulgusu bu bulgu ile benzerlik göstermektedir. Araştırmasında narsistik eğilim düzeylerinin fakülte değişkenine göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Kendine yeterlik alt boyutunda, İlahiyat Fakültesi katılımcılarının daha narsist oldukları; İİBF katılımcılarının ise daha az narsist oldukları belirlenmiştir. İİBF'deki katılımcılar, diğer katılımcılara oranla fakültelerine daha düşük YGS ve LYS puanlarıyla yerleşmişlerdir. Bundan dolayı akademik başarılarının diğer fakülte katılımcılarına göre daha zayıf olduğu düşünülmektedir. Mezun olduklarında da istihdam sorunlarıyla karşılaşmaktadırlar. Bu sebeplerden dolayı kendine yeterlik boyutunda daha az narsisizme sahip oldukları düşünülmektedir. İlahiyat Fakültesi mezunları ise günümüzde daha fazla iş bulma imkanına sahiptirler ve istihdam sorunlarını daha az yaşamaktadırlar. Meslek edinme kaygısının daha az olması kendine yeterliği arttıran bir etken olarak görülebilir.

Üstünlük alt boyutunda, İİBF'nin en yüksek, İlahiyat Fakültesi'nin ise en düşük narsisizme sahip olduğu bulunmuştur. Bu durum kendine yeterlik alt boyutunun tam tersine bir sonuç olması itibarıyla dikkat çekicidir. İİBF katılımcılarının kendine yeterlik boyutu diğer katılımcılara göre daha az ama üstünlük boyutu daha fazla gelişmiştir. İlahiyat Fakültesi katılımcılarının ise kendine yeterlik boyutu diğer katılımcılara göre daha fazla ama üstünlük boyutu daha az gelişmiştir. Bu durumun oluşmasında, gençlerin eleştirilme kaygılarını üstünlük duygusu ile aşmaya çalışmalarının etkili olduğu düşünülmektedir. Ayrıca bu bulgunun Holland (1997)'in tipoloji kuramına iyi bir örnek olduğu düşünülmektedir. Meslek seçim kuramcılarında Holland, bireylerin mesleklerini kişiliklerine göre seçtiklerini belirtmektedir. Kuramında altı kişilik tipten ve bu kişilik tiplerine uygun mesleklerden söz etmektedir. Bu kişilik tiplerinden biri de girişimci tiplerdir. Girişimci tipler; liderlik etmekten hoşlanan, başkalarıyla çalışmaktan zevk almasına rağmen onlara yardım etmeyi değil yönetmeyi seven kişiler olarak tanımlanmaktadır. Sosyal tipler ise; sosyal becerileri yüksek, arkadaş canlısı, takım halinde çalışmaktan zevk alan ve işbirliğine yatkın kişiler olarak tanımlanmaktadır (Yeşilyaprak, 2011: 111). İİBF katılımcılarının girişimci kişilik tipi kategorisinde, İlahiyat Fakültesi katılımcılarının ise sosyal kişilik tipi kategorisinde buldukları ve üstünlük boyutuna ait farklılaşmanın da bundan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Hak iddia etme alt boyutunun öğrenim görülen fakültele göre farklılaşma durumu incelendiğinde mühendislik ve eğitim fakülteleri arasında mühendislik lehine anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Fakülteler arasında erkek katılımcı oranının en fazla olduğu fakülte mühendislik fakültesidir. Cinsiyet ve hak iddia etme alt boyutunun ilişkisine bakıldığında erkek katılımcılar lehine bir sonuç elde edilmiştir. Erkek katılımcı oranının en fazla olduğu fakülte olması sebebiyle Mühendislik Fakültesi'nin hak iddia etme boyutu daha fazla gelişmiş olabilir. Erkek çocukları daha az kısıtlama ile daha özgürce yetiştirilmektedirler. Ayrıca Mühendislik Fakültesi sayısal bir bölümdür. Sayısal bölümler uğraştıkları alan itibarı ile bir şeyleri bulmaya veya ispat etmeye daha fazla yoğunlaşmaktadırlar. Bu durum da hak iddia etme boyutunun daha fazla gelişmesinde etkili olmuş olabilir.

Genel narsistik kişilik eğilimleri ile öğrenim görülen fakülteler arasındaki ilişki incelendiğinde Eğitim Fakültesi'nin en yüksek narsisizme, İİBF'nin ise en düşük narsisizme sahip olduğu bulunmuştur. İİBF'nin narsisizm düzeyinin diğer fakültelere göre daha düşük çıkmasının sebepleri, kendilerini diğer fakültelere göre akademik anlamda daha başarısız olarak görmelerinde ve ailelerinin yetiştirme tarzında aranabilir. Eğitim Fakültesi, öğrencilerini öğretmen olmaya hazırlamaktadır. Öğretmenler topluma yön veren kişiler olarak adlandırılmaktadır. Bu görüş, Eğitim Fakültesi öğrencilerinin narsistik kişilik eğilimleri sıralamasında en üst sırada kendine yer bulmasında etkili olmuş olabilir.

4. Örneklem grubundaki üniversite öğrencilerinin narsistik kişilik eğilimlerinin sınıf seviyelerine göre farklılaşmasına ilişkin tartışma ve yorum:

Katılımcıların sınıf seviyelerine göre narsistik kişilik eğilimleri incelendiğinde sadece kendine yeterlik alt boyutunda anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Kendine yeterlik alt boyutunda, 4. sınıf katılımcılarının 2. sınıf katılımcılarına göre daha narsistik oldukları bulunmuştur. Ayrıca kendine yeterlik düzeyinin, sınıf seviyelerinin artmasıyla orantılı bir şekilde arttığı görülmüştür.

Cihangiroğlu (2012)'nin astsubay meslek yüksek okulu öğrencileriyle yaptığı araştırma bulgusu bu bulgudan farklılık göstermektedir. Cihangiroğlu (2012)'nin araştırma bulguları ile bu araştırmanın bulgularının farklılığının, örneklem grubuna ait farklılıklardan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Yapılan bu çalışmada, sınıf seviyesi ve narsistik kişilik eğilimleri arasında bir ilişki bulunamamış olmasının yaş değişkeninden kaynaklandığı düşünülmektedir. Narsistik kişilik eğilimleri ve yaş arasında da anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Katılımcıların sınıf seviyeleri ile yaşları arasında orantılı bir değişiklik olduğu düşünülmektedir. Katılımcıların yaşlarının birbirine yakın olması, yaş ve sınıf seviyesi ile narsistik kişilik eğilimler arasında anlamlı bir ilişki olmamasını etkilemiş olabilir.

Kendine yeterli boyutunda ise, 4. sınıfta öğrenim gören katılımcılar 2. sınıfta öğrenim gören katılımcılara göre daha narsist bulunmuştur. 4. sınıfta öğrenim gören katılımcıların eğitim hayatlarının sonuna yaklaşmış olmaları nedeniyle ekonomik ve sosyal özgürlüklerini edinme ve çalışma hayatına atılma motivasyonlarının daha yüksek olduğu düşünülmektedir. Ancak 2.sınıfta öğrenim gören katılımcılar henüz üniversite öğrencisi olma haline uyum sağlamaya çalışmaktadırlar. Meslek sahibi olma, sosyal ve ekonomik özgürlüğünü elde etme 2.sınıfta öğrenim gören katılımcılar için daha uzak görünmektedir. Bu farklılık sebebiyle 4.sınıfta öğrenim gören katılımcılar kendine yeterli konusunda daha narsist bulunmuş olabilir. Ayrıca 4. sınıfta öğrenim gören katılımcılarının yaş ortalamasının diğer katılımcılara göre daha yüksek olduğu bilinmektedir. Yaşın ilerlemesi ile birlikte insanlar edindikleri becerilerle daha kendine yeter hale de gelebilirler.

5. Örneklem grubundaki üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluşlarının cinsiyetlerine göre farklılaşmasına ilişkin tartışma ve yorum:

Yaşam doyumu ve öznel iyi oluş durumunu temsil eden toplam puanın cinsiyete göre farklılaşmadığı, pozitif ve negatif duygu durumunun ise cinsiyete göre farklılaştığı bulunmuştur. Kadın katılımcıların pozitif duygu durumlarının erkek katılımcıların pozitif duygu durumlarından daha yüksek; erkek katılımcıların ise negatif duygu durumlarının kadın katılımcıların negatif duygu durumlarından daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Öznel iyi oluşun cinsiyete göre farklılık göstermemesi bulgusu Acock ve Hurlbert (1993), Andrews ve Withey (1976), Fujita, (1991) ve Tuzgöl Dost (2006)'un araştırma bulgularıyla (Akt: Tuzgöl Dost, 2006) benzerlik göstermektedir. Ancak; Gündoğdu ve Yavuzer (2012) , Eryılmaz ve Ercan (2011), Eryılmaz ve Atak (2011) ve Cenkseven ve Akbaş (2013)'ın araştırma bulgularından farklılık göstermektedir. Farklı örneklem üzerinde yapılan bu araştırmalar öznel iyi oluş ve cinsiyet değişkeni arasındaki ilişkinin kararlı olmadığı izlenimi vermektedir. Bu araştırmanın bulgularının diğer araştırma bulgularından farkının, araştırmalardaki ölçme araçlarının farklılığından ve örneklem grupları arasındaki farktan kaynaklandığı düşünülmektedir. Araştırma katılımcılarının aynı üniversitede okuyan

üniversite öğrencilerinden oluşması ve bu sebeple benzer sosyal ortamlarda bulunmaları, benzer gelir seviyelerine sahip olmaları ve aynı kültürel ortamda yaşamaları öznel iyi oluş ve cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olmayışının sebebi olabilir.

Yaşam doyumu ile cinsiyet arasında da anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Gün ve Bayraktar (2008) ve Çivitci (2009)'nin araştırma bulguları bu bulgu ile benzerlik göstermektedir. Güler ve Gazioğlu (2008)'nin araştırma bulguları ise bu bulgudan farklılık göstermektedir. Bu farklı bulgular yaşam doyumu ve cinsiyet arasında diğer bazı değişkenlerin (yaş, sosyo- kültürel değişiklikler, ekonomik farklılıklar) etkili olabileceğini düşündürmektedir. Yapılan bu araştırmanın Güler ve Gazioğlu (2008)'nin araştırma bulgusundan farklılık göstermesinin de örneklem grupları arasındaki farktan kaynaklandığı düşünülmektedir. Araştırma sonuçları farklı örneklem gruplarında farklı sonuçları verebilmektedir. Bu araştırmanın örneklem grubunu oluşturan kadın ve erkek katılımcılar sosyo-kültürel alanda aynı veya yakın koşullara sahip olmaktadır. Bu sebeple de yaşam doyumu ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki bulunamamış olabilir.

Pozitif ve negatif duygu durum ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Kadın katılımcıların pozitif duygu durumlarının erkek katılımcıların pozitif duygu durumlarından daha yüksek, erkek katılımcıların ise negatif duygu durumlarının kadın katılımcıların negatif duygu durumlarından daha yüksek olduğu bulunmuştur. Güler ve Gazioğlu (2008)'nin üniversite öğrencileri ile yaptıkları araştırmanın bulgusu bu bulgudan farklılık göstermektedir. Bulgular arasındaki bu farkın örneklem grupları arasındaki farktan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Pozitif duygu durum genel olarak, kişinin çevre ile uyumunu ve memnuniyet düzeyini yansıtan boyut olarak tanımlanmaktadır (Özen ve Temizsu, 2010: 7). Kadınların eğitim düzeyi arttıkça, kendilerini gerçekleştirmeleri, cinsiyet bakımından sınırlayıcı etkilerden kurtulmaları da belirgin bir şekilde artmaktadır (Yetim, 2001: 163). Kadın katılımcılar için üniversite öğrencisi olmanın, daha iyi şartlarda iş bulma olanağını elde ederek hayata atılacak olmanın çok önemli kazançlar olduğu düşünülmektedir. Bu sebeple kadın katılımcılarda pozitif duygu durumunun daha

yüksek çıkmış olması memnuniyet düzeylerinin daha fazla olması olasılığı ile değerlendirilmektedir.

Negatif duygu durum; öfke, aşağılama, hor görme, tiksinti, suçluluk, kendinden memnuniyetsizlik, reddedilme duygusu ve belli bir derecede mutsuzluk gibi daha genel olumsuz duygulanımları da kapsayan bir boyut olarak tanımlanmakta ve negatif duygu durumu yüksek olan bireyler sıkıntılı, sinirli, mutsuz ve kendileriyle ilgili olumsuz bir bakışa sahip bireyler olarak değerlendirilmektedir (Özen ve Temizsu, 2010: 6). Negatif duyguların varlığında kaygı da önemli bir etkidir (Watson, 1988; Watson ve Pennebaker, 1989; Akt. Cenkseven ve Akbaş, 2013: 44). Erkek katılımcıların geleceğe dönük kaygılarının toplumun kendine yüklemiş olduğu rol sebebiyle daha fazla olduğu düşünülmektedir. Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının incelendiği bir araştırmada erkeklerin daha geleneksel cinsiyet rollerine sahip oldukları bulunmuştur (Öngen ve Aytaç, 2013: 14). Geleneksel cinsiyet rolleri incelendiğinde ise erkeğin özellikle çalışıp para kazanması gereken ve evin geçiminden sorumlu tutulan kişi olduğu görülmektedir. Erkek katılımcılar kendilerine yüklenen bu sorumluluktan dolayı kadın katılımcılara göre üniversite yaşamından sonra iş bulma kaygısını daha fazla yaşıyor olabilirler. Yaşadıkları bu kaygının negatif duygu durumlarının kadın katılımcıların negatif duygu durumlarına göre daha fazla olmasına sebep olduğu düşünülmektedir.

6. Örneklem grubundaki üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluşlarının yaşlarına göre farklılaşmasına ilişkin tartışma ve yorum:

Katılımcıların öznel iyi oluşlarının yaşlarına göre anlamlı bir farklılaşma göstermediği belirlenmiştir. Ayrıca öznel iyi oluşun alt boyutlarının da yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Öznel iyi oluş ve yaş arasında ilişki olmadığı bulgusu Alston ve arkadaşları (1974), Andrews ve Withey (1976), Cameron, (1975), Sauer (1977), (Akt: Yetim, 2001: 152)'in araştırma bulguları ile benzerlik göstermektedir. Başka bir meta- analiz

çalışmasında da yaş ile öznel iyi olma arasındaki korelasyonun sıfıra yakın olduğu bulunmuştur (Stock ve arkadaşları, 1983; Akt: Yetim, 2001: 152).

Eryılmaz ve Ercan (2011)'in üç ayrı yaş grubu ile yaptıkları araştırma bulgusu ise bu bulgudan farklılık göstermektedir. Farklılığın, Eryılmaz ve Ercan (2011)'in örneklem grubunun yaşları arasındaki farkın büyük olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu çalışmada katılımcıların yaşları arasında büyük fark bulunmamaktadır. Bu sebeple öznel iyi oluş ve yaş arasında anlamlı bir ilişki bulunamadığı düşünülmektedir. Ayrıca araştırmanın örneklem grubu, genç bireylerden oluşmaktadır. Wilson (1967), öznel iyi oluşu yüksek olan bireyleri tanımlarken genç ve iyi bir eğitim görmüş olmanın olumlu etkilerine değinmektedir (Akt: Yetim, 2001: 134). Araştırmanın örneklem grubu da genç ve eğitim düzeyi yüksek katılımcılardan oluşmaktadır. Bu özelliklerin katılımcılardaki benzerliği, öznel iyi oluş ve yaş arasında anlamlı bir ilişki olmamasını etkilemiş olabilir.

7. Örneklem grubundaki üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluşlarının fakültelerine göre farklılaşmasına ilişkin tartışma ve yorum:

Katılımcıların öznel iyi oluşlarının fakültelerine göre anlamlı bir farklılaşma göstermediği bulunmuştur. Gündoğdu ve Yavuzer (2012)'in eğitim fakültesi öğrencileri ile yaptıkları araştırma bulgusu ise bu bulgudan farklılık göstermektedir. Farklılığın örneklem gruplarına ait farklılıklardan kaynaklandığı düşünülmektedir.

İyi bir eğitim almış olmanın öznel iyi oluşu etkileyen faktörlerden biri olduğu bilinmektedir (Yetim, 2001: 134). Araştırmanın örneklem grubu üniversiteye giriş sıralamasında birçok insanı geride bırakarak üniversitenin önemli fakültelerine girmeye hak kazanmış, eğitim seviyesi yüksek katılımcılardan oluşmaktadır. Bu sebeple katılımcıların öznel iyi oluşları öğrenim gördükleri fakülteye göre farklılaşmamış olabilir.

Öznel iyi oluşun alt boyutlarından negatif duygu durumunun da yine öğrenim görülen fakülteye göre anlamlı bir farklılık göstermediği; pozitif duygu durumu ve yaşam doyumunun ise anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. İİBF'de öğrenim gören katılımcıların pozitif duygu durumlarının diğer fakülte katılımcılarına göre

daha yüksek; İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim gören katılımcıların ise pozitif duygu durumlarının diğer katılımcılara göre daha az olduğu bulunmuştur. Bu farklılığın oluşmasında anne baba yetiştirme tutumlarının etkisinin olduğu düşünülmektedir. Algılanan anne baba tutumlarına ilişkin bulgular incelendiğinde İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim gören katılımcıların anne babalarının kabul/ilgisinin diğer katılımcıların anne babalarının kabul/ilgisine göre daha az olduğu; İİBF'de öğrenim gören katılımcıların anne babalarının kabul/ilgisinin ise diğer katılımcıların anne babalarının kabul/ilgisine göre daha fazla olduğu bulunmuştur. Ayrıca diğer fakülte katılımcılarının algıladıkları anne baba tutumlarına ilişkin bulgular incelendiğinde de ailenin kabul/ilgisinin artmasıyla pozitif duygu durum düzeyinin de arttığı belirlenmiştir. Pozitif duygu durum, öznel iyi oluşun kültürden ve yaşanılan çevreden en fazla etkilenen boyutu olarak tanımlanmaktadır (Yetim, 2001: 137). Bu bilgiye dayanarak pozitif duygu durumunun öğrenim görülen fakülteye göre farklılaşmasında en önemli etmenin çevre ve aile olduğu söylenebilir.

Yaşam doyumunun da öğrenim görülen fakülteye göre farklılaştığı; İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim gören katılımcıların diğer katılımcılara göre daha fazla yaşam doyumuna sahip olduğu bulunmuştur. Dinde, şükretme ve halinden memnun olma hali teşvik edilmektedir. İlahiyat Fakültesi'ndeki öğrencilerin dini öğretilerle yetiştiği ve bunları hayatına uyguladığı varsayılırsa onların yaşamlarını diğer katılımcılara göre daha olumlu olarak değerlendirmelerinin sebebi anlaşılabilir.

8. Örneklem grubundaki üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluşlarının öğrenim gördükleri sınıf seviyelerine göre farklılaşmasına ilişkin tartışma ve yorum:

Katılımcıların öznel iyi oluş durumlarının ve öznel iyi oluşun alt boyutlarının, öğrenim görülen sınıf seviyesine göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Ancak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu farklılık, yaş değişkenine ilişkin bulguyla paralellik göstermektedir. Duman (2016)'ın araştırma bulgusu bu bulgu ile benzerlik göstermektedir. Araştırmacı, öznel iyi oluşun sınıf seviyesi değişkenine göre değişmediği sonucuna ulaşmıştır.

Öznel iyi oluşun ve alt boyutlarının yaş değişkenine göre de farklılaşmadığı bulunmuştur. Katılımcıların öğrenim gördükleri sınıf seviyeleri ve yaşları arasında orantılı bir değişiklik olduğu yani sınıf seviyesinin artması ile yaşın da arttığı varsayılmaktadır. Öznel iyi oluşun sınıf seviyelerine göre farklılaşmamasının örneklem grubunun yaş farkının büyük olmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

9. Örneklem grubundaki üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumlarının cinsiyetlerine göre farklılaşmasına ilişkin tartışma ve yorum:

Katılımcıların algıladıkları anne baba tutumlarının cinsiyetlerine göre anlamlı olarak farklılaştığı bulunmuştur. Kabul/ilgi ve denetleme alt boyutlarının erkek katılımcılar lehine; psikolojik özerklik alt boyutunun ise kadın katılımcılar lehine farklılaştığı belirlenmiştir. Lamborn ve arkadaşlarının (1991) önerdikleri anne baba tutumlarına ilişkin boyutlara göre demokratik anne babalar hem denetlemede hem de kabul/ ilgide yüksek olarak değerlendirilmektedir. Kabul/ ilgi ve denetleme alt boyutlarına ilişkin bulgular birlikte incelendiğinde erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre anne babalarını daha demokratik algıladıkları söylenebilir.

Dokuyan (2016), Aktaş (2011), Toksöz (2010) ve Yurttaş (2010)'ın araştırma bulguları bu araştırmanın bulgusu ile benzerlik göstermektedir. Keleşoğlu (2008) ve Biricik (2011)'in araştırma bulguları ise yapılan bu araştırmanın bulgusundan farklılık göstermektedir. Farklı örneklem üzerinde yapılan bu araştırmalar algılanan anne baba tutumları ve cinsiyet arasındaki ilişkinin kararlı olmadığı izlenimini vermektedir. Bu araştırmanın Keleşoğlu (2008) ve Biricik (2011)'in araştırma bulgularından farklı bulgulara ulaşmasının, farklı ölçme araçlarının kullanılmasından ve örneklem grupları arasındaki farklılıktan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Yapılan bu araştırmada, erkek katılımcılar kadın katılımcılara göre anne babalarını kabul/ ilgide ve denetlemede yüksek; kadın katılımcılar ise erkek katılımcılara göre anne babalarını psikolojik özerklikte yüksek olarak algıladıklarını

belirtmişlerdir. Kabul/ ilgi boyutu çocukların anne babalarını ne derece sevecen, ilgili ve katılımcı olarak algıladıklarını; denetleme boyutu çocukların anne babalarını ne derece denetleyici olarak algıladıklarını ölçmeyi; psikolojik özerklik boyutu ise anne babaların çocuğunun bireyselliğini ifadeye ne derece cesaretlendirdiklerini ölçmeyi amaçlamaktadır (Yılmaz, 2000: 165).

Ebeveynlerin anne babalık tutumlarında yaşadıkları çevrenin çok önemli etkisinin olduğu düşünülmektedir. Belsky (1984)'e göre ebeveynlerin çocuk yetiştirme tarzının belirleyicilerinden birini de bağlamsal stres ve destek faktörleri oluşturmaktadır. Bağlamsal stres ve destek faktörleri, aile ve çocuğun birlikte yer aldığı sosyal çevreyi tanımlamakta ve başta evlilik uyumu olmak üzere, sosyal ilişkilerden, ebeveynin meslek türüne kadar geniş bir bağlamı içermektedir (Sümer vd., 2010: 45). Kadın ve erkek katılımcıların algıladıkları anne baba tutumlarının farklılık göstermesi de yaşanan çevreden kaynaklanmış olabilir. Türk toplumunda genel olarak erkek çocuğuna, ailenin soyadını devam ettirecek ve yaşlılıklarında anne babaya bakacak çocuk olarak görülmesi sebebiyle daha özenli davranıldığı düşünülmektedir. Bundan dolayı da erkek katılımcıların aileleri daha demokratik tutumu benimsemiş olabilirler. Psikolojik özerklik alt boyutu ise kadın katılımcılar lehine farklılaşmıştır. Kız çocuklarının, aile bireyleri ile olan ilişkilerinin daha yoğun ve ebeveynleri ile iletişimlerinin de daha güçlü olduğu düşünülmektedir. Kadın katılımcıların anne babalarıyla daha yakın ilişkiler kurması, anne babalarının da onları daha az psikolojik kontrol altında tutmasına sebep olabilir.

10. Örneklem grubundaki üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumlarının yaşlarına göre farklılaşmasına ilişkin tartışma ve yorum:

Katılımcıların algıladıkları anne baba tutumlarının yaş değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı bulunmuştur. Psikolojik özerklik boyutunun yaş değişkenine göre farklılaşmadığı; kabul/ ilgi ve denetleme alt boyutlarının ise yaş küçük katılımcıların lehine farklılaştığı belirlenmiştir.

Toksöz (2010)'ün ilköğretim ikinci kademe öğrencileri ile yaptığı araştırma bulguları bu araştırmanın bulguları ile benzerlik göstermektedir. Toksöz (2010)

araştırmasında algılanan anne baba tutumlarının yaş değişkenine göre farklılaştığını; kabul/ ilgi ve denetleme alt boyutlarının da bu çalışmada olduğu gibi yaş küçük katılımcılar lehine farklılaştığını bulmuştur. Yurttaş (2010)'ın ilköğretim ikinci kademe öğrencileri ile yaptığı çalışmanın bulguları ise bu çalışmanın bulgusundan farklılık göstermektedir. Farklılığın, örneklem gruplarının yaş ortalamalarının farkından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Yapılan bu çalışmada, yaşın ilerlemesiyle birlikte ebeveynlerden algılanan kabul/ ilgi ve denetlemenin de düştüğü belirlenmiştir. 19 ve altı yaş grubu katılımcılar 24 ve üstü yaş grubu katılımcılara oranla anne babalarını daha kabul edici, ilgili ve aynı zamanda denetleyici olarak algılamışlardır. Lamborn ve arkadaşlarının (1991) önerdikleri anne baba tutumlarına ilişkin boyutlara göre demokratik anne babalar hem denetlemede hem de kabul/ ilgide yüksek olarak değerlendirilmektedir. Kabul/ ilgi ve denetleme alt boyutlarına ilişkin bulgular birlikte incelendiğinde 19 ve altı yaş grubu katılımcıların anne babalarını daha demokratik algıladıkları söylenebilir. 24 ve üstü yaş grubu katılımcıların genç yetişkin bireyler olmaları (Kılıç, 2013: 2) sebebiyle kararlarını daha bağımsız bir şekilde vermeye ve kararlarının sorumluluğunu üstlenmeye daha istekli oldukları düşünülmektedir. Kendi ayakları üzerinde durma olgunluğuna ulaştığı düşünülen çocuğun hayatını kontrol etmeye gerek olmadığı düşüncesi ile ebeveynler çocuğun üzerindeki kontrolü, denetleyiciliği azaltmakta ve sorumluluğu çocuğuna bırakmakta olabilirler. 19 ve altı yaş grubu katılımcıların anne babalarını daha demokratik olarak algılamalarının; anne babalarının kendilerini sorumluluk bilinci ile birlikte bağımsız bir kişilik geliştirmelerini de desteklemelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Çünkü demokratik aile tutumu, anne babaların çocukların ilgi ve ihtiyaçlarının teminini ve aynı zamanda, çocukların denetlenmesini amaçlayan bir tutum olarak değerlendirilmektedir (Özgüven, 2010: 213).

Algılanan anne baba tutumları ölçeğinin alt boyutlarından psikolojik özerkliğin yaş değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı bulunmuştur. Yani katılımcıların anne babalarından algıladıkları psikolojik özerklik yaş faktörüne göre değişmemektedir. Bunda, katılımcıların birçoğunun ailelerinden ayrı yaşadıkları

varsayılarak kendilerine ait birçok sorumluluğu da yine kendilerinin üstlenmesinin ve katılımcıların yasal yaş sınırı olan 18 yaşını geçmiş olmalarının etkili olduğu düşünülmektedir.

11. Örneklem grubundaki üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumlarının öğrenim gördükleri fakültelerine göre farklılaşmasına ilişkin tartışma ve yorum:

Katılımcıların algıladıkları anne baba tutumlarının öğrenim gördükleri fakülteye göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş ve algılanan anne baba tutumlarının ve kabul/ ilgi, denetleme, psikolojik özerklik alt boyutlarının öğrenim görülen fakülteye göre farklılaştığı bulgusuna ulaşılmıştır. Yılmaz (2009)'ın araştırma bulguları bu bulgu ile benzerlik göstermektedir.

Kabul/ ilgi alt boyutunda; İİBF'de öğrenim görmekte olan katılımcıların anne babalarının diğer fakültelerde öğrenim görmekte olan katılımcıların anne babalarına göre daha fazla kabul edici ve ilgili oldukları bulunmuştur. Denetleme alt boyutunda; Mühendislik Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan katılımcıların anne babalarının diğer fakültelerde öğrenim görmekte olan katılımcıların anne babalarına göre daha az denetleyici oldukları belirlenmiştir. Ayrıca Mühendislik Fakültesi katılımcıların anne babalarının Eğitim, İİBF, Fen- Edebiyat Fakültesi katılımcılarına göre daha az kabul edici ve ilgili oldukları bulunmuştur. Lamborn ve arkadaşlarının (1991) önerdikleri anne baba tutumlarına ilişkin boyutlara göre Mühendislik Fakültesi katılımcıların anne babalarının ihmalkar tutumu benimsedikleri söylenebilir. Psikolojik özerklik alt boyutunun ise İİBF'de öğrenim görmekte olan katılımcıların aleyhine farklılaştığı belirlenmiştir.

İİBF katılımcıların, anne babalarının kabul edici ve ilgili olmalarına rağmen kendilerinin psikolojik anlamdaki bağımsızlığını desteklemedikleri ve psikolojik kontrol altında tuttıkları söylenebilir. Bu durum Holland (1997)'ın tipoloji kuramı ile açıklanabilir. Holland'a göre insanlar, belli bir kalımsal donanımla doğmakta; çevre ile etkileşimleri sırasında ilgileri gelişmektedir. İlgilerinin gelişiminde en önemli rolü anne babanın oynadığını belirtmektedir. Her anne baba Holland'ın tipoloji

kuramındaki belli bir tipi temsil etmekte ve çocuğuna o tipe özgü gelişim olanakları sağlamaktadır. Holland; insanları gerçekçi, araştırmacı, sanatçı, sosyal, girişimci ve gelenekçi olmak üzere altı grupta toplamıştır (Yeşilyaprak, 2011: 110). İİBF katılımcılarının girişimci kategoride buldukları ve anne babalarının kendilerine bu kategoriye özgü gelişim olanakları sağladığı düşünülmektedir. Girişimci tipler, başkalarını ikna etmekten veya liderlik etmekten hoşlanan, sosyal kabul görmek isteyen, iyimser ve girişken kişiler olarak tanımlanmaktadır (Yeşilyaprak, 2011: 116). Roe (1956) ise, bireylerin yetiştikleri aile ortamından etkilenmelerine göre “insanlara yönelik” ve “insanlara yönelik olmayan” iki temel meslek grubuna yöndiklerini belirtmektedir. Kabul edici anne babaların çocuklarının sevilme ve saygı görme ihtiyaçları doyurulduğu için artık bu ihtiyaçları davranışlarını belirlemede bilinçdışı güdü haline dönüşmemektedir. Bu kişilerin meslek seçerken insan veya insan olmayan şeylere savunucu olmayan bir tutumla yönelebilecekleri belirtilmektedir (Kuzgun, 2009: 129). İİBF katılımcılarının, kişisel ve kişisel olmayan ilgilerini dengeleyebilecekleri bir meslek edinme düşüncesi ile İİBF’yi tercih ettikleri düşünülmektedir.

Mühendislik Fakültesi katılımcılarının anne babalarının ihmalkar tutumu benimsedikleri belirlenmiştir. Roe (1956), ailesi tarafından fiziksel ve duygusal yönden ihmal edilen çocukların, insanlardan çok nesnelere, bilimsel ve mekanik işlere yöndiklerini söylemektedir (Akt: Yeşilyaprak, 2011: 153). Mühendislik Fakültesi katılımcılarının, insanlara gereksinim duymadan ihtiyaçlarını karşılayabilmek amacıyla Mühendislik mesleğine yönelmiş oldukları düşünülmektedir.

Algılanan anne baba tutumlarının alt boyutlarına ait bu farklılaşmalar ailenin eğitim ve sosyo- ekonomik düzeyinden de kaynaklanıyor olabilir. Ailelerin eğitim ve sosyo ekonomik düzeyine ilişkin bilgi olmadığı için bu konuya ilişkin yorum yapılamamaktadır.

12. Örneklem grubundaki üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumlarının öğrenim gördükleri sınıf seviyelerine göre farklılaşmasına ilişkin tartışma ve yorum:

Katılımcıların algıladıkları anne baba tutumlarının sınıf seviyelerine göre farklılaşma durumu araştırılmış; algılanan anne baba tutumlarının ve kabul/ ilgi, denetleme, psikolojik özerklik alt boyutlarının öğrenim görülen sınıf seviyesine göre anlamlı olarak farklılaştığı bulunmuştur.

Satılmış (2010) ve Gökmenoğlu (2011)'nin araştırma bulguları bu bulgudan farklılık göstermektedir. Farklılığın kullanılan ölçme aracından ve örneklem gruplarına ait farklılıklardan kaynaklandığı düşünülmektedir. Yılmaz (2009)'ın araştırma bulguları ise bu araştırmanın bulguları ile benzerlik göstermektedir.

Yapılan bu çalışmada kabul/ilgi alt boyutunda; 2.sınıfta ve 3.sınıfta öğrenim gören katılımcılar arasında 2. sınıfta öğrenim gören katılımcılar lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Denetleme alt boyutunda; 2. sınıfta ve 4. sınıfta öğrenim gören katılımcılar arasında 2. sınıf lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. 2. sınıfta öğrenim gören katılımcıların anne babalarının daha denetleyici oldukları belirlenmiştir. 2. sınıfta öğrenim gören katılımcıların anne babalarının denetleyici ve kabul edici/ ilgili olmaları Lamborn ve arkadaşlarının (1991) önerdikleri anne baba tutumlarına ilişkin boyutlara göre ailelerinin daha demokratik ebeveyn tutumunu benimsedikleri anlamına gelmektedir. Yaş ve sınıf seviyeleri arasında doğrusal bir ilişki olduğu varsayılırsa 2. sınıf katılımcılarının 19 ve altı yaş grubu katılımcılardan oluştuğu ve anne babalarının daha demokratik tutuma sahip olmalarının yaş faktöründen kaynaklandığı düşünülmektedir. Yaş ve algılanan anne baba tutumlarına ilişkin bulgular incelendiğinde 19 ve altı yaş grubu katılımcıların anne babalarının daha demokratik oldukları bulunmuştur. 2.sınıf katılımcıların anne babalarının daha demokratik tutumu benimsemeleri, çocuklarını sorumluluk bilinci ile birlikte bağımsız bir kişilik geliştirmelerini de desteklemelerinden kaynaklanmış olabilir. 4. sınıfta öğrenim gören katılımcıların anne babalarının kabul ediciliğinin, ilgisinin ve denetleyiciliğinin daha az olduğu bulunmuştur. 4. sınıfta öğrenim gören katılımcılar üniversitenin son sınıfında bulunmaktadır. Kendi ayakları üzerinde durma

olgunluđuna ulařtıđı dūřūnūlen çocuđun hayatını kontrol etmeye gerek olmadıđı dūřūncesi ile ebeveynler çocuđunun ūzerindeki kontrolū, denetleyiciliđi azaltmakta ve sorumluluđu çocuđuna bırakmakta olabilirler.

Psikolojik ūzerklik alt boyutunda; 2. ve 3.sınıfta ūđrenim gūren katılımcılar arasında 3.sınıfta ūđrenim gūren katılımcılar lehine bir farklılařma olduđu bulunmuřtur. 3.sınıfta ūđrenim gūren katılımcıların anne babalarının, onların bireyselliđine daha fazla ūnem verdiđi ve bu konuda onları cesaretlendirdikleri dūřūnūlmektedir. ūnkū psikolojik ūzerklik boyutu, ailelerin çocuđunun bireyselliđini ifade etmesini ne derece cesaretlendirdiklerini ūlmektedir (Yılmaz, 2000: 165). 3. sınıfta ūđrenim gūren katılımcıların 2. sınıfta ūđrenim gūren katılımcılara gūre geliřim dūnemleri daha ileridedir. Ayrıca aldıkları ūđrenim seviyesinin daha ileri olması sebebiyle alana dair bilgileri daha fazla ve mesleki geliřimlerinde daha ūnde bulunmaktadırlar. Mesleki alan içine daha çok girmeleri nedeniyle geleceđe dair planlarını oturtmaya bařladıkları sūylenebilir. Bu sebeplerden dolayı sınıfının ilerlemesi ile anne babanın çocuđuna karřı kaygılarının ve mūdahalelerinin daha az olduđu dūřūnūlmektedir.

13. Őrneklem grubundaki ūniversite ūđrencilerinin pozitif ve negatif duygu durumlarının narsistik kiřilik eđilimlerinin yordayıcılıđına iliřkin tartıřma ve yorum:

Katılımcıların pozitif ve negatif duygu durumlarının narsistik kiřilik eđilimini oluřturan; ūstūnlūk, sūmūrūcūlūk, hak iddia etme, kendine yeterlik, otorite, teřhircilik ūzerindeki etkileri arařtırılmıřtır. Arařtırma sonucunda pozitif ve negatif duygu durumlarının %13'lūk varyansla en fazla kendine yeterlik alt boyutu ūzerinde etkili olduđu; %9'luk varyansla ūstūnlūk, %6'lık varyansla hak iddia etme ve %4'lūk varyansla sūmūrūcūlūk alt boyutu ūzerinde etkili olduđu bulunmuřtur. Hak iddia etme ve kendine yeterlik ūzerinde pozitif duygu durumunun daha fazla etkili olduđu; ūstūnlūk ve sūmūrūcūlūk alt boyutları ūzerinde ise negatif duygu durumunun etkisinin olmadıđı belirlenmiřtir. Pozitif duygu durumlarının bu alt boyutlar ūzerinde negatif duygu durumuna gūre daha fazla etkili olduđu bulunmuřtur. Pozitif ve negatif

duygu durumlarının teşhircilik ve otorite alt boyutu üzerinde ise yordayıcılığı bulunmamaktadır.

Giacomin ve Jordan (2016)'ın araştırma bulguları bu bulgu ile benzerlik göstermektedir. Lamkin ve arkadaşlarının (2016) araştırmaları ise bu çalışmanın bulgusundan farklılık göstermektedir. Yapılan bu araştırma ve Lamkin ile arkadaşlarının (2016) yaptıkları araştırmanın bulguları arasındaki farklılığın, örneklem gruplarının farklılığından ve kültürel farklılıklardan kaynaklandığı düşünülmektedir. Ayrıca Lamkin (2016) araştırmasını yetişkin çiftler ile yapmıştır. Bu araştırmanın örneklem grubunu ise genç bireyler oluşturmaktadır.

Pozitif duygu durumunun narsistik kişilik eğilimler üzerinde negatif duygu durumuna göre açıklayıcılığının daha fazla olmasının, narsistik kişilik özelliklerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Narsistler; kendileri hakkında abartılı bir algıları bulunan, kendilerine aşırı güvenen, aşırı hayran olan ve kendilerinin mkemmел bireyler olduklarına dair inançları kuvvetli kişiler olarak tanımlanmaktadır (Twenge ve Campbell, 2010: 43). Bu zelliklerin, narsist bireyin kısa sürede de olsa kendini daha iyi hissetmesine ve pozitif duygular yaşamasına sebep olduğu düşünülmektedir. Ayrıca bu araştırmada narsisizm, patolojik olarak değil kişilik eğilimi olarak araştırılmıştır. Bu durum pozitif duyguların narsistik kişilik eğilimi üzerinde açıklayıcılığının daha fazla olmasında önemli bir etken olabilir. Narsistik kişilik bozukluğuna sahip bireylerde, benlik saygılarının kolay zedelenebilir olmasından dolayı utanç, aşağılanmış olma ve depresif duygular gibi negatif duyguları yaşama olasılığı yüksek olabilmektedir (Köroğlu, 2007: 99). Ancak bu araştırmada, pozitif duygu durumları patolojik olmayan narsistik kişilik özellikleri üzerinde etkili olmuş görünmektedir. Dolayısıyla bu araştırmada kullanılan ölçeğin narsistik kişilik eğilimlerini ölçüyor olmasının araştırma sonuçlarını etkilemiş olduğu söylenebilir.

14. Örneklem grubundaki niversite ğrencilerinin yaşam doyumlarının narsistik kişilik eğilimlerinin yordayıcılığına ilişkin tartışma ve yorum:

Katılımcıların yaşam doyumlarının narsistik kişilik eğilimini oluşturan; üstünlük, sömürücülük, hak iddia etme, kendine yeterlik, otorite, teşhircilik

üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Araştırma sonucunda yaşam doyumu ve narsistik kişilik eğilimi arasındaki ilişki düzeyi çok düşük bulunmuştur. Yordayıcılık olmadığı belirlenmiştir.

Kopelman ve arkadaşları (1991), Giacomini ve Jordan (2016) ve Akıncı (2015)'nin araştırma bulguları bu bulgudan farklılık göstermektedir. Kopelman ve arkadaşları (1991), narsistik kişilik eğilimleri ve yaşam doyumunun ilişkisini araştırdıkları araştırmalarında ikili arasında anlamlı ve ters yönde bir ilişki bulmuşlardır. Akıncı (2015), büyüklenmecî narsisizm ve yaşam doyumu arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Giacomini ve Jordan (2016) ise yaşam doyumu ve narsistik kişilik eğilimi arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu belirtmişlerdir. Bu farklı bulgular yaşam doyumu ve narsisizm arasında diğer bazı değişkenlerin (yaş, sosyo- kültürel farklılıklar, ekonomik düzey, eğitim seviyesi) etkili olabileceğini düşündürmektedir. Akıncı (2015), araştırmasını 18 ve 75 arası farklı eğitim seviyesinden katılımcılarla gerçekleştirmiştir. Bu araştırmanın bulgusundan farklı bir bulguya ulaşması bundan kaynaklanmış olabilir. Kopelman ve arkadaşları (1991) ile Giacomini ve Jordan (2016)'ın araştırmasının örneklem grubu ile bu araştırmanın örneklem grubu arasında sosyo- kültürel ve ekonomik farklılıkların bulunduğu düşünülmektedir. Uygulamalar, farklı araştırma gruplarında farklı sonuçlar verebilmektedir.

Öznel iyi-oluşun bilişsel unsurunu oluşturan yaşam doyumu, duyuşsal unsurlara göre daha durağan bir nitelik taşımaktadır (Çivitci, 2012: 4). Yaşam doyumu, kişinin algılamaları ve değerlendirmelerinden etkilenmektedir (Köker, 1991: 20). Bu araştırmanın örneklem grubunu gençlik döneminde bulunan üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Bu çağda benlik kavramı sürekli iniş çıkış ve dalgalanma göstermektedir. Çünkü genç kendine yakışan bir kimlik aramaktadır (Yörükoğlu, 2007: 104). Bu durum, yaşam doyumunun narsistik kişilik eğilimleri yordamamasının sebebi olarak düşünülebilir.

15. Örnekleme grubundaki üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne baba tutumlarının narsistik kişilik eğilimlerinin yordayıcılığına ilişkin tartışma ve yorum:

Katılımcıların algıladıkları anne baba tutumlarının narsistik kişilik eğilimini oluşturan; üstünlük, sömürücülük, hak iddia etme, kendine yeterlik, otorite, teşhircilik üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Araştırma sonucunda, algılanan anne baba tutumları ile narsistik kişilik eğilimleri arasında ilişki bulunamamıştır. Katılımcıların algıladıkları anne baba tutumlarının narsistik kişilik eğilimlerinin anlamlı bir yordayıcısı olmadığı belirlenmiştir.

Watson ve arkadaşları (1992) ile Cramer (2011)'in araştırma bulguları bu bulgudan farklılık göstermektedir. Modern ebeveynlerin duygusal uzaklıkla beraber çocuğu ailenin gözdesi olduğuna inandırma çalışmalarının narsistik kişilik eğiliminin oluşmasında önemli bir etken olduğu belirtilmiştir (Lasch, 2006: 93). Yapılan bu araştırmanın bulgusunun literatürdeki bilgiden ve diğer araştırma bulgularından farklılık göstermesinin kültürel farklılıklardan kaynaklandığı düşünülmektedir. Anne baba tutumlarına ilişkin çalışmalar bazen kültür içindeki farklılıkların kültürler arasındaki farklılıklar kadar önemli olabileceğini, bu sebeple içinde bulunulan kültürel bağlamın özenli bir şekilde incelenmesi gerektiğini belirtmektedir (Dornbusch ve ark. 1988, Steinberg ve ark. 1991; Akt: Yılmaz, 2000: 163).

Ebeveynlerin; çocuklarının sosyal, duygusal, zihinsel ve ahlaki gelişimlerinde hem genetik hem de çevresel faktörlerden biri olmaları dolayısıyla önemli bir etkiye sahip oldukları düşünülmektedir. Ebeveynler her bir anne babalık tutum ve davranışlarına, içinde yaşadıkları kültürün öngördüğü sosyalleşme amacına uygun olarak başvurumaktadırlar (Sümer vd., 2010: 44). Türk toplumunda bireyin, toplumda yaşayan diğer insanlarla uyum içinde olması beklenmekte ve çocuğun toplumsallaşması bu değerler çerçevesinde gerçekleşmektedir (Aslan ve Cansever, 2007: 116). Diğer insanlarla uyumlu ve topluma yönelik yetiştirilen çocukta narsistik kişilik eğilimlerinin oluşmayacağı düşünülmektedir.

Narsistik kişiliğin oluşumuna; duygusal uzaklık ile birlikte çocuğu ailenin gözdesi olduğuna inandırma çabası içinde olan (Lasch, 2006: 93); soğuk ve reddedici ebeveyn davranışları etki etmektedir (Kernberg, 2012: 205). Türk toplumunda ise sanayileşme ile birlikte çocuğun ailedeki değeri artmış, aile; çocuğun sevgi, ait olma, özerklik gibi psikolojik ihtiyaçlarını karşılandığı bir kurum halini almıştır (Kağıtçıbaşı, 1996; Akt: Eryılmaz, 2010: 27). Türk aile yapısında anne baba tutumlarının, çocuğuna karşı ilgili, sevecen ve aynı zamanda bağımsızlığını destekleyici bir rol üstlendiği düşünülmektedir. Algılanan anne baba tutumlarının narsistik kişilik eğilimleri ile ilişki düzeyinin çok düşük çıkması ve yordayıcılığının bulunmaması; Türk aile yapısına ait özelliklerden kaynaklanmış olabilir.

BÖLÜM 6

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen sonuçlara ve önerilere yer verilmiştir. Ulaşılan sonuçlar ilk olarak araştırmanın bağımlı değişkenleri olan narsistik kişilik eğilimleri, öznel iyi oluş ve algılanan anne baba tutumları ile bağımsız değişkenleri olan cinsiyet, yaş, fakülte ve sınıf seviyesine göre farklılaşma durumlarına göre sunulmuştur. Daha sonra katılımcıların algıladıkları anne baba tutumlarının ve öznel iyi oluş durumlarının (pozitif- negatif duygu durumu ve yaşam doyumu aracılığıyla) narsistik kişilik eğilimlerini yordama gücü ele alınmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara aşağıda yer verilmiştir.

6.1 Sonuçlar

Araştırma bulguları incelendiğinde genel narsistik kişilik eğiliminin cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ancak alt boyutların farklılaştığı bulunmuştur. Kadınların üstünlük ve sömürücülük alt boyutlarında erkeklere göre daha narsistik kişiliğe sahip oldukları; erkeklerin de hak iddia etme ve kendine yeterlik alt boyutlarında kadınlara göre daha narsistik kişiliğe sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Öznel iyi oluşun cinsiyet değişkenine göre değişmediği ortaya çıkmıştır. Alt boyutlar incelendiğinde ise yaşam doyumunun cinsiyete göre farklılaşmadığı ancak negatif ve pozitif duygu durumunun cinsiyete göre farklılaştığı bulunmuştur. Kadınların erkeklere göre daha pozitif duygulara, erkeklerin ise kadınlara göre daha negatif duygulara sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Algılanan anne baba tutumlarının da cinsiyete göre farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Erkeklerin kadınlara göre anne babalarını daha kabul edici/ ilgili ve denetleyici algıladıkları; psikolojik özerklik boyutunun ise kadınların lehine farklılaştığı bulunmuştur.

Yaş değişkenine göre genel narsistik kişilik eğilimlerinin anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Alt boyutlar incelendiğinde ise teşhircilik alt boyutunun yaş değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur. Teşhircilik alt boyutunda; 19 ve altı yaş grubunun, 22 yaş grubuna göre daha narsistik kişiliğe sahip oldukları belirlenmiştir. Öznel iyi oluşun ve alt boyutlarının yaş

değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Algılanan anne baba tutumlarının yaş değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur. 19 ve altı yaş grubunun anne babalarının diğer yaş gruplarına göre daha kabul edici/ ilgili ve denetleyici oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrenim görülen fakülteye göre genel narsistik kişilik eğiliminin anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur. Ayrıca alt boyutlardan üstünlük, hak iddia etme ve kendine yeterliğin de öğrenim görülen fakülteye göre anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir. Üstünlük alt boyutunda, İlahiyat Fakültesi katılımcılarının İİBF katılımcılarına göre daha narsist kişiliğe sahip oldukları; hak iddia etme alt boyutunda, Mühendislik Fakültesi katılımcılarının Eğitim Fakültesi katılımcılarına göre daha narsist kişiliğe sahip oldukları; kendine yeterlik alt boyutunda, İlahiyat Fakültesi katılımcılarının en yüksek, İİBF katılımcılarının ise en düşük narsistik kişiliğe sahip oldukları bulunmuştur. Öznel iyi oluş ve alt boyutlarından negatif duygu durumunun öğrenim görülen fakülteye göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ancak alt boyutlardan yaşam doyumu ve pozitif duygu durumunun anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir. İİBF katılımcılarının diğer katılımcılara göre daha fazla pozitif duygulara, İlahiyat Fakültesi katılımcılarının daha az pozitif duygulara sahip oldukları; İlahiyat Fakültesi katılımcılarının diğer katılımcılara göre daha fazla yaşam doyumuna sahip oldukları bulunmuştur. Algılanan anne baba tutumlarının öğrenim görülen fakülteye göre anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir. Kabul/ ilgili alt boyutunda; İİBF katılımcılarının anne babalarının daha fazla kabul edici ve ilgili oldukları, İlahiyat Fakültesi katılımcılarının ise anne babalarının daha az kabul edici ve ilgili oldukları bulunmuştur. Denetleme alt boyutunda; Mühendislik Fakültesi katılımcılarının anne babalarının daha az denetleyici oldukları ortaya çıkmıştır. Psikolojik özerklik alt boyutunun İİBF katılımcılarının aleyhine farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrenim görülen sınıf seviyesine göre genel narsistik kişilik eğiliminin farklılaşmadığı ancak teşhircilik alt boyutunun sınıf seviyesine göre farklılaştığı bulunmuştur. 4.sınıfların 2.sınıflara göre kendine yeterlik alt boyutunda daha narsistik kişiliğe sahip oldukları tespit edilmiştir. Öznel iyi oluşun ve alt boyutlarının

sınıf seviyesine göre anlamlı olarak farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Algılanan anne baba tutumlarının öğrenim görülen sınıf seviyesine göre anlamlı olarak farklılaştığı bulunmuştur. Kabul/ilgi ve denetleme alt boyutunun 2. sınıf katılımcıları lehine anlamlı olarak farklılaştığı ortaya çıkmıştır. Psikolojik özerklik alt boyutunda; 2. ve 3.sınıf katılımcıları arasında 3.sınıf katılımcılarının lehine bir farklılaşma olduğu bulunmuştur.

Öznel iyi oluşun narsistik kişilik eğilimleri yordama düzeyi yaşam doyumu, pozitif duygu durumu ve negatif duygu durumu alt boyutları ile incelenmiş, yordama düzeyinin çok düşük olduğu bulunmuştur. Yaşam doyumunun narsistik kişilik eğilimlerin alt boyutları üzerinde yordayıcılığı bulunmamış; pozitif ve negatif duyguların ise kendine yeterlik, hak iddia etme, üstünlük ve sömürücülük alt boyutları üzerinde çok az etkili yordayıcılığı bulunmuştur. Algılanan anne baba tutumlarının alt boyutlarının (kabul/ ilgi, denetleme ve psikolojik özerklik) da narsistik kişilik eğilimlerin alt boyutları ile (üstünlük, teşhircilik, otorite, sömürücülük, hak iddia etme ve kendine yeterlik) ile olan ilişki düzeyi çok düşük çıkmıştır. Algılanan anne baba tutumlarının narsistik kişilik eğilimleri yordamadığı belirlenmiştir.

6.2 Öneriler

Araştırmadan elde edilen bu sonuçlara göre eğitimcilere, anne babalara ve araştırmacılara yönelik bazı önerilerde bulunulmuştur:

1. Kadınlarda üstünlük ve sömürücülük alt boyutlarındaki yüksek narsisizme ilişkin farkındalık sağlayıcı ve önleyici eğitim programlarının yapılması,
2. Erkeklerde negatif duyguların fazla olmasının altında yatan sebeplerin belirlenip giderilmesine ilişkin çalışmaların yapılması,
3. İlahiyat ve mühendislik fakültesi gibi fakültelere yönelik üstünlük alt boyutunda narsisizmin farkındalığının sağlanması ve azaltılmasına yönelik eğitim programlarının, seminer, konferans, panel gibi çalışmaların düzenlenmesi,

4. İlahiyat fakültesinde pozitif duygunun az olmasının sebeplerinin belirlenmesi ve belirlenen sebepler dikkate alınarak pozitif duyguların artırılmasına yönelik çalışmaların yapılmasına,
5. Anne baba eğitimlerinde narsisizmin alt boyutları olan üstünlük ve hak iddia etme alt boyutlarının dezavantajlarına ilişkin bilgilendirici çalışmaların yapılması,
6. Anne baba tutumlarının çocukların benlik kavramının gelişiminde ve psikolojik sağlığında etkili olması nedeniyle sağlıklı ebeveyn tutumlarının medya ve kamu spotları aracılığıyla anlatılması,
7. Üniversitelerde uygulanacak psiko- eğitim programları ile öğrencilerin öznel iyi oluşlarını artmasına katkıda bulunulacak çalışmaların yapılması,
8. Gençlerde öznel iyi oluşu desteklemek için anne- baba eğitimlerinde demokratik anne baba tutumlarının artırılmasına yönelik çalışmaların yapılması,
9. Benzer araştırmaların, farklı eğitim seviyesinde ve farklı yaş gruplarında bireylerle yapılması,
10. Üniversite öğrencilerinde narsistik kişilik eğilimine ilişkin yapılacak araştırmalarda, farklı örneklem gruplarıyla benzer çalışmaların yapılması,
11. Bu araştırma nicel araştırmanın betimsel modeli kullanılarak yapılmıştır. Bu konu ile ilgili nitel araştırmaların yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

1. Akın, A. ve Akın, Ü. (2015). Arkadaşlık Kalitesi ve Öznel Mutluluk: Öznel Zindeliğin Aracılık Rolü. *Eğitim ve Bilim*, 40 (177), 233-242.
2. Akıncı, İ. (2015). *The Relationship Between The Types of Narcissism and Psychological Well-Being: The Roles of Emotions and Difficulties in Emotion Regulation*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
3. Aktaş, S. (2011). *9. Sınıfta Anne Baba Tutumları ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
4. Altun, R. (2015). *Üniversite Öğrencilerinde Dindarlık ve Narsisizm İlişkisi (Sinop Örneği)*. Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
5. Ames, D. R., Rose, P. ve Anderson, P.C. (2006). The NPI-16 as A Short Measure of Narcissism. *Journal of Research in Personality*, 40, 440-450.
6. Andre, C. ve Lelord, F. (2007). *Zor Kişiliklerle Yaşamak (16. Baskı)*, Rıfat Madenci (Çev.). İstanbul: İletişim Yayıncılık.
7. Ang, P. R., Tan, A. K. ve Mansor, A. T. (2011). Normative Beliefs About Aggression As A Mediator of Narcissistic Exploitativeness and Cyberbullying. *Journal of Interpersonal Violence*, 26 (13), 2619- 2634.
8. Argyle, M., ve Lu, L. (1990). The Happiness of Extraverts. *Personality and Individual Differences*, 11(10), 1011-1017.
9. Arie, M., Haruvi, Catalan, L. ve Apter, A. (2005). Personality and Suicidal Behavior in Adolescence. *Clinical Neuropsychiatry*, 2 (1), 37- 47
10. Aslan, N., ve Cansever, B. A. (2007). Okuldaki Sosyal Etkinliklere Katılımda Ebeveyn Çocuk Etkileşimi Kültürlerarası Bir Karşılaştırma. *Ege Eğitim Dergisi*, 8(1), 113- 130.
11. Atay, S. (2010). *Çalışan Narsist*. İstanbul: Namar Yayıncılık.
12. Aunola, K., Stattin, H. ve Nurmi, J. E. (2000). Parenting Styles and Adolescents' Achievement Strategies. *Journal of Adolescence*, 23(2), 205-222.

13. Ayan, D. (2010). *Narsisizmin Network Yeteneği İle Uluslararasılaşma Tutumu Arasındaki İlişki Üzerindeki Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
14. Balcı, A. (2010). *Sosyal Bilimlerde Araştırma: Yöntem, Teknik ve İlkeler*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
15. Barry, C.T., Frick, P.J., Adler, K.K. ve Grafeman, S.J. (2007). The Predictive Utility of Narcissism Among Children and Adolescents: Evidence For A Distinction Between Adaptive and Maladaptive Narcissism. *J Child Fam Stud*, 16, 508-521.
16. Baumrind, D. (1966). Effects of Authoritative Parental Control on Child Behavior. *Child Development*, 887-907.
17. Baumrind, D. (1971). Harmonious Parents and Their Preschool Children. *Developmental Psychology*, 4 (1), 99-102.
18. Biricik, Z. (2011). *Üniversite Öğrencilerinde Algılanan Anne Baba Tutumları ile Uyum Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
19. Bleiberg, E. (1994). Normal and Pathological Narcissism in Adolescence. *American Journal of Psychotherapy*, 48(1), 30-51.
20. Bogart, M. L., Benotsch, G. E. ve Pavlovic, D. J. (2004). Feeling Superior But Threatened: The Relation of Narcissism to Social Comparison. *Basic and Applied Social Psychology*, 26 (1), 35-44.
21. Brown, P.R. (2004). Vengeance is Mine: Narcissism, Vengeance, and The Tendency to Forgive. *Journal of Research in Personality*, 38, 576–584.
22. Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri (9. Baskı)*. İstanbul: Pegem Yayıncılık.
23. Campbell, K.W., Reeder, G. D., Sedikides, C. ve Elliot, J.A. (2000). Narcissism and Comparative Self-Enhancement Strategies. *Journal of Research In Personality*, 34, 329-347.
24. Campbell, K.W., Goodie, S.A. and Foster, D.J. (2004). Narcissism, Confidence, and Risk Attitude. *Journal of Behavioral Decision Making*, 17, 297- 311.
25. Carpenter, C. J. (2012). Narcissism on Facebook: Self- Promotional and Anti-Social Behavior. *Personality and Individual Differences*, 52 (2012), 482- 486.

26. Cenk, D. S. (2008). *The Relationship Between Parenting Style, Gender and Academic Achievement With Optimism Among Adolescents*. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
27. Cenkseven, F. ve Akbaş, T. (2013). Üniversite Öğrencilerinde Öznel ve Psikolojik İyi Olmanın Yordayıcılarının İncelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(27), 43-65.
28. Cihangiroğlu, N. (2012). Narsistik Kişilik ile Kurumsal Bağlılık Arasında Bir İlişki Var mıdır?. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 11(2).
29. Cramer, P. (2011). Young Adult Narcissism: A 20 Year Longitudinal Study of The Contribution of Parenting Styles, Preschool Precursors of Narcissism and Denial. *Journal of Research in Personality* 45(1), 19-28.
30. Çivitci, A. (2009). İlköğretim Öğrencilerinde Yaşam Doyumu: Bazı Kişisel ve Ailesel Özelliklerin Rolü. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 29-52.
31. Delic, L., Novak, P., Kovacic, J. ve Avsec, A. (2011). Self –Reported Emotional and Social Intelligence and Empathy as Distinctive Predictors of Narcissism. *Psychological Topics* 20, 3, 477- 488.
32. Deniz, M. E., Arslan, C., Özyeşil, Z. ve İzmirli, M. (2012). Öz Anlayış, Yaşam Doyumu, Negatif ve Pozitif Duygu: Türk ve Diğer Ülke Üniversite Öğrencileri Arasında Bir Karşılaştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12 (23), 428-446.
33. Diener, Ed. (2009). The Subjective Well Being: The Collected Works of Ed Diener. *Social Indicators Research Series*, 37.
34. Diener, Ed., Emmons, R. A. , Larsen, R. J. ve Griffin, S. (1985). The Satisfaction With Life Scale. *Journal of Personality Assessment*, 49 (1), 71- 75.
35. Diener, Ed. ve Diener, M. (1995). Cross- Cultural Correlates of Life Satisfaction and Self Esteem. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68, 653- 663.
36. Diener, Ed., Sapyta, J. J. ve Suh, E. (1998). Subjective Well-Being is Essential to Wellbeing. *Psychological Inquiry*, 9, 33-37.

37. Diener, Ed., Suh, M. E., Lucas, E. R. ve Smith, L. H. (1999). Subjective Well Being: Three Decades of Progress. *Psychological Bulletin of American Psychological Association*, 125 (2), 276-302.
38. Diener, E. ve Diener, M. (2009). Cross-Cultural Correlates of Life Satisfaction And Self-Esteem. In *Culture and Well-Being* (pp. 71-91). Springer Netherlands.
39. Diener, Ed., Tay, L. ve Oishi, S. (2013). Rising Income and The Subjective Well-Being of Nations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 104(2), 247-276.
40. Dilmaç, B. (2009). Sanal Zorbalığı Yordayan Psikolojik İhtiyaçlar: Lisans Öğrencileri İçin Bir Ön Çalışma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 9 (3), 1291- 1325.
41. Doğan, T. (2013). Beş Faktör Kişilik Özellikleri ve Öznel İyi Oluş. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 14(1), 56-64.
42. Dokuyan, M. (2016). 12. Sınıf Öğrencilerinde Algılanan Anne-Baba Tutumları ile Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2 (2), 1- 21.
43. Duman, S. (2016). *Üniversite Öğrencilerinde Öznel İyi Oluş ve Benlik Saygısının Stresle Başa Çıkma Tarzlarıyla İlişkinin İncelenmesi*. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
44. Edelstein, S.R., Newton, J.N. ve Stewart J. A. (2012). Narcissism in Midlife: Longitudinal Changes in and Correlates of Women's Narcissistic Personality Traits. *Journal of Personality*, 80 (5), 1179- 1205.
45. Ekşi, F. (2012). Narsistik Kişilik Özelliklerinin İnternet Bağımlılığı ve Siber Zorbalığı Yordama Düzeyinin Yol Analizi ile İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri* 12 (3), 1683- 1706.
46. Eldeklioğlu, J. (1996). *Karar Stratejileri ile Ana-Baba Tutumları Arasındaki İlişki*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
47. Emmons, R. A. (1984). Factor Analysis and Construct Validity of The NPI. *Journal of Personality Assesment*, 48 (3), 291- 299.
48. Eryılmaz, A. (2010). Aile Yapısı Ergeni Mutlu Eder mi? Aile ve Toplum Eğitim- Kültür ve Araştırma Dergisi, Temmuz- Ağustos- Eylül, 21- 30.

49. Eryılmaz, A. (2012). Ergenler Öznel İyi Oluş Düzeylerini Çevreyle İlişkiler Aracılığıyla Nasıl Arttırırlar? *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 11(4), 407-414.
50. Eryılmaz, A. Doğan, T. (2012). İş Yaşamında Öznel İyi Oluş: Utrecht İşe Bağlılık Ölçeğinin Psikometrik Niteliklerinin İncelenmesi. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 15(1).
51. Eryılmaz, A. ve Atak, H. (2011). Ergen Öznel İyi Oluşunun Özsaygı ve İyimserlik Eğilimi ile İlişkinin İncelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (37), 170-181.
52. Eryılmaz, A. ve Ercan, L. (2011). Öznel İyi Oluşun Cinsiyet, Yaş Grupları ve Kişilik Özellikleri Açısından İncelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (36), 139-151.
53. Freud, S. (2010). *Narsizm Üzerine ve Schreber Vakası (3. Baskı)*, Banu Büyükkal, Saffet Murat Tura (Çev.). İstanbul: Metis Yayıncılık.
54. Fromm, E. (2014). *Sevgi ve Şiddetin Kaynağı (9. Baskı)*, Yurdanur Salman ve Nalan İçten (Çev.). İstanbul: Payel Yayınevi.
55. Furnham, A., ve Cheng, H. (2000). Perceived Parental Behaviour, Self-Esteem And Happiness. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 35(10), 463-470.
56. Gebauer, E.J., Sedikides, C., Verplanken, B. ve Maio, R.G. (2012). Communal Narcissism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 103(5), 854-878.
57. Geçtan, E. (2010). *Psikodinamik Psikiyatri ve Normaldışı Davranışlar (19. Baskı)*. İstanbul: Metis Yayıncılık.
58. Gençöz, T. (2000). Pozitif ve Negatif Duygu Durum Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 15 (46), 19- 28.
59. Giacomini, M. ve Jordan, C. H. (2016). Self-Focused and Feeling Fine: Assessing State Narcissism and Its Relation to Well-Being. *Journal of Research in Personality*, 63, 12-21.
60. Goodboy, K. A. ve Martin, M. M. (2015). The Personality Profile of A Cyberbully: Examining The Dark Triad. *Computers in Human Behavior*, 49, 1-4.

61. Gökmenoğlu, E. (2011). *Üniversite Öğrencilerinin Utangaçlık Düzeyleri ile Algıladıkları Anne Baba Tutumu Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
62. Güler, Ç. Y., ve Gazioğlu, A. E. İ. (2008). Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Öğrencilerinde Öznel İyi Olma Hali, Psikiyatrik Belirtiler ve Bazı Kişilik Özellikleri: Karşılaştırmalı Bir Çalışma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23.
63. Gün, Z. ve Bayraktar, F. (2008). Türkiye’de İç Göçün Ergenlerin Uyumundaki Rolü. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 19 (2), 167- 176.
64. Gündoğdu, R., ve Yavuzer, Y. (2012). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öznel İyi Oluş ve Psikolojik İhtiyaçlarının Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 23, 115-131.
65. Hacıömeroğlu, B. (2008). *Algılanan Anne Baba Tutumları, Sorumluluk Algısı ve Yaşam Olaylarının Obsesif Kompulsif Belirtileri Yordama Gücü: Bilişsel Modelin Sınanması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
66. Hamarta, E., Baltacı, Ö., Üre, Ö. ve Demirbaş, E. (2010). Lise Öğrencilerinin Utangaçlıklarının Algılanan Anne Baba Tutumları ve Problem Çözme Yaklaşımları Açısından İncelenmesi. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, 73-82.
67. Hamedoğlu, M. A. (2009). *Örgütsel Narsizim Düzeyine İlişkin Yönetici ve Öğretmen Algıları*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
68. Haybron, M. D. (2000). Two Philosophical Problems in The Study of Happiness. *Journal of Happiness Studies*, 1, 207-225.
69. Heaven, P. ve Ciarrochi, J. (2008). Parental Styles, Gender and The Development of Hope and Self-Esteem. *European Journal of Personality*, 22(8), 707-724.
70. İlhan, T. ve Özbay, Y. (2010). Yaşam Amaçlarının ve Psikolojik İhtiyaç Doyumunun Öznel İyi Oluş Üzerindeki Yordayıcı Rolü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(34), 109-118.

71. Jalali, Z. ve Heidari, A. (2016). The Relationship Between Happiness, Subjective Well-Being, Creativity and Job Performance of Primary School Teachers in Ramhormoz City. *International Education Studies*, 9(6), 45.
72. Kansi, J. (2003). *The Narcissistic Personality Inventory: Applicability in A Swedish Population Sample. Scandinavian Journal of Psychology*, 44, 441-448.
73. Keleşoğlu, Ö. (2008). *Bireylerin Anne Baba Tutumları ile Duygusal Zeka Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
74. Kernberg, O. (2012). *Sınır Durumlar ve Patolojik Narsisizm*, Mustafa Atakay (Çev.). İstanbul: Metis Yayıncılık.
75. Kılıç, M. (2013). *Gerçek Yaşam Tadında: Gelişim Dönemleri 2, Erinlik ve Ergenlik*. Ankara: Pegem Akademi.
76. Khalek, A. M. (2011). Religiosity, Subjective Well-Being, Self-Esteem, and Anxiety Among Kuwaiti Muslim Adolescents. *Mental Health, Religion and Culture*, 14(2), 129-140.
77. Kohut, H. (2004). *Kendiliğin Çözümlemesi*, Cem Atbaşoğlu, Banu Büyükkal, Cüneyt İşcan (Çev.). İstanbul: Metis Yayıncılık.
78. Kohut, H. (2006). *Kendiliğin Yeniden Yapılanması*, Oğuz Cebeci (Çev.). İstanbul: Metis Yayıncılık.
79. Kopelman, R. E. ve Mullins, L. S. (1991). Is Narcissism Inversely Related to Satisfaction ? An Examination of Data From Two U. S. Samples. *The Journal of Psychology*, 126 (2), 121- 130.
80. Köker, S. (1991). *Normal ve Sorunlu Ergenlerin Yaşam Doyumu Düzeylerinin Karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
81. Köroğlu, E. (2007). *Kişilik Bozuklukları*. Ankara: HYB Yayıncılık.
82. Krizan, Z. ve Johar, O. (2012). Envy Divides The Two Faces of Narcissism. *Journal of Personality*, 80 (5), 1415- 1451.
83. Kross, E., Verduyn, P., Demiralp, E., Park, J., Lee, S.D., Lin, N., Shablack, H., Jonides, J. ve Ybarra, O. (2013). Facebook Use Predicts Declines in Subjective Well-Being in Young Adults. *Plos One*, 8 (8), 1-7.

84. Kulaksızoğlu, A. (2014). *Ergenlik Psikolojisi (16. Basım)*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
85. Kuzgun, Y. (2009). *Meslek Gelişimi ve Danışmanlığı (3. Basım)*. Ankara: Nobel Yayınevi.
86. Lamborn, D. S., Mounts, S. N., Steinberg, L. ve Dornbusch, M. S. (1991). Patterns of Competence and Adjustment Among Adolescents from Authoritative, Authoritarian, Indulgent, and Neglectful Families. *Child Development, 62*, 1049- 1065.
87. Lamkin, J., Lavner, J. A., ve Shaffer, A. (2016). Narcissism and Observed Communication in Couples. *Personality and Individual Differences*, doi:10.1016/j.paid.2016.09.046.
88. Lasch, C. (2006). *Narsisizm Kültürü*, Suzan Öztürk ve Ümit Hüsrev Yolsal (Çev.). Ankara: Bilim ve Sanat Yayıncılık.
89. Lau, S. L. K. ve Marsee, A. M. (2013). Exploring Narcissism, Psycopathy, and Machiavellianism in Youth: Examination of Associations with Antisocial Behavior and Aggression. *J. Child Fam Stud, 22*, 355- 367.
90. Lewis, M., Haviland-Jones, M. J. ve Barrett, L. F. (2008). *Handbook of Emotions (3. Basım)*. New York: The Guilford Press.
91. Mathieu, C. ve St-Jean, T. (2013). Entrepreneurial Personality: The Role of Narcissism. *Personality and Individual Differences, 55 (5)*, 527- 531.
92. Meier, L. L. ve Semmer, K. N. (2012). Lack of Reciprocity and Strain: Narcissism As A Moderator of The Association Between Feeling Under-Benefited and Irritation. *Work and Stress, 26 (1)*, 56-67.
93. Miller, D.J., Price, J., Gentile, B., Lynam, R.D. ve Campbell, K.W. (2012). Grandiose and Vulnerable Narcissism from The Perspective of The Interpersonal Circumplex. *Personality and Individual Differences, 53*, 507-512.
94. Morsümbül, Ü. (2013). Benlik Kurgularının Ergenlerin Yaşam Doyumu ve Depresyon Düzeylerine Olan Etkisi. *Klinik Psikiyatri, 16*, 18-26.
95. Nazlı, S. (2011). *Aile Danışmanlığı (7. Baskı)*. Ankara: Anı Yayıncılık.
96. Odacı, H., ve Çıkrıkçı, Ö. (2014). Problematic Internet Use in Terms of Gender, Attachment Styles and Subjective Well-Being in University Students. *Computers in Human Behavior, 32*, 61-66.

97. Okçu, T.N.(2007). *Özsaygı, Siyasal Etkinlik ve Anne-Baba Tutumları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sabancı Üniversitesi Siyaset Bilimi Enstitüsü, İstanbul.
98. Onur, B. (2004). *Gelişim Psikolojisi: Yetişkinlik, Yaşlılık ve Ölüm (6. Baskı)*. Ankara: İmge Kitabevi
99. Öngen, B., ve Aytaç, S. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları ve Yaşam Değerleri İlişkisi. *Sosyoloji Konferansları*, (48), 1-18.
100. Özel, İ. (2014). Dindarlarda Narsisizm: Yüksek Din Eğitimi Alan Öğrenciler Üzerine Bir Araştırma. *Journal of International Social Research*, 7(32).
101. Özen, D. Ş., ve Temizsu, E. (2010). Anksiyete ve Depresif Bozukluklarda Örtüşen ve Ayrışan Belirtiler. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 2(1),1- 14.
102. Özgüven, İ. E. (2010). *Ailede İletişim ve Yaşam*. İstanbul: PDREM Yayınları.
103. Öztürk, O. (1997). *Ruh Sağlığı ve Bozuklukları (7. Baskı)*. Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
104. Panek, E. T., Nardis, Y. ve Konrath, S. (2012). Mirror or Megaphone? How Relationships Between Narcissism and Social Networking Site Use Differ on Facebook and Twitter. *Computers in Human Behavior*, 29 (5), 2004- 2012.
105. Paul, R. (2002). The Happy and Unhappy Faces of Narcissism. *Personality and Individual Differences*, 33(3), 379-392.
106. Raskin, R. ve Terry, H. (1988). A Principal-Component Analysis of The Narcissistic Personality Inventory and Further Evidence of Its Construct Validity. *Journal of Personality and Social Psychology Bulletin*, 27, 151–161.
107. Raskin, R., Novacek, J. ve Hogan, R. (1991). Narcissistic Self-Esteem Management. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60 (6), 911- 918.
108. Rhodewalt, F. ve Morf, C. C. (1998). On Self Aggrandizement and Anger: A Temporal Analysis of Narcissism and Affective Reactions to Success and Failure. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74 (3), 672-685.
109. Rohmann, E., Bierhoff H.W. ve Schmohr, M. (2012). Narcissism and Perceived Inequity in Attractiveness in Romantic Relationships. *European Psychologist*, 16(4), 295–302.

110. Saruhan, N. (1996). *Ankara il merkezinde lise son sınıfa devam eden öğrencilerin atılganlıkları ile anan baba tutumları arasındaki ilişkinin bazı değişkenlere göre incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
111. Satılmış, M. (2010). *Öğrencilerin Mükemmeliyetçilik Tutumları ile Anne Baba Tutumlarının Karşılaştırmalı İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
112. Schipper, M. (2010). *Erkek Acı Çeker Kadının Ruhu Duymaz*. Taciser Ulaş Belge ve Nurkalp Devrim (çev.). İstanbul: NTV Yayınları.
113. Schnieders, C. T. ve Gore, S. J. (2011). We Don't Want Your Kind Here: When People High in Narcissism Show Prejudice Against Immigrants. *Journal of Social, Evolutionary, and Cultural Psychology*, 5 (3), 175- 193.
114. Sedikides, C., Rudich, E.A., Gregg, A. P., Kumashiro, M. ve Rusbult, C. (2004). Are Normal Narcissists Psychologically Healthy?: Self-Esteem Matters. *Personality Processes and Individual Differences*, 87 (3), 400- 416.
115. Segrin, C., Wosidlo, A., Givertiz, M. ve Montgomery, N. (2013). Parent and Child Traits Associated with Overparenting. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 32(6), 569-595.
116. Steinberg, L., Elmen, D. J., Mounts, S. N. (1989). Authoritative Parenting, Psychosocial Maturity, and Academic Success Among Adolescents. *Child Development*, 60, 1424- 1436.
117. Sübaşı, G. (2007). Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Kaygıyı Yordayıcı Bazı Değişkenler. *Eğitim ve Bilim*, 32(144), 3-15.
118. Sümer, N., Gündoğdu Aktürk, E., ve Helvacı, E. (2010). Anne-Baba Tutum ve Davranışlarının Psikolojik Etkileri: Türkiye’de Yapılan Çalışmalara Toplu Bakış. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(25), 42-59.
119. Tay, L. ve Diener, Ed. (2011). Needs and S.W.B. Around The World. *Personality Processes and Individual Differences*, 101 (2), 354- 365.
120. Timuroğlu, M. K. (2005). *İşyerinde Narsisizm ve İş Tatmini İlişkisi: Bir Uygulama*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

121. Toksöz, E. (2010). *İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Zorbalık Eğilimleri Ve Aile Tutumu Arasındaki İlişkisi Üzerine Bir Araştırma: Eskişehir İli Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
122. Trumpeter, N. N., Watson P. J., O'Leary, B.J. ve Weathington, B.L. (2008). Self-Functioning and Perceived Parenting: Relations of Parental Emphathy and Love Inconsistency with Narcissism, Depression, and Self-Esteem. *The Journal of Genetic Psychology*, 169 (1), 51- 71.
123. Tuzgöl Dost, M. (2005). Ruh Sağlığı ve Öznel İyi Oluş. *Eurasian Journal of Educational Research*, 20, 223-231.
124. Tuzgöl Dost, M. (2006). Üniversite Öğrencilerinin Öznel İyi Oluş Düzeyleri. *Hacettepe Dergisi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 188-197.
125. Tuzgöl Dost, M. (2007). Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyumunun Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 132-142.
126. Türkmen, M. (2012). Öznel İyi Oluşun Yapısı ve Anababa Tutumları, Özsaygı ve Sosyal Destekle İlişkisi: Bir Model Sınaması. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2012 (9).
127. Twenge, J. M. (2009). *Ben Nesli*. Esra Öztürk (Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayıncılık.
128. Twenge, J. M. ve Campbell, W. K. (2003). Isn't It Fun to Get The Respect That We're Going to Deserve?" Narcissism, Social Rejection, and Aggression. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 29,261-272.
129. Twenge, J. M. ve Campbell, W. K.(2010). *Asrın Vebası: Narsisizm İleti*, Özlem Korkmaz (Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayıncılık.
130. Voltan Acar, N., Arıcıoğlu, A., Gültekin, F. ve Gençtanırım, D. (2008). Üniversite Öğrencilerinin Güvengenlik Düzeyinin İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35, 342-350.
131. Watson, D., Clark, L.A. ve Tellegen, A. (1988). Development and Validation of Brief Measures of Positive and Negative Affect: The Panas Scales. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54 (6), 1063- 1070.

132. Watson P.J., Little, T. ve Biderman Michael, D. (1992). Narcissism and Parenting Styles. *Psychoanalytic Psychology*, 9 (2), 231-244.
133. Watson, P. J., McKinney, J., Hawkins, C. ve Morris, R. J. (1988). Assertiveness and Narcissism. *Psychotherapy*, 25 (1), 125- 131.
134. Weiner, M. B., ve White, M. T. (1982). Depression As The Search for The Lost Self. *Psychotherapy: Theory, Research ve Practice*, 19(4), 491.
135. Whisman, M. A., Rhee, S. H., Hink, L., Boeldt, D. L., ve Johnson, D. P. (2013). Genetic and Environmental Influences on The Association Between Subjective Well-Being and Marital Adjustment. *Couple and Family Psychology: Research and Practice*, 3(1), 48.
136. Wink, P. (1991). Two Faces of Narcissism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61 (4), 590-597.
137. Yang, A., Wang, D., Li, T. ve Teng, F. (2008). The Impact of Adult Attachment and Parental Rearing on Subjective Well Being in Chinese Late Adolescents. *Social Behavior and Personality*, 36 (10), 1365-1378.
138. Yavuzer, H. (2014). *Ana Baba Okulu (19. Basım)*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
139. Yeşilyaprak, B. (2011). *Mesleki Rehberlik ve Kariyer Danışmanlığı: Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Pegem Yayıncılık
140. Yetim, Ü. (1993). Life Satisfaction: A Study Based on The Organization of Personal Projects. *Social Indicators Research*, 29(3), 277-289.
141. Yetim, Ü. (2001). *Toplumdan Bireye Mutluluk Resimleri*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
142. Yıldız, A. (2013). *Anne-Baba Tutumları ile Evlilik Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
143. Yılmaz, A. (2000). Anne- Baba Tutum Ölçeği'nin Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 7 (3), 160- 173.
144. Yılmaz, M. T. (2009). *Üniversite Öğrencilerinin Öz- Anlayışları ile Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
145. Yörükoğlu, A. (2007). *Aile ve Çocuk (7. Basım)*. İstanbul: Özgür Yayınları.

146. Yörükoğlu, A. (2007). *Gençlik Çağı Ruh Sağlığı ve Ruhsal Sorunları (12. Basım)*. İstanbul: Özgür Yayınları.
147. Yurттаş, A. (2010). *İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Zorbalık Eğilimleri İle Algıladıkları Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (İstanbul İli Kadıköy İlçesi Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
148. Zondag, J. H. (2006). Narcissism and Motivation for The Pastorate. *JET*, 19 (2), 227- 243.

EKLER

EK- 1: Kişisel Bilgi Formu

EK-2: Narsistik Kişilik Envanteri

EK-3: Yaşam Doyumu Ölçeği

EK-4: Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği

EK-5: Anne Baba Tutum Ölçeği

EK-6 : Anket Uygulama İzni

EK-1: Kişisel Bilgi Formu

Sevgili Öğrenci,

Aşağıda insanların kendilerini nasıl gördüklerine ve bazı kişilik özelliklerine ilişkin ifadeler yer almakta. Aşağıdaki her bir ifade çiftini okuduktan sonra, sizi en iyi yansıtan seçeneğe karar veriniz ve sizi en iyi yansıtan ifadenin sol tarafındaki A veya B şikkını daire içinde alınız. Burada doğru veya yanlış yanıt yok, yalnızca sizi daha iyi yansıtan ifade var. Lütfen hiçbir maddeyi boş bırakmayınız. Katkınız ve içten yanıtlarınız için teşekkürler...

Derya EKİCİ

Psikolojik Danışman

Cinsiyetiniz: (K) (E) Yaşınız: Sınıfınız: Fakülte:

EK-2: Narsistik Kişilik Envanteri

1. A: Birileri bana iltifat ettiğinde bazen utanırım.
B: İyi olduğumu biliyorum, çünkü herkes öyle olduğumu söylüyor.
2. A: Kalabalığın içine karışmayı tercih ederim.
B: İlgi odağı olmaktan hoşlanırım.
3. A: Birçok insandan ne daha iyiyim, ne daha kötüyüm.
B: Özel bir insan olduğumu düşünüyorum.
4. A: İnsanlar üzerine otorite kurmaktan hoşlanırım.
B: İnsanları yönlendirmek hoşuma gitmez.
5. A: İnsanları kolayca yönlendirebilirim.
B: İnsanları yönlendirmek hoşuma gitmez.
6. A: Hak ettiğim saygının gösterilmesi konusunda ısrarcıyım.
B: Genellikle hak ettiğim saygıyı görürüm.
7. A: Gösteriş yapmaktan sakınırım.
B: Fırsatını bulduğumda gösteriş yapmaya yatkındır.
8. A: Her zaman yaptığım şeyden eminimdir.
B: Bazen yaptığım şeyden emin olamam.
9. A: Bazen güzel hikayeler anlatırım.
B: Herkes benim hikayelerimi dinlemeyi sever.
10. A: Diğer insanlardan çok şey beklerim.
B: Diğer insanlar için bir şeyler yapmayı severim.
11. A: İlgi odağı olmaktan çok hoşlanırım.
B: İlgi odağı olmaktan rahatsız olurum.
12. A: Benim için otorite sahibi olmanın bir önemi yok.
B: İnsanların her zaman otoritemi kabul ettiğini görüyorum.
13. A: Önemli, büyük bir kişi olacağım.
B: Başarılı biri olacağımı umuyorum.
14. A: İnsanlar bazen onlara anlattığım şeylere inanırlar.
B: Herkesi inanmasını istediğim herhangi bir şeye inandırabilirim.
15. A: Diğer insanlardan daha yeterliyim.
B: Diğer insanlardan öğreneceğim çok şey var.
16. A: Ben de herkes gibiyim.
B: Olağanüstü biriyim.

EK-3: Yaşam Doyumu Ölçeği

Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	2	3	4	5	6	7

1.	Hayatım birçok yönden idealimdekine yakın	1	2	3	4	5	6	7
2.	Hayat şartlarım mükemmel	1	2	3	4	5	6	7
3.	Hayatımdan memnunum	1	2	3	4	5	6	7
4.	Hayattan şimdiye kadar istediğim önemli şeyleri elde ettim	1	2	3	4	5	6	7
5.	Eğer hayata yeniden başlasaydım hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim.	1	2	3	4	5	6	7

EK-4: Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği

Aşağıdaki duyguları genel olarak hayatınızda ne ölçüde hissettiğinizi işaretleyiniz.

	Hiç	Çok Az	Orta Düzeyde	Sıklıkla	Çok
İlgili					
Sıkıntılı					
Heyecanlı					
Mutsuz					
Güçlü					
Suçlu					
Ürkmüş					
Düşmanca					
Hevesli					
Gururlu					
Asabi					
Uyanık					
Utanmış					
İlhamlı					
Sinirli					
Kararlı					
Dikkatli					
Tedirgin					
Aktif					
Korkmuş					

EK-5: Anne Baba Tutum Ölçeği

Lütfen aşağıdaki tanımlamaları kendi anne babalarınızı düşünerek dikkatlice okuyunuz. Bu tanımlamaların, ailenizin size karşı olan davranışlarına ne ölçüde benzediğini düşünerek verilen derecelendirme sistemine göre daire içine alarak belirtiniz.

1=Tamamen benziyor. 2= Biraz benziyor. 3= Benzemiyor. 4= Hiç benzemiyor.

1. Herhangi bir sorunum olduğunda eminim annem ve babam bana yardım ederler.	1	2	3	4
2. Annem ve babam büyüklerle tartışmam gerektiğini söyler.	1	2	3	4
3. Annem ve babam her şeyin en iyisini yapmam için beni zorlar.	1	2	3	4
4. Annem ve babam herhangi bir tartışma sırasında başkalarını kızdırmamak için, susmam gerektiğini söyler.	1	2	3	4
5. Annem ve babam bazı konularda “sen kendin karar ver” derler.	1	2	3	4
6. Derslerimden ne zaman düşük not alsam, annem ve babam kızar.	1	2	3	4
7. Ders çalışırken anlayamadığım bir şey olduğunda annem ve babam bana yardım ederler.	1	2	3	4
8. Annem ve babam kendi görüşlerinin doğru olduğunu, bu görüşleri onlarla tartışmam gerektiğini söylerler.	1	2	3	4
9. Annem ve babam benden bir şey yapmamı istediklerinde, niçin bunu yapmam gerektiğini de açıklarlar.	1	2	3	4
10. Annem ve babamla her tartıştığimde bana “büyüdüğün zaman anlarsın” derler.	1	2	3	4
11. Derslerimden düşük not aldığımda annem ve babam beni daha çok çalışmam için desteklerler.	1	2	3	4
12. Annem ve babam yapmak istediklerim konusunda kendi	1	2	3	4

kendime karar vermeme izin verirler.				
13. Annem ve babam arkadaşlarımı tanırılar.	1	2	3	4
14. Annem ve babam istemedikleri bir şey yaptığımda, bana karşı soğuk davranırlar ve küserler.	1	2	3	4
15. Annem ve babam sadece benimle konuşmak için zaman ayırırlar.	1	2	3	4
16. Derslerimden düşük notlar aldığımda, annem ve babam öyle davranırlar ki suçluluk duyar e utanırım.	1	2	3	4
17. Ailemle birlikte hoşça vakit geçiririz.	1	2	3	4
18. Annemi ve babamı kızdıracak bir şey yaptığımda, onlarla birlikte yapmak istediğim şeyleri yapmama izin vermezler.	1	2	3	4

Aşağıdaki her ifadenin yanında bulunan kutulardan sadece size uygun olanın içine çarpı (X) işareti koyunuz.

19. Genel olarak annen ve baban okul zamanı hafta içinde gece arkadaşlarıyla bir yere gitmene izin verirler mi?

Evet

Hayır

Eğer cevabınız **Evet** ise aşağıdaki soruyu cevaplayınız.

Hafta içinde en geç saat kaç kadar gece dışarıda kalmanıza izin verilir?

(Pazartesi- Cuma arası)

20:00'dan önce

22:00-23:00 arası

20:00-21:00 arası

23:00 ya da daha geç

21:00-22:00 arası

İstediğim saate kadar

20. Genel olarak anne ve baban hafta sonları gece arkadaşlarıyla bir yere gitmene izin verirler mi?

Evet

Hayır

Eğer cevabınız **Evet** ise aşağıdaki soruyu cevaplayınız.

Hafta sonları en geç saat kaçta kadar gece dışarıda kalmanıza izin verirler?

20:00'dan önce

22:00-23:00 arası

20:00-21:00 arası

23:00 ya da daha geç

21:00-22:00 arası

İstedğim saate kadar

Annen ve baban aşağıdakileri öğrenmek için ne kadar çaba gösterirler?

	Hiç çaba göstermez	Çok az çaba gösterir	Çok çaba gösterir
21. Eğer bir yere gece gittiysen nereye gittiğini			
22. Boş zamanlarında ne yaptığını			
23. Okuldan çıktıktan sonra ne yaptığını			

Annen ve babanın aşağıdakiler hakkında ne bilgileri vardır?

	Bilgileri yoktur	Çok az bilgileri vardır	Çok bilgileri vardır
24. Eğer bir yere gece gittiysen nereye gittiğini			
25. Boş zamanlarında ne yaptığını			
26. Okuldan çıktıktan sonra ne yaptığını			

6. EK-6: Anket İzin Dilekçesi

271

KONYA

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 48178250-302/ 872
Konu : Derya EKİCİ'nin
Araştırma İzni Hk.

KONYA NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ

Öğr. İşl. D. Bşk.

21/07/2014

Sayı: 7734

giden

2014.07.21.7734

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İLGİ: Müdürlüğünüzün 11.06.2014 tarih ve 71052239/300/621 sayılı yazısı.

Enstitünüz Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Derya EKİCİ'nin "Üniversite Öğrencilerinde Narsistik Kişilik Eğilimlerinin Öznel İyi Oluş ve Algılanan Anne Baba Tutumları Açısından Yordanması" adlı tezi kapsamındaki araştırma yapma isteği ile ilgili İnönü Üniversitesi Rektörlüğü'nün 07.07.2014 tarih 50235129-25-3135-3669 sayılı yazısı ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Tahir YÜKSEK
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Ek:

-Resmi Yazı (1 sayfa)

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 50235129-25-3135-3669
Konu : Anket Uygulaması

07/07/2014

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
KONYA

İlgi: 06.23.2014 tarih ve 48178250.302/783 sayılı yazınız.

İlgi yazınızda Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans programı öğrencisi Derya EKİNCİ'nin "Üniversite Öğrencilerinde Narsistik Kişilik Eğitimlerinin Özel İyi Oluş ve Algılanan Anne Baba Tulumları Açısından Yordanması" başlıklı tezi çalışması kapsamında, Üniversitemizde araştırma yapmasında bir sakınca bulunmamaktadır.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Prof. Dr. Asim KUNKÜL
Rektör a.
Rektör Yrd.

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Özgeçmiş

Adı Soyadı	Derya Ekici
Doğum Yeri	Akçadağ/ Malatya
Doğum Tarihi	31.07.1987
Medeni Durumu	Bekar
İmza	

Öğrenim Durumu

Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlkokul	Keklikpınar Köyü İlkokulu		Akçadağ/ Malatya	1996- 2000
Ortaokul	Aşağı Örükçü Ortaokulu		Akçadağ/ Malatya	2000- 2002
Lise	Hacı Ahmet Akıncı YDA Lisesi			2002- 2005
Lisans	İnönü Üniversitesi	Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik		2005- 2009
Yüksek Lisans	Necmettin Erbakan Üniversitesi	Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik		2014-

İş Deneyimi	MEB/ Kıraç İmkb Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi'nde Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen MEB/ Ziya Gökalp İlkokulu'nda Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen
e- posta	deryaekici44@hotmail.com